

Lubelski ośrodek akademicki w latach 2012-2024

Lublin academic centre in 2012-2024

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Lublinie, Lubelski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Lublin, Lublin Centre for Regional Surveys

pod kierunkiem

supervised by

Krzysztof Markowski

Zespół autorski

Editorial team

Andrzej Jakubowski

Piotr Urbański

Prace redakcyjne

Editorial work

Andrzej Jakubowski

Piotr Urbański

Tłumaczenie

Translation

Andrzej Jakubowski

Piotr Urbański

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Andrzej Jakubowski

ISBN 978-83-7402-270-5

Publikacja dostępna na stronie

Publications available on website

<http://lublin.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery>

Przy publikowaniu danych US prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data — please indicate the source

Przedmowa

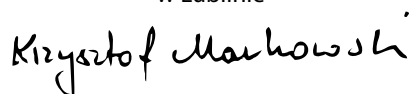
Mam przyjemność przekazać w Państwa ręce kolejną publikację Urzędu Statystycznego w Lublinie poświęconą jednemu z najważniejszych obszarów życia społeczno-gospodarczego województwa – szkolnictwu wyższemu. Opracowanie „Lubelski ośrodek akademicki w latach 2012–2024” stanowi kontynuację wcześniejszych analiz Urzędu – przede wszystkim publikacji „Lubelski ośrodek akademicki. Szanse i zagrożenia rozwoju” wydanej w 2013 r. – i prezentuje kompleksowy obraz przemian, jakie dokonały się w lubelskim środowisku akademickim w ostatniej dekadzie.

Lublin jest jednym z najważniejszych ośrodków edukacyjnych w Polsce, który od 1918 r. pełni rolę miasta uniwersyteckiego. Dziś Lublin pozostaje największym i najważniejszym ośrodkiem szkolnictwa wyższego we wschodniej części kraju, a jego uczelnie odgrywają istotną rolę w krajowym systemie nauki i edukacji, prowadząc działalność badawczą, dydaktyczną i wdrożeniową o znaczeniu krajowym i międzynarodowym.

Publikacja obejmuje lata 2012–2024 – okres intensywnych przemian w szkolnictwie wyższym, związanych zarówno z reformami legislacyjnymi i zmianami demograficznymi, jak i zewnętrznymi wstrząsami, takimi jak pandemia COVID-19 czy wojna w Ukrainie. Analiza zawiera bogaty zestaw danych statystycznych oraz refleksję nad uwarunkowaniami rozwoju lubelskiego ośrodka akademickiego, jego potencjałem naukowym i dydaktycznym, a także pozycją w krajowej przestrzeni akademickiej. W opracowaniu przedstawiono m.in. zmiany liczby i struktury uczelni, studentów i kadry akademickiej, kierunków kształcenia, działalności badawczej i publikacyjnej oraz procesów umiędzynarodowienia.

Wyrażam przekonanie, że prezentowane opracowanie będzie cennym źródłem wiedzy dla przedstawicieli środowiska akademickiego, administracji publicznej, instytucji samorządowych, organizacji społecznych oraz wszystkich zainteresowanych przemianami w obszarze szkolnictwa wyższego. Mam również nadzieję, że zawarte w nim analizy przyczynią się do pogłębienia dyskusji na temat przyszłości lubelskiego ośrodka akademickiego oraz jego roli w rozwoju regionu i kraju

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Lublinie

dr Krzysztof Markowski

Lublin, grudzień 2025 r.

Preface

I am pleased to present to you another publication of the Statistical Office in Lublin devoted to one of the most important areas of the voivodeship's socio-economic life – higher education. The study “The Lublin Academic Centre in 2012–2024” continues the Office's earlier analyses – of which “The Lublin Academic Centre. Opportunities and threats to development” issued in 2013 – and offers a comprehensive picture of the transformations that have taken place in Lublin's academic milieu over the past decade.

Lublin is one of Poland's most important educational centres and has been a university city since 1918. Today, Lublin remains the largest and most significant centre of higher education in the eastern part of the country, and its universities play an important role in the national system of science and education, carrying out research, teaching and implementation activities of national and international significance.

The publication covers the years 2012–2024 – a period of intense change in higher education associated with legislative reforms and demographic shifts, as well as external shocks such as the COVID-19 pandemic and the war in Ukraine. The analysis brings together a rich set of statistical data and reflects on the determinants of the development of the Lublin academic centre, its scientific and educational potential, and its position within the national academic landscape. It presents, among other things, changes in the number and structure of institutions, students and academic staff, fields of study, research and publishing activity, and processes of internationalisation.

I am convinced that this publication will be a valuable source of information for representatives of the academic community, public administration, local government institutions, social organisations and all those interested in developments in higher education. I also hope that the analyses it contains will contribute to deepening the discussion on the future of the Lublin academic centre and its role in the development of the region and the country.

Director
of Statistical Office
in Lublin

Krzysztof Markowski, PhD

Lublin, December 2025

Spis treści

Contents

Przedmowa.....	3
Preface.....	4
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty	11
Symbols. Main abbreviations	
Synteza.....	12
Executive summary	17
Rozdział 1. Uwarunkowania rozwoju lubelskiego ośrodka akademickiego.....	22
Chapter 1. The determinants of the development of the Lublin academic centre	
1.1. Historia lubelskiego ośrodka akademickiego.....	22
1.1. History of the Lublin academic centre	
1.2. Uwarunkowania formalno-prawne	26
1.2. Legal determinants	
1.3. Uwarunkowania społeczno-ekonomiczne	27
1.3. Socio-economic determinants	
Rozdział 2. Pozycja lubelskiego ośrodka akademickiego w Polsce.....	31
Chapter 2. Position of the Lublin academic centre in Poland	
2.1. Uczelnie	31
2.1. Higher education institutions	
2.2. Studenci i absolwenci.....	34
2.2. Students and graduates	
2.3. Oferta edukacyjna	41
2.3. Educational offer	
2.4. Szkoły doktorskie i studia doktoranckie	43
2.4. Doctoral schools and doctoral studies	
2.5. Studia podyplomowe	44
2.5. Postgraduate studies	
2.6. Potencjał kadrowy	45
2.6. Academic potential	
2.7. Rozwój kadry akademickiej.....	47
2.7. Development of academic staff	
2.8. Działalność badawcza	48
2.8. Research activity	
2.9. Działalność publikacyjna.....	50
2.9. Publication activity	
2.10. Ranking ośrodków akademickich w Polsce	51
2.10. Ranking of academic centres in Poland	
Rozdział 3. Potencjał naukowy lubelskiego ośrodka akademickiego.....	57
Chapter 3. Scientific potential of the Lublin academic centre	
3.1. Struktura kadry akademickiej.....	57
3.1. Structure of the teaching and research staff	
3.2. Rozwój kadry akademickiej	63
3.2. The development of the teaching and research staff	

3.3. Uprawnienia do nadawania stopni naukowych	65
3.3. Entitlements to award academic degrees	
3.4. Ewaluacja jakości działalności naukowej.....	71
3.4. Evaluation of the quality of scientific activity	
Rozdział 4. Potencjał edukacyjny lubelskiego ośrodka akademickiego	74
Chapter 4. Educational potential of the Lublin academic centre	
4.1. Oferta edukacyjna	74
4.1. Educational offer	
4.2. Kandydaci na studia.....	78
4.2. Candidates	
4.3. Studenci.....	80
4.3. Students	
4.4. Studenci cudzoziemcy	83
4.4. Foreign students	
4.5. Absolwenci	89
4.5. Graduates	
4.6. Studia podyplomowe.....	94
4.6. Post-graduate studies	
4.7. Studia doktoranckie/Szkoły doktorskie	96
4.7. Doctoral studies	
4.8. Jakość kształcenia	99
4.8. Quality of education	
Uwagi ogólne	102
General notes.....	104
Uwagi metodyczne.....	106
Methodological notes	108
Bibliografia.....	110
Bibliography	

Spis wykresów

List of charts

1. Studenci uczelni w Lublinie	24
1. Students of the higher educational entities in Lublin	
2. Nauczyciele akademicy w Lublinie	25
2. Teaching and research staff in Lublin	
3. Nauczyciele akademicy w Lublinie według stanowisk.....	26
3. Teaching and research staff in Lublin by position	
4. Ludność w wieku 19-24 lata w województwie lubelskim oraz studenci w Lublinie	29
4. Population at the age 19-24 in Lubelskie voivodship and students in Lublin	
5. Uczelnie i filie uczelni w Polsce w latach 2012-2023.....	33
5. Higher education institutions and their branches in Poland in 2012–2023	
6. Studenci w Polsce w latach 2012-2023.....	35
6. Students in Poland in 2012-2023	
7. Studenci na 1000 ludności w głównych ośrodkach akademickich.....	39
7. Students per 1000 population in main academic centres	
8. Kierunki studiów w głównych w ośrodkach akademickich	42
8. Study programmes in main academic centres	
9. Uczestnicy szkół doktorskich i doktoranci w roku akademickim 2023/2024	44
9. Doctoral students in the academic year 2023/2024	
10. Uczestnicy studiów podyplomowych w roku akademickim 2023/2024.....	45
10. Postgraduate students in the academic year 2023/2024	
11. Nauczyciele akademicy w roku akademickim 2023/2024	46
11. Academic teachers in academic year 2023/2024	
12. Liczba studentów przypadająca na 1 pełnozatrudnionego nauczyciela akademickiego w roku akademickim 2023/2024.....	47
12. Number of students per one full-time academic teacher in the academic year 2023/2024	
13. Uprawnienia do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego w roku akademickim 2023/2024	48
13. Entitlements of doctoral and post-doctoral degrees (habilitation) in the academic year 2023/2024	
14. Projekty NCN OPUS według ośrodków akademickich w latach 2012-2024	49
14. NCN OPUS projects by academic centres in 2012–2024	
15. Publikacje w latach 2012-2024.....	50
15. Publications in 2012-2024	
16. Ranking ośrodków akademickich w roku akademickim 2023/2024.....	55
16. Ranking of academic centres in the academic year 2023/2024	
17. Nauczyciele akademicy według stanowisk w latach 2012/2013-2023/2024 (łącznie z cudzoziemcami)	58
17. Academic staff by position in 2012/2013–2023/2024 (including foreigners)	
18. Struktura zatrudnienia nauczycieli akademickich w Lublinie według stanowisk (łącznie z cudzoziemcami)	59
18. Employment structure of academic teachers in Lublin by position (including foreigners)	
19. Struktura zatrudnienia nauczycieli akademickich w uczelniach publicznych w Lublinie według stanowisk (łącznie z cudzoziemcami).....	59
19. Employment structure of academic staff in public higher educational institutions in Lublin by position (including foreigners)	

20. Struktura zatrudnienia nauczycieli akademickich w uczelniach niepublicznych w Lublinie według stanowisk (łącznie z cudzoziemcami).....	60
20. Employment structure of academic staff in non-public higher educational institutions in Lublin by position (including foreigners)	
21. Struktura zatrudnienia nauczycieli akademickich w Lublinie według grup funkcjonalnych w roku akademickim 2023/2024	60
21. Employment structure of academic staff in Lublin by functional groups in the academic year 2023/2024	
22. Struktura zatrudnienia nauczycieli akademickich w Lublinie według grup funkcjonalnych oraz stanowisk w roku akademickim 2023/2024	61
22. Employment structure of academic staff in Lublin by functional groups and positions in the academic year 2023/2024	
23. Struktura zatrudnienia nauczycieli akademickich w Lublinie według stanowisk i płci	61
23. Employment structure of academic staff in Lublin by position and sex	
24. Nauczyciele akademicki według tytułów i stopni naukowych (łącznie z cudzoziemcami)	62
24. Academic teachers by academic titles and degrees (including foreigners)	
25. Stopnie naukowe doktora nadane w uczelniach i instytutach badawczych w Lublinie w latach 2012-2024	63
25. Doctoral (PhD) degrees awarded at universities and research institutes in Lublin in 2012–2024	
26. Stopnie naukowe doktora habilitowanego nadane w uczelniach i instytutach badawczych w Lublinie w latach 2012-2024	64
26. Post-doctoral (habilitation) degrees awarded at universities and research institutes in Lublin in 2012–2024	
27. Nominacje profesorskie nadane przez Prezydenta RP pracownikom uczelni i instytutów badawczych w Lublinie w latach 2012-2024	65
27. Professor titles conferred by the President of the Republic of Poland to employees of universities and research institutes in Lublin in 2012–2024	
28. Kategoryzacja jednostek naukowych z Lublina w 2017 r.	72
28. Categorisation of research institutions in Lublin in 2017	
29. Kategoryzacja jednostek naukowych z Lublina w 2022 r.	73
29. Categorisation of research institutions in Lublin in 2022	
30. Kierunki studiów w podziale na formy własności uczelni	74
30. Fields of study by types of higher education institutions	
31. Kierunki studiów w podziale na grupy kierunków kształcenia w roku akademickim 2012/2013	75
31. Fields of study by broad fields of education in the academic year 2012/2013	
32. Kierunki studiów w podziale na grupy kierunków kształcenia.....	76
32. Fields of study by broad fields of education	
33. Kandydaci na jedno miejsce według dziedzin nauki w roku akademickim 2023/2024	79
33. Applicants per place by fields of science in the academic year 2023/2024	
34. Studenci w podziale na formy własności uczelni	80
34. Students by types of higher education institutions	
35. Studenci w podziale na poziom studiów i formy własności uczelni w roku akademickim 2023/2024	81
35. Students by level of studies and types of higher education institutions in the academic year 2023/2024	
36. Studenci w podziale na grupy kierunków kształcenia w roku akademickim 2012/2013	82
36. Students by broad fields of education in the academic year 2012/2013	
37. Studenci w podziale na grupy kierunków kształcenia.....	83
37. Students by broad fields of education	
38. Studenci cudzoziemcy w podziale na formy własności uczelni.....	84
38. Foreign students by types of higher education institutions	

39. Studenci cudzoziemcy w podziale na poziom studiów i formy własności uczelni w roku akademickim 2023/2024	84
39. Foreign students by level of studies and types of higher education institutions in the academic year 2023-2024	
40. Studenci cudzoziemcy w podziale na grupy kierunków kształcenia w roku akademickim 2012/2013	85
40. Foreign students by broad fields of education in the academic year 2012/2013	
41. Studenci cudzoziemcy w podziale na grupy kierunków kształcenia	86
41. Foreign students by broad fields of education	
42. Studenci cudzoziemcy w podziale na państwa pochodzenia w roku akademickim 2023/2024	87
42. Foreign students by country of origin in 2023/2024 academic year	
43. Studenci cudzoziemcy w uczelniach publicznych w podziale na państwa pochodzenia w roku akademickim 2023/2024	88
43. Foreign students in public higher education institutions by country of origin in the academic year 2023/2024	
44. Studenci cudzoziemcy w uczelniach niepublicznych w podziale na państwa pochodzenia w roku akademickim 2023/2024	89
44. Foreign students in non-public higher education institutions by country of origin in the academic year 2023/2024	
45. Absolwenci w podziale na formy własności uczelni w latach akademickich 2012/2013-2016/2017 ..	90
45. Graduates by types of higher education institutions in academic years 2012/2013-2016/2017 ..	
46. Absolwenci w podziale na formy własności uczelni w latach 2018-2023	90
46. Graduates by types of higher education institutions in years 2018-2023	
47. Udział absolwentów cudzoziemców w ogólnej liczbie absolwentów w podziale na formy własności uczelni w latach akademickich 2012/2013-2016/2017	91
47. Share of foreign graduates in total number of students by types of higher education institutions in academic years 2012/2013-2016/2017	
48. Udział absolwentów cudzoziemców w ogólnej liczbie absolwentów w podziale na formy własności uczelni w latach 2018-2023	91
48. Share of foreign graduates in total number of students by types of higher education institutions in years 2018-2023	
49. Absolwenci w podziale na grupy kierunków kształcenia w roku akademickim 2012/2013	92
49. Graduates by broad fields of education in the academic year 2012/2013	
50. Absolwenci w podziale na grupy kierunków kształcenia	93
50. Graduates by broad fields of education	
51. Uczestnicy studiów podyplomowych w podziale na formy własności uczelni	94
51. Students of non-degree programmes by types of higher education institutions	
52. Uczestnicy studiów podyplomowych w podziale na grupy kierunków kształcenia i na formy własności uczelni w roku akademickim 2023/2024	95
52. Students of non-degree programmes by broad fields of education and types of higher education institutions in the academic year 2023/2024	
53. Doktoranci na studiach doktoranckich w podziale na formę studiów	96
53. Doctoral students in doctoral programmes by mode of studies	
54. Doktoranci na studiach doktoranckich w podziale na dziedziny nauki	97
54. Doctoral students in doctoral programmes by fields of science	
55. Doktoranci w szkołach doktorskich	98
55. Doctoral students in doctoral schools	
56. Doktoranci w szkołach doktorskich w podziale na dziedziny nauki w roku akademickim 2023/2024	99
56. Doctoral students in doctoral schools by fields of science in 2023/2024 academic year	

Spis map

List of maps

1. Ośrodki akademickie w Polsce według liczby uczelni i filii uczelni w roku akademickim 2012/2013 ...	32
1. Academic centres in Poland by the number of higher education institutions and their branches in academic year 2012/2013	
2. Ośrodki akademickie w Polsce według liczby uczelni i filii uczelni w roku akademickim 2023/2024 ...	34
2. Academic centres in Poland by the number of higher education institutions and their branches in academic year 2023/2024	
3. Ośrodki akademickie w Polsce według liczby studentów w roku akademickim 2012/2013	36
3. Academic centres in Poland by the number of students in academic year 2012/2013	
4. Ośrodki akademickie w Polsce według liczby studentów w roku akademickim 2023/2024	38
4. Academic centres in Poland by the number of students in academic year 2023/2024	

Spis tablic

List of tables

1. Studenci w głównych ośrodkach akademickich	37
1. Students in main academic centers	
2. Studenci cudzoziemcy w głównych ośrodkach akademickich	40
2. Foreign students in main academic centers	
3. Absolwenci w głównych ośrodkach akademickich	41
3. Graduates in main academic centers	
4. Uprawnienia do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego w 2012 r.	66
4. Entitlements to award doctoral (PhD) and post-doctoral (habilitation) degrees in 2012	
5. Uprawnienia do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego w 2023 r.	68
5. Entitlements to award doctoral (PhD) and post-doctoral (habilitation) degrees in 2023	
6. Kierunki studiów w podziale na grupy i podgrupy kierunków kształcenia	77
6. Fields of study by broad and narrow fields of education	
7. Kandydaci na studia w podziale na formy własności uczelni w roku akademickim 2023/2024	78
7. Applicants by types of higher education institutions in the academic year 2023/2024	
8. Nowoprzyjęci studenci pierwszego roku w podziale na formy własności w roku akademickim 2023/2024	79
8. Newly admitted first-year students by types of higher education institutions in the academic year 2023/2024	
9. Oceny programowe i oceny instytucjonalne wydane przez Polską Komisję Akredytacyjną	101
9. Programme and institutional assessments issued by the Polish Accreditation Committee	

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
Kropka (-)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
„W tym” “Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy not all elements of the sum are given

Ważniejsze skróty

Main abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
r.	rok year
s.	strona page
tys.	tysiąc thousand
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre
cd. cont.	ciąg dalszy continued
dok. cont.	dokończenie continued
p. proc. pp	punkt procentowy percentage point

Synteza

Uwarunkowania rozwoju lubelskiego ośrodka akademickiego

Lublin ma ponad 600-letnią tradycję edukacyjną – już w XIV w. działały tu szkoły parafialne i talmudyczne. Pierwsza uczelnia wyższa – *Studium Generale* – powstała w 1644 r. W okresie międzywojennym miasto stało się jednym z sześciu głównych ośrodków akademickich II RP dzięki powstaniu Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (1918). Po II wojnie światowej dynamicznie rozwijały się kolejne uczelnie: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej (1944), Uniwersytet Medyczny (1950/2008), Uniwersytet Przyrodniczy (1955/2008) i Politechnika Lubelska (1965/1977). Przyjęta w 1990 r. Ustawa o szkolnictwie wyższym umożliwiła powstanie uczelni niepublicznych, zaś rozwój instytucjonalny przełożył się na wielkość i zasięg oddziaływania ośrodka akademickiego: liczba studentów w Lublinie rosła aż do połowy pierwszej dekady XXI w. (osiągając maksimum 86,9 tys. na koniec tego okresu), po czym ustabilizowała się na niższym poziomie – ok. 60 tys. w ostatnich latach. Podobny, choć przesunięty w czasie, rozwój dotyczył kadry: po długim trendzie wzrostowym nastąpił szczyt w 2011/12 (5883 pełnozatrudnionych nauczycieli akademickich), a następnie umiarkowany spadek ich liczby w kolejnej dekadzie. W ujęciu strukturalnym Lublin pozostaje największym i najbardziej zróżnicowanym ośrodkiem akademickim Polski wschodniej, z dojrzałym profilem badawczo-dydaktycznym i rozwiniętą siecią powiązań z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

W ostatnich dekadach kierunki rozwoju lubelskiego ośrodka akademickiego w dużym stopniu kształtowane były przez ramy formalno-prawne. Ustawa z 1990 r. wprowadziła autonomię uczelni i umożliwiła powstawanie szkół niepublicznych. Kolejne reformy – z 1997 r. i 2005 r. – dostosowały polski system do standardów bolońskich. Zmiany z lat 2010–2011 zwiększały elastyczność uczelni i sprzyjały różnicowaniu oferty. Punkt zwrotny stanowiła tzw. Konstytucja dla nauki z 2018 r., redefiniując model zarządzania, wzmacniając autonomię i wprowadzając mechanizmy finansowania premiujące jakość badań, umiędzynarodowienie i efektywność dydaktyczną. Stworzyło to warunki do szybszego dostosowania programów do potrzeb rynku pracy regionu.

W latach 2012–2023 na uwarunkowania rozwojowe lubelskiego ośrodka akademickiego nałożyły się jednocześnie trendy społeczno-ekonomiczne i wstrząsy zewnętrzne. Transformacja ku gospodarce opartej na wiedzy zwiększyła popyt na wysokie kwalifikacje, ale regionalny rynek pracy sygnalizował jednocześnie niedopasowania kompetencyjne, o czym świadczy większy niż w kraju udział osób posiadających wykształcenie wyższe wśród bezrobotnych. Najsilniejszym czynnikiem ilościowym wpływającym na rozwój ośrodka akademickiego pozostawała demografia: w analizowanym okresie populacja osób w wieku 19–24 lata w województwie zmalała o ok. 36%. W tym samym czasie liczba studentów spadła o ok. 26%, co może wskazywać na rosnące aspiracje edukacyjne społeczeństwa oraz relatywnie dużą atrakcyjność ośrodka. Pandemia COVID-19 czasowo ograniczyła mobilność i umiędzynarodowienie, natomiast wojna w Ukrainie (od 2022 r.) przyniosła skokowy wzrost liczby studentów ukraińskich, przy utrzymaniu silnej pozycji Lublina w tym segmencie.

Pozycja lubelskiego ośrodka akademickiego w Polsce

Po 1990 r. doszło do dynamicznego wzrostu liczby uczelni w Polsce – ich liczba zwiększyła się ze 112 do 461 (2009), a następnie – wraz ze spadkiem popytu na studia – zaczęła maleć. W roku akademickim 2012/2013 działały 453 uczelnie: najwięcej w Warszawie – 81, Poznaniu – 27, Wrocławiu – 25 oraz Krakowie i Łodzi – po 22. W tym czasie w Lublinie funkcjonowało 9 uczelni. Pod tym względem miasto zajmowało 11. miejsce w kraju. W roku akademickim 2023/2024 liczba uczelni zmniejszyła się do 342 (w tym 9 jednostek w Lublinie, 9. miejsce w kraju). Równolegle spadła liczba filii: z 252 (2012 r.) do 161 (2023 r.). Proces ten dotknął głównie mniejsze miasta, podczas gdy w części dużych ośrodków zanotowano nawet niewielkie wzrosty. W latach 2012–2023 liczba miejscowości z co najmniej jedną uczelnią lub jej filią zmalała ze 119 do 93. Lublin wyróżnia się strukturą z przewagą uczelni publicznych i utrzymującą się na względnie stałym poziomie liczbą uczelni.

W analizowanym okresie liczba studentów w Polsce obniżyła się z 1 675,8 tys. (2012/2013) do 1 202,6 tys. (2019/2020), po czym wzrosła do 1 245,2 tys. (2023/2024). Utrwalała się koncentracja kształcenia na poziomie wyższym: udział studentów uczących się w 5 największych ośrodkach wzrósł z 48,0% do 52,7%, a 10 największych – z 67,1% do 71,8%. Lublin zachował 7. pozycję w Polsce pod względem liczby studentów, a spadek ich liczby w tym ośrodku o 25,7% był zbliżony do średniej krajowej. W roku akademickim 2023/2024 miasto zajmowało 4. miejsce w Polsce pod względem liczby studentów w przeliczeniu na 1000 ludności oraz 6. miejsce pod względem wartości wskaźnika skolaryzacji. W skali kraju poziom umiędzynarodowienia wzrósł z 1,5% do 8,6% (z 29,2 tys. do 107,1 tys. studentów cudzoziemców), a Lublin odnotował najwyższy udział studentów zagranicznych w kraju – 15,7%. W okresie 2012–2023 liczba absolwentów w Polsce spadła z 485,0 tys. do 292,1 tys., w tym w Lublinie z 23,6 tys. do 15,0 tys.

Liberalizacja zasad po 2018 r. (Ustawa 2.0) zwiększyła autonomię programową i przyspieszyła dostosowywanie oferty kierunków do potrzeb rynku pracy. W roku akademickim 2012/2013 najszerszą ofertę edukacyjną w Polsce miała Warszawa, gdzie oferta uczelni obejmowała różnych 179 kierunków, natomiast w Lublinie była ona nieco mniejsza i obejmowała 120 kierunków. Do roku akademickiego 2023/2024 wszystkie analizowane ośrodki znacząco poszerzyły ofertę, przy czym największe przyrosty dotyczyły Częstochowy (wzrost o 170,0%), Krakowa (153,0%) i Warszawy (127,9%). Liderem został Kraków (425 kierunków) przed Warszawą (408), Poznaniem (290), Wrocławiem (269) i Łodzią (225). Oferta edukacyjna uczelni lubelskich liczyła 193 kierunki (wzrost o 60,8%), a miasto zajęło 6. miejsce w kraju potwierdzając szeroką, zdywersyfikowaną ofertę kształcenia.

Reforma z 2018 r. zastąpiła studia doktoranckie szkołami doktorskimi (od roku akademickiego 2019/2020) wzmacniając komponent badawczy kształcenia III stopnia. W roku akademickim 2023/2024 najwięcej uczestników szkół doktorskich i doktorantów odnotowano w Warszawie (5,1 tys., w tym 4,3 tys. w szkołach doktorskich), następnie w Krakowie (3,4 tys.), Wrocławiu (2,0 tys.) i Poznaniu (1,9 tys.). Lublin z 1,0 tys. osób (0,8 tys. uczestników szkół doktorskich oraz 0,2 tys. doktorantów) zajął 8. pozycję w kraju. Układ ten odzwierciedla przewagę największych ośrodków akademickich przy stabilnej pozycji Lublina.

Studia podyplomowe pozostają kluczowym segmentem kształcenia ustawicznego. W tym zakresie w roku akademickim 2023/2024 dominowała Warszawa (95,4 tys. słuchaczy), a Lublin zajął 2. miejsce w kraju (12,2 tys.), plasując się przed Poznaniem (10,6 tys.), Krakowem (8,1 tys.) i Wrocławiem (7,5 tys.). Liczba słuchaczy studiów podyplomowych w Lublinie wskazuje na ponadregionalny zasięg oferty i jej istotne znaczenie dla podaży kompetencji na rynku pracy.

W roku akademickim 2023/2024 na uczelniach polskich zatrudnionych było 101,8 tys. nauczycieli akademickich, najwięcej w Warszawie (17,4% ogółu), Krakowie (12,2%), Poznaniu (8,6%) i Wrocławiu (8,3%). W Lublinie uczelnie zatrudniały 5,8 tys. nauczycieli akademickich (5,7% ogółu, 6. miejsce w kraju). Struktura pracowników akademickich według tytułów i stopni naukowych była zbliżona do krajowej: profesorowie stanowili 9,7% ogółu (wobec 9,8% w kraju), doktorzy habilitowani – 23,6% (powyżej średniej krajowej), doktorzy 52,1%, zaś magiście 19,2%. Przeciętnie w kraju na 1 nauczyciela akademickiego przypadało 12,2 studenta, a najlepsze wyniki w tym zakresie odnotowano w: Olsztynie (9,4), Szczecinie i Białymstoku (po 9,7) oraz Katowicach i Lublinie (po 9,9). W Lublinie relatywnie korzystny był również dostęp do samodzielnych pracowników – na 1 nauczyciela akademickiego z tytułem profesora lub stopniem doktora habilitowanego przypadało średnio 30 studentów.

Zdolność ośrodków do nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego (miara „jednostkodyscyplin”) wskazuje na przewagę Warszawy (225) nad Krakowem (126), Wrocławiem (65) i Poznaniem (59). Lublin z wynikiem 58 zajął 5. miejsce w kraju, co potwierdza możliwości uczelni lubelskiego ośrodka akademickiego w zakresie samodzielnego rozwoju kadr oraz prowadzenia szkół doktorskich.

W latach 2012–2024 w konkursach NCN OPUS sfinansowano łącznie 8 580 projektów. Ponad 1/3 otrzymały podmioty z Warszawy (2 988), a kolejne pozycje zajęły Kraków (1 617; 18,8% ogółu), Poznań (934; 10,9% ogółu) i Wrocław (837; 9,8% ogółu). Lubelskie uczelnie uzyskały finansowanie dla 250 projektów (2,9%), co plasuje lubelski ośrodek akademicki na 7. miejscu – za Łodzią i Gdańskiem. Wyniki potwierdzają dominację ośrodków metropolitalnych, przy stabilnej obecności Lublina w systemie grantowym.

W 2012–2024 opublikowano ponad 690 tys. prac naukowych ewidencjonowanych w bazie Scopus autorstwa pracowników naukowych z analizowanych ośrodków. Największe wolumeny wygenerowały Warszawa (131,6 tys.; 19,1% ogółu), Kraków (116,5 tys.; 16,9%), Wrocław (75,3 tys.; 10,9%) i Poznań (67,8 tys.; 9,8%). Lublin z 42,5 tys. publikacji (6,2% ogółu) zajął 7. pozycję w kraju nieznacznie ustępując Gdańskowi i wyraźniej Łodzi. Rozkład ten odzwierciedla przewagę największych ośrodków akademickich, jednocześnie wskazując na znaczący wkład Lublina w krajową produkcję naukową.

Wskaźnik syntetyczny (w oparciu o 14 zmiennych) pozwolił na porównanie potencjału edukacyjno-naukowego ośrodków akademickich w Polsce, w których w roku akademickim 2023/2024 działały co najmniej 3 uczelnie oraz kształciło się co najmniej 15 tys. studentów. Pierwsze miejsce w zestawieniu zajęła Warszawa (70,4 pkt) – dzięki najszerszym uprawnieniom do nadawania stopni naukowych, liczbie projektów OPUS na 1000 nauczycieli akademickich, rozbudowanej ofercie edukacyjnej i wysokiemu poziomowi wynagrodzeń absolwentów. Drugie miejsce zajął Kraków (68,2) – lider oferty edukacyjnej i produktywności naukowej. Trzecia pozycja przypadła Poznaniowi (66,8) ze względu na wysoki udział studentów w populacji miasta, silnej kadrze i dobrej skuteczności grantowej. Lublin zajął 5. miejsce (ustępując Wrocławowi), wyróżniając się najwyższym udziałem studentów cudzoziemców, wysokim nasyceniem kadrą badawczo-dydaktyczną i dużą liczbą słuchaczy studiów podyplomowych.

Potencjał naukowy lubelskiego ośrodka akademickiego

W 2023 r. liczba nauczycieli akademickich w Lublinie wyniosła 5091 (wobec 5838 w 2012 r.), przy przewadze zatrudnienia w uczelniach publicznych (4791 osób). W latach 2012–2023 odnotowano wzrost liczby osób na stanowisku profesora o 40,8% (ze znacznym przyrostem po wejściu w życie Ustawy z 20 lipca 2018 r.), przy spadku liczby adiunktów (-20,4%, do 2180) i asystentów (-21,7%, do 838). Udział profesorów w strukturze zatrudnienia zwiększył się o 12,4 p. proc., natomiast udział adiunktów, asystentów i „pozostałych” obniżył się odpowiednio o 4,1 p. proc., 1,9 p. proc. i 6,4 p. proc. W uczelniach publicznych udział profesorów wzrósł o 14,2 p. proc. i wyniósł 33,3% ogółu zatrudnionych. W uczelniach prywatnych odnotowano spadek udziału profesorów o 20,9 p. proc. do poziomu 19,0%, a największą grupę stanowili adiunkci (35,7%). Struktura według grup funkcjonalnych wskazuje na przewagę pracowników badawczo-dydaktycznych (3384; ok. 2/3 ogółu) nad dydaktycznymi (1416) i badawczymi (291). 83,3% profesorów i 70,1% adiunktów zatrudnionych jest w grupie pracowników badawczo-dydaktycznych, a 86,7% zatrudnionych na „pozostałych” stanowiskach – w grupie dydaktycznych. Nastąpiła też zmiana struktury według płci: z przewagi mężczyzn (51,7% w 2012 r.) do przewagi kobiet (53,4% w 2023 r.). W grupie profesorów udział mężczyzn zmalał z 70,7% do 53,6%. Potencjał kadrowy lubelskiego ośrodka akademickiego wskazuje na stabilną liczbę profesorów (ok. 565 osób), wzrost liczby doktorów habilitowanych (z 902 do 1367; wzrost o 51,6%) i spadek liczby doktorów (z 3002 do 2750; spadek o 8,4%).

W latach 2012–2024 w lubelskich uczelniach nadano łącznie 5457 stopni naukowych doktora (w tym 5022 na podstawie ustawy z 2003 r. i 435 na podstawie ustawy z 2018 r.). Stopnie doktora habilitowanego nadano łącznie 1486 osobom (1239 według ustawy z 2003 r. i 247 według ustawy z 2018 r.). W latach 2012–2024 tytuł naukowy profesora otrzymało 424 pracowników lubelskich uczelni (5,0% krajowych nominacji) – najwięcej w 2024 r. (91), zaś najmniej w 2021 r. (4). Struktura dziedzina nominacji przesunęła się z przewagi nauk humanistycznych, medycznych i rolniczych (2012–2019) ku naukom medycznym, naukom o zdrowiu oraz naukom rolniczym (2019–2024).

Uprawnienia do nadawania stopni naukowych w 2012 r. posiadało w Lublinie 5 uczelni (31 jednostek – stopnia doktora i 27 – stopnia doktora habilitowanego), obejmując łącznie 18 dziedzin i 40 dyscyplin (stopień doktora) oraz 16 dziedzin i 32 dyscypliny (stopień doktora habilitowanego). W świetle wyników ewaluacji za lata 2017–2021 (stan na 19 grudnia 2023 r.) uprawnienia do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego w co najmniej jednej dyscyplinie posiadało 6 uczelni (5 publicznych i 1 niepubliczna) oraz 2 instytuty badawcze – łącznie 58 jednostek. Najliczniej reprezentowane były: ekonomia i finanse, informatyka techniczna i telekomunikacja oraz nauki biologiczne (po 3 jednostki), a w dalszej kolejności m.in. filozofia, historia, inżynieria mechaniczna, inżynieria środowiska, górnictwo i energetyka, językoznawstwo, nauki medyczne, nauki o polityce i administracji, nauki o zarządzaniu i jakości, nauki o zdrowiu,

nauki prawne, nauki socjologiczne, pedagogika, psychologia oraz rolnictwo i ogrodnictwo (po 2 jednostki). Zmiana podstaw prawnych i zasad kategoryzacji powoduje nieporównywalność danych 2012 i 2023.

Wyniki ocen jakości działalności naukowej potwierdzają dobrą pozycję lubelskiego ośrodka. W parametryzacji z 2017 r. (która objęła łącznie 38 jednostek) kategorię A+ uzyskały 2 jednostki, A – 13, B – 19, natomiast C – 4 jednostki. Udziały jednostek z kategoriami A+ i A były nieco wyższe, a C – niższe niż przeciętnie w kraju. W ewaluacji z 2022 r. (która objęła 61 jednostek i 38 dyscyplin) przyznano 7 kategorii A+, 31 – A, 20 – B+, 2 – B i 1 – C. Odsetek jednostek z kategorią A+ (11,5%) i A (50,8%) przewyższał średnie krajowe (odpowiednio 10,5% i 37,1%), przy niższym udziale kategorii niższych. Łącznie wyniki te wskazują na rosnący potencjał naukowy, wzmocniony wzrostem liczby doktorów habilitowanych, szerokim zakresem uprawnień oraz korzystnymi rezultatami ewaluacji.

Potencjał edukacyjny lubelskiego ośrodka akademickiego

W 2023/2024 oferta edukacyjna uczelni lubelskich obejmowała 193 kierunki studiów (wzrost o 60,8% wobec 2012/2013), rozwijana głównie przez uczelnie publiczne (w których prowadzono kształcenie na 190 kierunkach studiów). Utrzymała się dominacja grupy „nauki humanistyczne i sztuka” (43 kierunki), przy wyraźnych przyrostach w grupie kierunków „technika, przemysł i budownictwo” (29) oraz „nauki społeczne, dziennikarstwo i informacja” (28). Od 2014/2015 wzrost liczby kierunków studiów dotyczył 9 z 10 grup, szczególnie „biznes, administracja i prawo”, „nauki przyrodnicze, matematyka i statystyka”, „nauki rolnicze” oraz „technologie teleinformatyczne”. Rozszerzył się także zakres kształcenia w językach obcych.

W rekrutacji na rok akademicki 2023/2024 odnotowano 60,6 tys. kandydatów na studia i 21,7 tys. nowoprzyjętych studentów (2,8 kandydata na 1 miejsce). W uczelniach publicznych wskaźnik wyniósł 3,2, natomiast w niepublicznych – 1,5. Kobiety stanowiły 61,4% kandydatów i 56,1% przyjętych, natomiast cudzoziemcy – odpowiednio 7,9% i 11,2%. Największe zainteresowanie dotyczyło „nauk medycznych i nauk o zdrowiu” (4,2 kandydatów na 1 miejsce), w tym „nauk medycznych” (8,5) i „nauk farmaceutycznych” (4,1), a także „nauk rolniczych” (4,1).

W analizowanym okresie liczba studentów zmniejszyła się z 76,8 tys. (rok akademicki 2012/2013) do 57,2 tys. (rok akademicki 2023/2024; spadek o 25,5%). Udział uczelni publicznych w liczbie studentów obniżył się z 83,5% (64,1 tys.) do 75,0% (42,9 tys.), przy wzroście liczby studentów w uczelniach niepublicznych (z 12,7 tys. do 14,3 tys.). Utrzymuje się przewaga studiów stacjonarnych (74,9% w roku akademickim 2023/2024). W okresie 2012–2023 liczba studentów niestacjonarnych zmniejszyła się o 41,2%, natomiast stacjonarnych – o 18,2%.

Liczba studentów cudzoziemców w badanym okresie wzrosła ponad 3,5-krotnie – z 2,4 tys. (rok akademicki 2012/2013) do 8,8 tys. (2023/2024) – przy zbliżonych udziałach uczelni publicznych (50,7%) i niepublicznych (49,3%). W roku akademickim 2023/2024 72,1% cudzoziemców studiowało na studiach pierwszego stopnia (52,7% licencjackie i 19,4% inżynierskie), 9,9% – drugiego stopnia, zaś 18,0% – na studiach jednolitych magisterskich. Najliczniejsza była grupa osób kształcących się na kierunkach z grupy „Zdrowie i opieka społeczna” (36,4%), następnie „Nauki społeczne, dziennikarstwo i informacja” (13,8%) oraz „Biznes, administracja i prawo” (12,6%). Wysoką dynamikę zanotowano natomiast w przypadku liczby studentów na kierunkach z grupy „Technologie teleinformatyczne”. Studenci uczelni lubelskich pochodzili ze 107 państw; najwięcej z: Ukrainy (3,6 tys. osób), Zimbabwe (2,1 tys.) i Białorusi (1,0 tys.).

W badanym okresie w kształceniu doktorantów zaszła zmiana modelu: wygaszanie studiów doktoranckich i rozwój szkół doktorskich. Liczba uczestników studiów doktoranckich spadła z 3003 (2012 r.) do 204 (2023 r.), przy jednoczesnym spadku znaczenia trybu niestacjonarnego. Równolegle liczba uczestników szkół doktorskich wzrosła z 174 (2019 r.) do 802 osób (2023 r.), co stanowi 4,6% uczestników w Polsce. Dominowały „nauki medyczne i nauki o zdrowiu” (33,5%), następnie „nauki społeczne” (17,7%) i „nauki humanistyczne” (15,7%). Relatywnie niski był udział „nauk inżynieryjno-technicznych” i „nauk ścisłych i przyrodniczych”.

Jakość kształcenia potwierdzają wyniki Polskiej Komisji Akredytacyjnej. W latach 2012/2013–2017/2018 przeprowadzone zostały 92 oceny programowe (3 wyróżniające, 80 pozytywnych, 9 warunkowych; brak negatywnych) i 10 ocen instytucjonalnych (9 pozytywnych, 1 warunkowa). W latach 2018/2019–2023/2024 wydano 116 ocen programowych – wszystkie były pozytywne. Przeprowadzone badanie wskazuje na rozbudowaną i zdywersyfikowaną ofertę edukacyjną, rosące umiędzynarodowienie, stabilizację jakości kształcenia oraz dostosowanie kształcenia do nowych ram prawnych.

Executive summary

The determinants of the development of the Lublin academic centre

Lublin has a more than 600-year tradition of education – as early as the 14th century, parish and Talmudic schools were already operating in the city. The first institution of higher education, the *Studium Generale*, was established in 1644. In the interwar period, the city became one of the six main academic centres of the Second Polish Republic, following the establishment of The John Paul II Catholic University of Lublin (1918). After the Second World War, successive universities developed dynamically: Maria Curie-Skłodowska University (1944), Medical University of Lublin (1950/2008), University of Life Sciences in Lublin (1955/2008) and Lublin University of Technology (1965/1977). The Higher Education Act of 1990 enabled the establishment of non-public higher education institutions. This institutional expansion translated into both the scale and the spatial reach of the academic centre: the number of students in Lublin increased steadily until the mid-2000s, reaching a peak of 86.9 thousand, after which it stabilised at a lower level – approximately 60 thousand in recent years. A similar but time-lagged trend was observed in academic staff numbers: following a long period of growth, the number of full-time academic teachers peaked in the 2011/12 academic year (5,883 FTE), and then moderately declined over the following decade. In structural terms, Lublin remains the largest and most diversified academic centre in Eastern Poland, characterised by a mature research and teaching profile and a well-developed network of linkages with the socio-economic environment.

In recent decades, the development trajectory of Lublin's higher education sector has been strongly shaped by the formal and legal framework. The 1990 Higher Education Act introduced institutional autonomy and enabled the establishment of non-public higher education institutions. Subsequent reforms of 1997 and 2005 aligned the Polish higher education system with the Bologna Process. Regulatory changes of 2010–2011 increased institutional flexibility and fostered diversification of educational provision. A turning point came with the 2018 reform – the so-called Constitution for Science (*Konstytucja dla Nauki*) – which redefined the governance model, strengthened institutional autonomy and introduced performance-based funding mechanisms promoting research excellence, internationalisation and teaching effectiveness. This created favourable conditions for more rapid alignment of educational programmes with the needs of the regional labour market.

Between 2012 and 2023, the development conditions of the Lublin academic centre were shaped simultaneously by broader socio-economic trends and external shocks. The transformation towards a knowledge-based economy increased demand for high-level skills, while at the same time the regional labour market signalled skills mismatches, reflected in the higher share of persons with tertiary education among the unemployed compared to the national average. Demography remained the most significant quantitative determinant of the centre's development: during the analysed period, the population aged 19–24 in the region decreased by approximately 36%. Over the same period, the number of students fell by around 26%, which may indicate rising educational aspirations among the population and the relatively strong attractiveness of the academic centre. The COVID-19 pandemic temporarily constrained mobility and internationalisation, whereas the outbreak of war in Ukraine in 2022 led to a sharp increase in the number of Ukrainian students, consolidating Lublin's strong position in this segment of the higher education market.

Position of the Lublin academic centre in Poland

After 1990, the number of higher education institutions (HEIs) in Poland increased dynamically – from 112 to 461 in 2009 — and then started to decline as demand for tertiary education fell. In the 2012/2013 academic year, there were 453 HEIs operating in the country: the largest numbers were recorded in Warsaw (81), Poznań (27), Wrocław (25), Kraków and Łódź (22 each). At that time, Lublin hosted 9 HEIs, ranking 11th nationally. In the 2023/2024 academic year, the number of HEIs had decreased to 342 (including 9

units in Lublin, ranked 9th nationally). In parallel, the number of branches of HEIs declined from 252 in 2012 to 161 in 2023. This process affected mainly smaller towns, whereas some major metropolitan centres even recorded slight increases. Between 2012 and 2023, the number of localities hosting at least one HEI or branch of HEI decreased from 119 to 93. Lublin stands out with its structure dominated by public institutions and a stable institutional scale.

Over the same period, the number of students in Poland decreased from 1,675.8 thousand (2012/2013) to 1,202.6 thousand (2019/2020), and then increased slightly to 1,245.2 thousand (2023/2024). Tertiary education became increasingly concentrated: the share of students enrolled in the five largest academic centres rose from 48.0% to 52.7%, and in the ten largest centres from 67.1% to 71.8%. Lublin maintained its 7th position nationwide in terms of student numbers, with a decrease of 25.7%, similar to the national average. In 2023/2024, the city ranked 4th in Poland in terms of the number of students per 1,000 population and 6th in terms of the gross enrolment ratio at the tertiary level. Nationally, the level of internationalisation increased from 1.5% to 8.6% (from 29.2 thousand to 107.1 thousand international students). Lublin recorded the highest share of international students in the country – 15.7%. Between 2012 and 2023, the number of graduates in Poland declined from 485.0 thousand to 292.1 thousand, including a decrease from 23.6 thousand to 15.0 thousand in Lublin.

The liberalisation of regulations after the 2018 reform (Ustawa 2.0) enhanced institutional autonomy and accelerated the adjustment of study programmes to labour market needs. In 2012/2013, Warsaw offered the broadest educational offer in Poland (179 fields of study), while Lublin offered 120. By 2023/2024, all analysed centres had significantly expanded their educational provision, with the largest increases recorded in Częstochowa (170.0%), Kraków (153.0%) and Warsaw (127.9%). Kraków became the national leader (425 fields of study), followed by Warsaw (408), Poznań (290), Wrocław (269) and Łódź (225). The educational offer of Lublin's HEIs reached 193 fields (a 60.8% increase), placing the city 6th nationwide and confirming its broad, diversified profile.

The 2018 reform also replaced doctoral studies with doctoral schools (from the 2019/2020 academic year), strengthening the research component of third-cycle education. In 2023/2024, the largest numbers of doctoral school participants and doctoral candidates were recorded in Warsaw (5.1 thousand, including 4.3 thousand in doctoral schools), Kraków (3.4 thousand), Wrocław (2.0 thousand) and Poznań (1.9 thousand). Lublin, with 1.0 thousand participants (0.8 thousand in doctoral schools and 0.2 thousand doctoral candidates), ranked 8th in the country. This distribution reflects the advantage of the largest academic centres, while indicating Lublin's stable position.

Postgraduate studies remain a key segment of lifelong learning. In the 2023/2024 academic year, Warsaw was the national leader with 95.4 thousand participants, while Lublin ranked 2nd (12.2 thousand), ahead of Poznań (10.6 thousand), Kraków (8.1 thousand) and Wrocław (7.5 thousand). The number of postgraduate students in Lublin highlights the supra-regional reach of its educational offer and its significant role in supplying skills to the labour market.

In 2023/2024, Polish HEIs employed 101.8 thousand academic teachers. The largest shares were recorded in Warsaw (17.4% of the total), Kraków (12.2%), Poznań (8.6%) and Wrocław (8.3%). Lublin's HEIs employed 5.8 thousand academic teachers (5.7% of the total), ranking 6th nationally. The structure of academic staff by scientific title and degree was similar to the national profile: full professors accounted for 9.7% (9.8% nationally), habilitated doctors 23.6% (above the national average), doctors 52.1%, and master's degree holders 19.2%. On average in Poland, there were 12.2 students per academic teacher. The most favourable ratios were observed in Olsztyn (9.4), Szczecin and Białystok (9.7 each), and Katowice and Lublin (9.9 each). Lublin also showed a relatively favourable student-to-senior-academic-staff ratio: there were 30 students per professor or habilitated doctor on average.

The capacity of centres to award doctoral and postdoctoral degrees (habilitation) measured by the number of discipline units shows the dominance of Warsaw (225), followed by Kraków (126), Wrocław (65) and Poznań (59). Lublin, with 58 units, ranked 5th nationally, confirming its strong institutional capacity for independent academic development and operation of doctoral schools.

Between 2012 and 2024, a total of 8,580 projects were funded under Narodowe Centrum Nauki (NCN) OPUS calls. More than one-third were awarded to institutions in Warsaw (2,988), followed by Kraków (1,617; 18.8%), Poznań (934; 10.9%) and Wrocław (837; 9.8%). Lublin-based HEIs received funding for 250 projects (2.9%), ranking 7th nationwide – behind Łódź and Gdańsk. These results confirm the dominance of metropolitan academic centres while highlighting Lublin's stable presence in the national grant system.

Between 2012 and 2024, more than 690 thousand scientific publications from the analysed centres were indexed in Scopus. The highest volumes were generated by Warsaw (131.6 thousand; 19.1% of the total), Kraków (116.5 thousand; 16.9%), Wrocław (75.3 thousand; 10.9%) and Poznań (67.8 thousand; 9.8%). Lublin, with 42.5 thousand publications (6.2% of the total), ranked 7th nationally, slightly behind Gdańsk and more clearly behind Łódź. This distribution reflects the dominance of the largest academic centres, while demonstrating Lublin's significant contribution to national scientific output.

A synthetic index (based on 14 variables) was used to compare the educational and research potential of Polish academic centres hosting at least three HEIs and at least 15,000 students in 2023/2024. Warsaw ranked first (70.4 points), due to its broadest academic degree-awarding powers, the highest number of OPUS projects per 1,000 academic staff, extensive educational offer and high graduate earnings. Kraków ranked second (68.2), as the leader in educational offer and scientific productivity. Poznań ranked third (66.8) due to its high student-to-population ratio, strong academic staff base and good grant performance. Lublin ranked 5th (behind Wrocław), distinguished by the highest share of international students, high academic staff density and a large number of postgraduate students.

Scientific potential of the Lublin academic centre

In 2023, the number of academic staff employed at higher education institutions in Lublin totalled 5,091 (compared to 5,838 in 2012), with the majority employed in public institutions (4,791 persons). Between 2012 and 2023, the number of employees holding the rank of professor increased by 40.8%, with a significant rise following the entry into force of the Higher Education and Science Act of 20 July 2018. At the same time, the number of assistant professors (adiunkt) declined by 20.4% to 2,180, and the number of assistants (asystent) by 21.7% to 838. The share of professors in the employment structure increased by 12.4 percentage points, while the share of associate professors, assistants and "other" positions decreased by 4.1 p.p., 1.9 p.p. and 6.4 p.p., respectively. In public HEIs, the share of professors increased by 14.2 p.p. to 33.3% of total staff. In non-public HEIs, the share of professors decreased by 20.9 p.p. to 19.0%, with assistant professors constituting the largest group (35.7%). The functional structure was dominated by research and teaching staff (3,384; around two-thirds of total employment), followed by teaching staff (1,416) and research staff (291). Among professors, 83.3% were employed in research and teaching positions, compared to 70.1% of assistant professors. In contrast, 86.7% of employees in "other" positions were in teaching-only posts. A shift also occurred in gender structure: from male predominance in 2012 (51.7%) to female predominance in 2023 (53.4%). Among professors, the share of men declined from 70.7% to 53.6%. The academic potential of Lublin's higher education system is characterised by a stable number of professors (around 565 persons), a significant increase in habilitated doctors (doktor habilitowany) from 902 to 1,367 (+51.6%), and a moderate decrease in the number of doctors (doktor) from 3,002 to 2,750 (-8.4%).

Between 2012 and 2024, HEIs in Lublin awarded a total of 5,457 doctoral degrees (doktor), including 5,022 under the 2003 Act and 435 under the 2018 Act. Over the same period, 1,486 habilitated doctoral degrees (doktor habilitowany) were conferred (1,239 under the 2003 Act and 247 under the 2018 Act). A total of 424 academic staff members from Lublin received the title of professor (tytuł naukowy profesora) between 2012 and 2024, representing 5.0% of all national nominations. The highest number of titles was awarded in 2024 (91), and the lowest in 2021 (4). The disciplinary structure of nominations shifted from a predominance of the humanities, medical and agricultural sciences (2012–2019) towards medical sciences, health sciences and agricultural sciences (2019–2024).

In 2012, five HEIs in Lublin had entitlements of doctoral and postdoctoral (habilitation) degrees: 31 units were authorised to confer doctoral degrees and 27 to confer postdoctoral (habilitation) degrees, covering a total of 18 fields and 40 disciplines (doctoral level) and 16 fields and 32 disciplines (habilitation level). According to the evaluation results for 2017–2021 (as of 19 December 2023), six HEIs (five public and one non-public) and two research institutes were authorised to award doctoral and habilitation degrees in at least one discipline, with a total of 58 authorised units. The most frequently represented disciplines were: economics and finance, information and communication technologies, and biological sciences (three units each), followed by philosophy, history, mechanical engineering, environmental engineering, mining and energy, linguistics, medical sciences, political science and public administration, management and quality sciences, health sciences, law, sociology, education, psychology, and agriculture and horticulture (two units each). Due to the changes in the legal framework and evaluation methodology, data for 2012 and 2023 are not directly comparable.

The results of quality assessments of scientific activity confirm the strong position of the Lublin academic centre. In the 2017 parametric evaluation (covering 38 units), 2 units obtained category A+, 13 category A, 19 category B and 4 category C. The share of units with A+ and A categories was slightly higher, and C lower, than the national average. In the 2022 evaluation (covering 61 units and 38 disciplines), 7 units received category A+, 31 category A, 20 category B+, 2 category B and 1 category C. The share of units with category A+ (11.5%) and A (50.8%) exceeded the national averages (10.5% and 37.1%, respectively), with a lower share of lower categories. Overall, these results indicate a growing research capacity, supported by the increase in the number of habilitated doctors, the broad scope of degree-awarding powers, and favourable evaluation outcomes.

Educational potential of the Lublin academic centre

In the 2023/2024 academic year, the educational offer of Lublin's higher education institutions (HEIs) comprised 193 fields of study – a 60.8% increase compared to 2012/2013. The expansion was driven mainly by public HEIs, which offered 190 programmes. The “Humanities and Arts” group remained dominant (43 fields), accompanied by notable increases in “Engineering, Manufacturing and Construction” (29) and “Social Sciences, Journalism and Information” (28). Since 2014/2015, the number of fields of study has grown in 9 out of 10 major education groups, particularly in “Business, Administration and Law,” “Natural Sciences, Mathematics and Statistics,” “Agriculture, Forestry, Fisheries and Veterinary,” and “Information and Communication Technologies (ICT).” The range of programmes taught in foreign languages has also expanded.

For the 2023/2024 admission cycle, there were 60.6 thousand applicants and 21.7 thousand newly admitted students (2.8 applicants per place). In public HEIs, the ratio was 3.2, compared to 1.5 in non-public institutions. Women accounted for 61.4% of applicants and 56.1% of admitted students, while foreign nationals accounted for 7.9% and 11.2%, respectively. The strongest interest was recorded in “Health and Welfare” (4.2 applicants per place), especially “Medical Studies” (8.5) and “Pharmaceutical Sciences” (4.1), as well as “Agriculture, Forestry, Fisheries and Veterinary” (4.1).

Over the analysed period, the total number of students decreased from 76.8 thousand (2012/2013) to 57.2 thousand (2023/2024), a decline of 25.5%. The share of public HEIs in student enrolment fell from 83.5% (64.1 thousand) to 75.0% (42.9 thousand), while the number of students in non-public HEIs increased from 12.7 thousand to 14.3 thousand. Full-time studies remain dominant, accounting for 74.9% of all enrolments in 2023/2024. Between 2012 and 2023, the number of part-time students declined by 41.2%, while the number of full-time students fell by 18.2%.

The number of international students increased more than 3.5 times over the period — from 2.4 thousand (2012/2013) to 8.8 thousand (2023/2024) — with comparable shares between public (50.7%) and non-public (49.3%) HEIs. In 2023/2024, 72.1% of foreign students were enrolled in first-cycle programmes (52.7% Bachelor's and 19.4% Engineering), 9.9% in second-cycle programmes, and 18.0% in long-cycle Master's programmes. The largest group studied in “Health and Welfare” (36.4%), followed by “Social Sciences, Jo-

urnalism and Information" (13.8%) and "Business, Administration and Law" (12.6%). Particularly dynamic growth was observed in the ICT group. International students at Lublin's HEIs represented 107 countries of origin, with the largest groups from Ukraine (3.6 thousand), Zimbabwe (2.1 thousand) and Belarus (1.0 thousand).

During the analysed period, doctoral education underwent a structural shift: the phasing out of traditional doctoral studies and the development of doctoral schools. The number of doctoral students in traditional programmes decreased from 3,003 (2012) to 204 (2023), with a significant decline in part-time modes. At the same time, the number of doctoral school participants increased from 174 (2019) to 802 (2023), accounting for 4.6% of all doctoral candidates in Poland. The majority studied in "Medical and Health Sciences" (33.5%), followed by "Social Sciences" (17.7%) and "Humanities" (15.7%). The share of "Engineering and Technology" and "Natural Sciences, Mathematics and Statistics" was relatively low.

The quality of education is confirmed by the results of assessments conducted by Polska Komisja Akredytacyjna (Polish Accreditation Committee). Between the 2012/2013 and 2017/2018 academic years, 92 programme evaluations were carried out (3 outstanding, 80 positive, 9 conditional, and none negative) and 10 institutional evaluations (9 positive, 1 conditional). Between 2018/2019 and 2023/2024, a total of 116 programme evaluations were completed – all of them positive. The results indicate an extensive and diversified educational offer, growing internationalisation, stable quality of education, and successful adaptation to the new legal framework for higher education.

In relation to the previous year, the number of contracted marriages decreased by 8.7% in the urban areas and by 12.7% in the rural areas. More than a half of marriages was registered in the countryside (52.4%). In 2024 in Lubelskie Voivodship, a statistical groom was on average 30.7 years old, whereas a bride was 28.4 (a year before a man was 30.2 years old and a woman was 28.0). In comparison with 2000, a groom as well as a bride were 5.1 years older. The marriage rate was 3.27‰ in 2024, 3.64‰ a year before and 5.67‰ in 2000. A frequency of contracting marriages was lower in the rural areas (3.19‰) than in the urban areas (3.36‰).

Rozdział 1

Chapter 1

Uwarunkowania rozwoju lubelskiego ośrodka akademickiego

The determinants of the development of the Lublin academic centre

1.1. Historia lubelskiego ośrodka akademickiego

1.1. History of the Lublin academic centre

Lublin posiada wielowiekowe tradycje w zakresie szkolnictwa, w tym szkolnictwa wyższego. Najprawdopodobniej już w II połowie XIV w. w mieście działała szkoła parafialna ulokowana przy kościele św. Michała (Tworek 1980). W XV i XVI w. szkoła ta nosiła nazwę akademickiej, a na jej czele stał rektor (Gawarecki 1974). U schyłku średniowiecza w Lublinie działały również szkoła i nowicjat przy klasztorze oo. Bernardynów, a także szkoła żydowska na Podzamczu (Tworek 1980). W XVI w. do szkoły przy kościele św. Michała dołączyła szkoła elementarna działająca przy kościele św. Mikołaja na Czwartku. Pod koniec XVI w. w mieście utworzono Akademię Talmudyczną (założoną przez Salomona Szachnę), a także dysponujące rozległym kompleksem budynków szkolnych Kolegium Jezuitów. Po kasacie zakonu w 1773 r. oraz powołaniu Komisji Edukacji Narodowej zostało ono przemianowane na tzw. Szkołę Wydziałową o świeckim charakterze (Śladkowski 1980).

Pierwszą wyższą uczelnią w mieście było *Studium Generale*, działające w latach 1644-1686 przy klasztorze dominikanów. Posiadało ono prawo nadawania stopnia lektora i bakałarza filozofii i teologii. Pod koniec XVII w. ufundowano również istniejące do dziś Metropolitalne Seminarium Duchowne w Lublinie, które zostało erygowane w 1714 r. (Marczuk 1975).

Kolejne szkoły wyższe powstały w Lublinie w okresie 20-lecia międzywojennego. W 1918 r. utworzony został Uniwersytet Lubelski, przemianowany w 1928 r. na Katolicki Uniwersytet Lubelski. W 1938 r. uczelnia ta otrzymała pełnię praw akademickich, dzięki czemu Lublin stał się jednym z sześciu ośrodków akademickich w Polsce obok Krakowa, Wilna, Lwowa, Warszawy i Poznania (Popiński 2018). W 1926 r. powstało tzw. Collegium Bobolanum, tj. jezuicka uczelnia teologiczna, którego ranga znacznie wzrosła w 1932 r. po połączeniu z przeniesioną w tym celu z Krakowa Akademią Teologiczną. Ważną pozycję w kraju posiadała założona w 1930 r. z inicjatywy rabina Majera Szapiro Wyższa Szkoła Talmudyczna – Uczelnia Mędrców Lublina (Jeszywas Chachmej), kształcąca kandydatów na rabinów, uczonych oraz żydowskich działaczy społecznych. Ponadto w mieście działało Seminarium Nauczycielskie – od 1923 r. jako Państwowy Wyższy Kurs Nauczycielski, zaś od 1928 r. jako Państwowe Pedagogium im. E. Estkowskiego (Olszewski 1980). Działalność i rozwój uczelni zostały przerwane przez wybuch II Wojny Światowej.

Po wyzwoleniu Lublina spod okupacji niemieckiej swoją działalność wznowił Katolicki Uniwersytet Lubelski. Jego dalszy rozwój został jednak wkrótce zahamowany w wyniku zmian ideologicznych i organizacyjnych zachodzących w państwie. Pewien przełom nastąpił dopiero w połowie lat 70. XX w. Liberalizacja polityki rządu w stosunku do uczelni pozwoliła na reaktywowanie i utworzenie nowych wydziałów oraz kierunków studiów, a także na rozwój międzynarodowych kontaktów naukowych. Nowy rozdział w historii uniwersytetu otworzyły zmiany, jakie zaszły w Polsce na przełomie lat 80. i 90. XX w. Od 2005 r. uczelnia nosi imię swojego byłego wykładowcy, św. Jana Pawła II (Jakubowski 2018).

Dnia 23 października 1944 r. na mocy dekretu PKWN powołany został Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej (UMCS), jako piąta uczelnia publiczna w Polsce w jej powojennym kształcie. Początkowo w nowo powstałym uniwersytecie funkcjonowały cztery Wydziały: Lekarski, Przyrodniczy, Rolny i Weterynaryjny,

do których wkrótce dołączył piąty – Farmaceutyczny. Przyrodniczo-medyczny profil uczelni utrzymywał się do 1949 r., kiedy utworzono Wydział Prawa. Wydzielenie z Uniwersytetu Wydziałów: Lekarskiego i Farmaceutycznego (1950 r.), a następnie Wydziałów: Rolnego, Weterynaryjnego i Zootechnicznego (1955 r.), dało podstawę do utworzenia nowych szkół wyższych w mieście. UMCS natomiast konsekwentnie rozwijał bazę naukową i dydaktyczną oraz strukturę organizacyjną, prezentując obecnie wszechstronną ofertę kształcenia na trzynastu Wydziałach (Artystycznym, Biologii i Biotechnologii, Chemii, Ekonomicznym, Filologicznym, Filozofii i Socjologii, Historii i Archeologii, Matematyki, Fizyki i Informatyki, Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej, Pedagogiki i Psychologii, Politologii i Dziennikarstwa, Prawa i Administracji oraz Wydziale Zamiejscowym w Puławach).

Wydzielenie z UMCS Wydziałów Lekarskiego i Farmaceutycznego dało podstawę dla utworzenia w Lublinie Akademii Lekarskiej, przemianowanej następnie na Akademię Medyczną (w 1950 r.) oraz Uniwersytet Medyczny (UM, w 2008 roku). Szybki rozwój uczelni pozwolił na wyodrębnienie w ramach Akademii Wydziału Pielęgniarskiego, Oddziału Stomatologii Wydziału Lekarskiego oraz Oddziału Analityki Medycznej w ramach Wydziału Farmaceutycznego. Aktualnie w ramach struktury organizacyjnej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie działa sześć Wydziałów: Lekarski, Lekarsko-Dentystyczny, Farmaceutyczny, Nauk o Zdrowiu, Nauk Medycznych, Biomedycyny oraz Centrum Edukacji Medycznej. Jednocześnie uniwersytet jest podmiotem tworzącym dla czterech jednostek klinicznych: Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego nr 1 w Lublinie, Samodzielnego Publicznego Szpitala Klinicznego nr 4 w Lublinie, Uniwersyteckiego Szpitala Dziecięcego w Lublinie oraz Uniwersyteckiego Centrum Stomatologii w Lublinie.

Na bazie Wydziałów Rolnego, Weterynaryjnego oraz Zootechnicznego UMCS w 1955 r. utworzono również Wyższą Szkołę Rolniczą (WSR), nawiązującą do tradycji puławsko-lubelskiego ośrodka nauk rolniczych, jednego z najstarszych w kraju (Instytut Politechniczny i Rolniczo-Leśny w Puławach powstał w 1862 r.). W 1972 r. została ona przemianowana na Akademię Rolniczą w Lublinie, natomiast w 2008 r. na Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie (UP). Aktualnie uczelnia integruje nauki rolnicze, biologiczne, weterynaryjne, techniczne i ekonomiczno-społeczne, prowadząc działalność naukowo-badawczą i dydaktyczną na siedmiu wydziałach: Agrobioinżynierii, Medycyny Weterynaryjnej, Nauk o Zwierzętach i Biogospodarce, Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu, Inżynierii Produkcji, Nauk o Żywności i Biotechnologii oraz Biologii Środowiskowej.

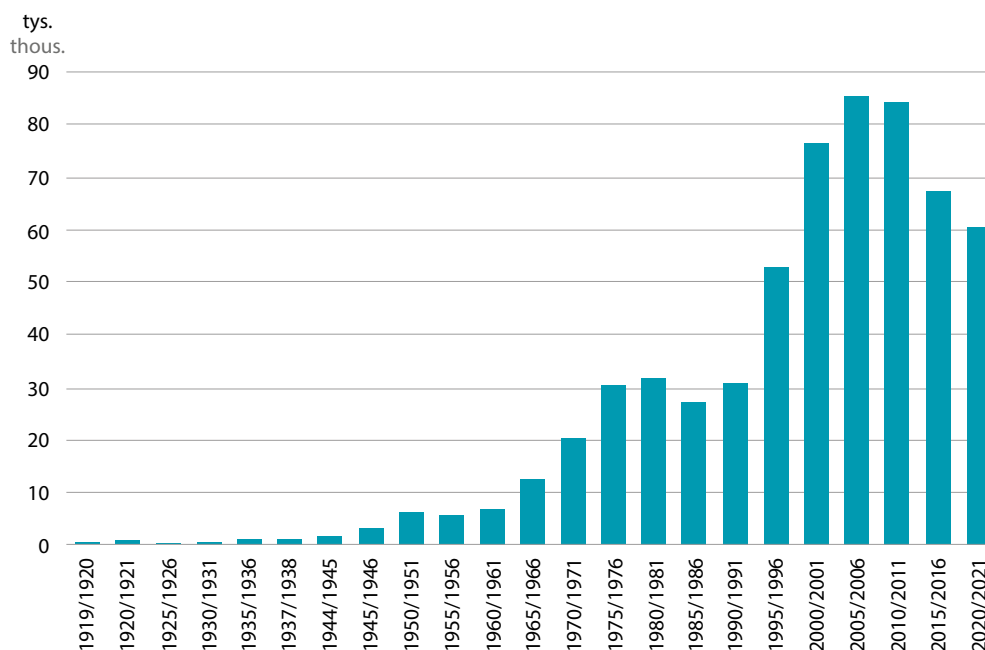
Dzięki wykształceniu w ramach WSR (AR) wyspecjalizowanej kadry naukowej, możliwe stało się powołanie w Lublinie wielu placówek badawczych, w tym: Lubelskiego Oddziału Instytutu Melioracji i Użytków Zielonych, Centralnego Laboratorium Przemysłu Paszowego (obecnie Krajowe Laboratorium Pasz w Lublinie w ramach Instytutu Zootechniki – Państwowego Instytutu Badawczego) oraz Zakładu Agrofizyki, przemianowanego w 1986 r. na Instytut Agrofizyki PAN. Ponadto w 1951 r. utworzono w Lublinie Instytut Medycyny Wsi im. Witolda Chodźki (w latach 1955-1984 Instytut Medycyny Pracy Wsi).

W połowie lat 50. XX wieku w Lublinie funkcjonowały już cztery uczelnie publiczne, powszechnie dostrzegano jednak brak uczelni technicznej. Luka ta została wypełniona poprzez utworzenie w 1953 r. jedno-wydziałowej Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej, przemianowanej w 1965 r. na Wyższą Szkołę Inżynierską (WSI). Stopniowy rozwój struktury organizacyjnej, kadry naukowej oraz zaplecza lokalowego wraz z wyposażeniem badawczym, a także otrzymanie uprawnień do nadawania absolwentom tytułu zawodowego magistra-inżyniera oraz stopnia doktora, doprowadziły do przekształcenia WSI w Politechnikę Lubelską (PL) w 1977 r. (Ziółek 1997). Aktualnie Politechnika Lubelska prowadzi badania i kształci studentów w ramach sześciu Wydziałów: Mechanicznego, Budownictwa i Architektury, Elektrotechniki i Informatyki, Inżynierii Środowiska, Zarządzania oraz Matematyki i Informatyki Technicznej.

Nowy etap w rozwoju szkolnictwa wyższego w mieście rozpoczęła transformacja ustrojowa i gospodarcza. W 1990 r. przyjęta została Ustawa o szkolnictwie wyższym, która wprowadziła m.in. możliwości zakładania uczelni niepaństwowych. Pierwsza uczelnia niepubliczna w Lublinie powstała już w 1990 r. Była nią utworzona z inicjatywy KUL Lubelska Szkoła Biznesu. W 1997 r. założono Niepubliczne Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych oraz Wyższą Szkołę Humanistyczną im. Alojzego Szubartowskiego. W kolejnym roku powstała istniejąca do chwili obecnej Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania (WSPiA). Następnie w 1999 r. otwarto Lubelską Szkołę Wyższą, która sześć lat później została przemianowana

na Lubelską Szkołę Wyższą im. Króla Władysława Jagiełły. W 2000 r. utworzono dwie uczelnie niepubliczne: Wyższą Szkołę Ekonomii i Innowacji (WSEI), od 2022 r. działającą pod nazwą Lubelska Akademia WSEI, a także Wyższą Szkołę Społeczno-Ekonomiczną im W. Pola w Lublinie (WSSP), w 2021 r. przemianowaną na Akademię Nauk Stosowanych Wincentego Pola w Lublinie. W 2001 r. powstała najmłodsza spośród istniejących obecnie uczelni niepublicznych – Wyższa Szkoła Nauk Społecznych, przemianowana w 2023 r. na Akademię Nauk Społecznych i Medycznych w Lublinie – Akademię Nauk Stosowanych. Ponadto w mieście działały przez pewien czas oddziały zamiejscowe szkół wyższych z Warszawy i Łodzi: Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. J. Korczaka (WSP), Wyższej Szkoły Dziennikarskiej im. M. Wańkowicza oraz Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi (Kociuba 2008, Jakubowski 2018).

Wykres 1. **Studenci uczelni w Lublinie**
Chart 1. **Students of the higher educational entities in Lublin**

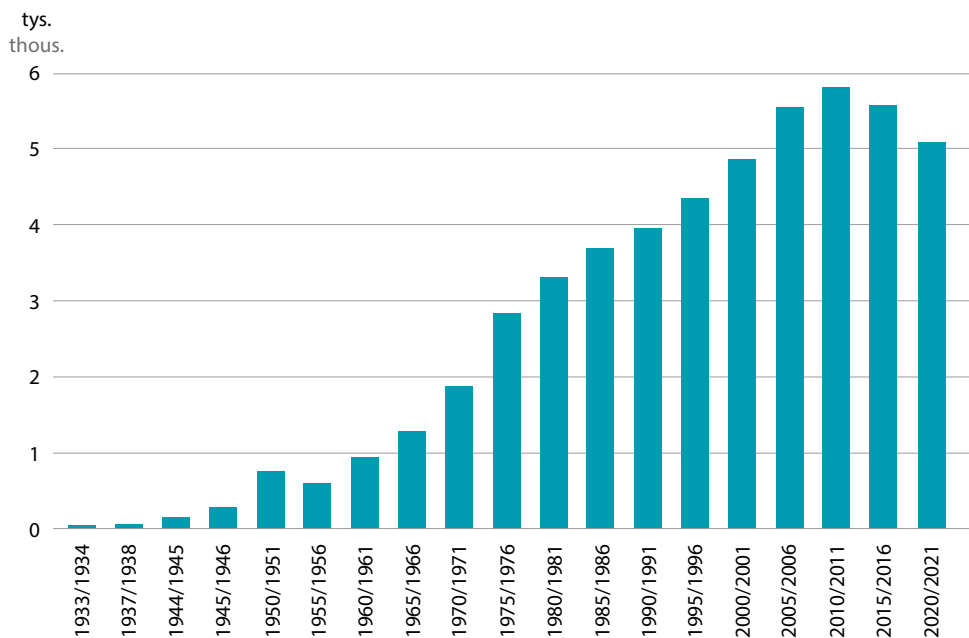

Rozwój uczelni lubelskich po 1918 r., a zwłaszcza po 1944 r., znajdował odzwierciedlenie w liczbie studentów, która wzrosła z 0,6 tys. do 86,9 tys. w szczytowym roku akademickim 2004/2005. Szczególnie dynamiczny wzrost nastąpił w trzech pierwszych dekadach po zakończeniu II Wojny Światowej. W roku akademickim 1944/1945 w Lublinie studiowało niespełna 2,0 tys. osób, w roku akademickim 1955/1956 – ponad 5,7 tys., w roku akademickim 1965/1966 – 12,6 tys., natomiast w roku akademickim 1975/1976 – już prawie 30,6 tys. W kolejnych latach (1975–1990) wzrost liczby osób kształcących się na lubelskich uczelniach uległ zahamowaniu, a ich liczba utrzymywała się na podobnym poziomie.

Kolejny okres dynamicznego wzrostu liczby studentów przyniósł okres transformacji ustrojowej i gospodarczej. Na skutek zmian w systemie szkolnictwa wyższego, obejmujących wzrost autonomii uczelni, większą swobodę w kształtowaniu oferty edukacyjnej oraz powstanie nowych uczelni niepublicznych, a także ze względu na wzrost aspiracji edukacyjnych młodzieży, liczba osób kształcących się w mieście w ciągu zaledwie dekady wzrosła prawie dwuipółkrotnie z poziomu 30,8 tys. w roku akademickim 1990/1991 do 76,5 tys. w roku akademickim 2000/2001. Popyt na usługi edukacyjne na poziomie wyższym pod koniec lat 90. XX w. i w pierwszej dekadzie XXI w. był dodatkowo wzmacniany przez wejście na ten rynek osób urodzonych podczas wyżu demograficznego z lat 80. XX w. Liczba studentów lubelskich uczelni osiągnęła szczyt w połowie pierwszej dekady XXI w. (86,9 tys. osób w roku akademickim 2004/2005). Od tego czasu liczba kształcących się na poziomie wyższym w Lublinie spada, osiągnąwszy w roku akademickim 2020/2021 poziom 60,3 tys. osób (wykres 1).

Podobną dynamiką, zwłaszcza po zakończeniu II Wojny Światowej, charakteryzował się wzrost liczby pracowników nauki. W pierwszym powojennym roku akademickim (1944/1945) ich liczba wyniosła 163 osoby, w roku akademickim 1955/1956 – 611 osób, w roku akademickim 1965/1966 – 1292 osoby, dekadę później już 2835 osób, by w roku akademickim 1989/1990 osiągnąć poziom 3869 osób. Rozwój kadry akademickiej utrzymywał podobną dynamikę wzrostu również w kolejnych dwóch dekadach. Jej liczba osiągnęła szczyt w roku akademickim 2011/2012, kiedy wyniosła 5883 osoby i od tego czasu wykazuje tendencję spadkową (wykres 2).

Wykres 2. Nauczyciele akademicy w Lublinie^a
Chart 2. Teaching and research staff in Lublin^a

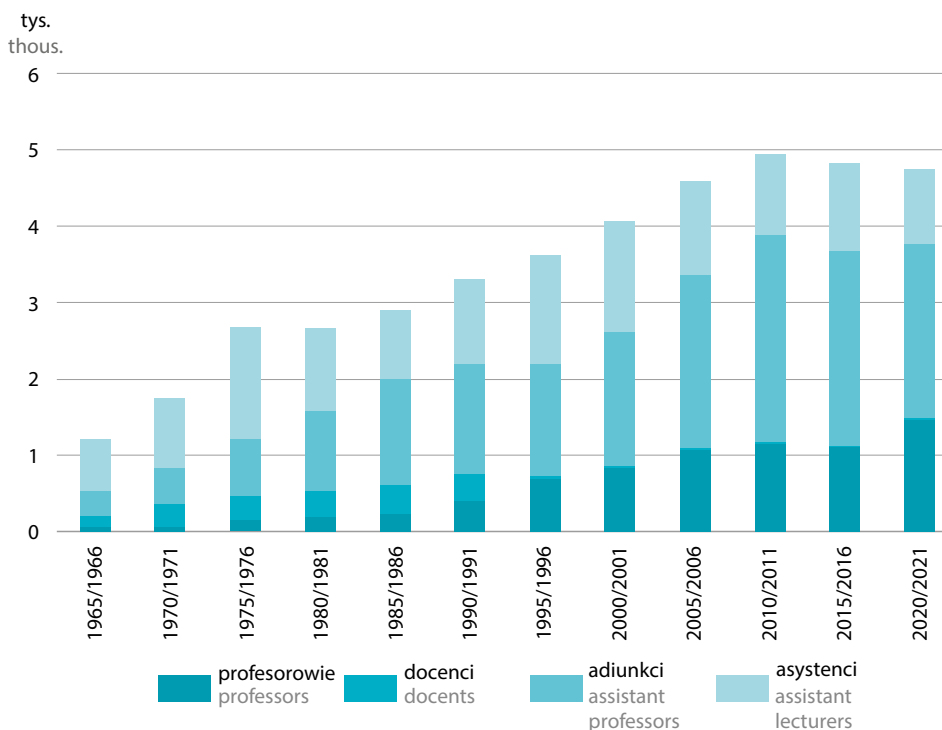

^a Pełnozatrudnieni
^a Full-time employees

Oprócz wzrostu ilościowego, kadra akademicka od początku charakteryzowała się również rozwojem jakościowym. W latach 1965/1966-1989/1990 liczba profesorów zwiększyła się z 83 do 1487 osób. Dbano również o rozwój potencjału kadrowego poprzez rozwój kadr młodszych pracowników nauki. Począwszy od roku akademickiego 1965/1966 do 2020/2021 liczba adiunktów zwiększyła się z 351 do 2278 osób, natomiast asystentów – z 659 do 985 osób (wykres 3).

Lublin jest ośrodkiem o bogatych tradycjach akademickich. Posiadając status miasta uniwersyteckiego od 1918 r., w okresie międzywojennym należał do wąskiego grona ośrodków akademickich kształcących kadry dla niepodległej Polski. Pozycja Lublina jako jednego z najważniejszych ośrodków akademickich w kraju została ugruntowana po II Wojnie Światowej, kiedy to w mieście powstały cztery liczące się w kraju uczelnie publiczne – uniwersytet oraz szkoły wyższe o profilu: przyrodniczo-rolniczym, medycznym i technicznym. Okres transformacji ustrojowej i gospodarczej przyniósł dalszy dynamiczny rozwój szkolnictwa wyższego w mieście, w tym powstanie uczelni niepublicznych. Tym samym od kilkudziesięciu lat Lublin utrzymuje status największego oraz najważniejszego ośrodka akademickiego w Polsce wschodniej oraz jednego z największych w kraju.

Wykres 3. **Nauczyciele akademicy w Lublinie według stanowisk^a**
 Chart 3. **Teaching and research staff in Lublin by position^a**

a Pełnozatrudnieni
 a Full-time employees

1.2. Uwarunkowania formalno-prawne

1.2. Legal determinants

Rozwój lubelskiego ośrodka akademickiego, podobnie jak pozostałych ośrodków w kraju, w dużej mierze determinowany był zmianami w krajowych regulacjach prawnych, które kształtowały organizację, strukturę i funkcjonowanie szkolnictwa wyższego w Polsce. Kolejne ustawy i ich nowelizacje nie tylko wyznaczały ramy działania lubelskich uczelni, lecz także wpływały na kierunki ich rozwoju, zakres autonomii, możliwości współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym oraz dostosowanie oferty kształcenia do standardów europejskich i potrzeb rynku pracy.

Głębokie przemiany programowe, organizacyjne i instytucjonalne szkolnictwa wyższego w Polsce zapoczątkowała Ustawa z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 65, poz. 386 z późniejszymi zmianami), która umożliwiła rozwój uczelni niepublicznych oraz zróżnicowanie form kształcenia i wprowadzenie dwustopniowego systemu studiów. Kolejne regulacje – m.in. Ustawa z dnia 26 czerwca 1997 r. o wyższych szkołach zawodowych (Dz. U. Nr 96, poz. 59 z późniejszymi zmianami) – rozszerzyły ofertę edukacyjną w miastach średniej wielkości, a Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365 z późniejszymi zmianami) uporządkowała system szkolnictwa wyższego i dostosowała go do europejskich standardów. Ważnym impulsem zmian stało się także wdrożenie założeń Strategii Bolońskiej obejmującej trzystopniowy model studiów, system ECTS oraz rozwiązania sprzyjające umiędzynarodowieniu i mobilności akademickiej. Kolejna fala reform rozpoczęła się w latach 2010–2011 wraz z pakietem ustaw „Budujemy na Wiedzy” i nowelizacją prawa o szkolnictwie wyższym. Przyniosły one m.in. nowe zasady finansowania badań, większą autonomię programową uczelni, możliwość tworzenia autorskich kierunków studiów oraz wdrożenie Krajowych Ram Kwalifikacji, które po-

zwalają porównywać polskie dyplomy z zagranicznymi. Zreformowano także zasady kariery akademickiej – uproszczono procedurę habilitacyjną, wprowadzono konkursy na stanowiska i ograniczono wieloletowość. Uczelnie zyskały też narzędzia do współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, np. przez wspólne kształcenie z pracodawcami i monitorowanie losów absolwentów.

Z perspektywy ram czasowych niniejszego opracowania, punkt zwrotny w systemie szkolnictwa wyższego w Polsce stanowiła Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 poz. 1668), określana mianem „Konstytucji dla nauki”. Wprowadziła ona nowy model zarządzania uczelniami oraz zdefiniowała relacje między nauką, państwem i gospodarką. Jej znaczenie dla rozwoju lubelskiego ośrodka akademickiego jest szczególnie istotne, gdyż tworzyła ona ramy prawne dla zwiększenia autonomii instytucjonalnej, elastyczności programowej i możliwości strategicznego kształtowania oferty edukacyjnej. Ustawa wprowadziła m.in. nową strukturę organów uczelni, wzmocniła rolę rektora jako menedżera instytucji oraz umożliwiła dostosowanie wewnętrznej organizacji do specyfiki i potencjału danej jednostki. Zniesienie centralnie narzucanych standardów kształcenia oraz wdrożenie Polskiej Ramy Kwalifikacji pozwoliły uczelniom – w tym lubelskim – tworzyć autorskie kierunki studiów lepiej odpowiadające na potrzeby regionalnego rynku pracy oraz procesy rozwoju społeczno-gospodarczego wschodniej Polski.

Równie ważne okazały się rozwiązania sprzyjające integracji uczelni z otoczeniem społeczno-gospodarczym oraz umiędzynarodowieniu badań i kształcenia. Tzw. Konstytucja dla nauki nałożyła na uczelnie obowiązek monitorowania losów zawodowych absolwentów i zacieśnienia współpracy z pracodawcami przy projektowaniu programów studiów, co sprzyja ich lepszemu dostosowaniu do potrzeb gospodarki regionu. Rozbudowane mechanizmy finansowania konkurencyjnego – w tym subwencje uzależnione od jakości badań, umiędzynarodowienia i efektywności dydaktycznej – premiuje ośrodki naukowe, które potrafią skutecznie łączyć działalność badawczą z praktyką społeczno-gospodarczą. W tym kontekście ustawa stwarza lubelskim uczelniom szansę na wzmocnienie swojej pozycji w krajowej i europejskiej przestrzeni akademickiej, pod warunkiem aktywnego wykorzystywania dostępnych instrumentów oraz budowania strategicznych partnerstw z samorządami, sektorem prywatnym i zagranicznymi ośrodkami naukowymi.

1.3. Uwarunkowania społeczno-ekonomiczne

1.3. Socio-economic determinants

Rozwój lubelskiego ośrodka akademickiego w okresie objętym analizą należy rozpatrywać w kontekście dynamicznych procesów społeczno-ekonomicznych zachodzących na różnych poziomach organizacji przestrzeni – lokalnym, regionalnym, krajowym, europejskim, a nawet globalnym. Funkcjonowanie uczelni wyższych w Lublinie jest w coraz większym stopniu determinowane przez zmieniające się uwarunkowania instytucjonalne, społeczne, gospodarcze, kulturowe i prawne, które kształtują współczesny system szkolnictwa wyższego w Europie. Zmiany te wywierają presję na ośrodki akademickie, wymuszając dostosowanie strategii rozwoju, oferty edukacyjnej i organizacji badań naukowych do dominujących trendów, wymagań polityk publicznych, rosnących oczekiwań otoczenia społeczno-gospodarczego czy wyzwań o charakterze geopolitycznym. W niniejszym podrozdziale zarysowane zostaną jedynie wybrane uwarunkowania.

Przemiany gospodarcze charakterystyczne dla modelu postindustrialnego, w tym postępująca rewolucja cyfrowa, doprowadziły do głębokiej transformacji rynku pracy, przejawiającej się m.in. wzrostem zapotrzebowania na wysoko wykwalifikowane kadry, zdolne do funkcjonowania w warunkach gospodarki opartej na wiedzy, technologii i innowacjach. Dynamiczny rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych, automatyzacja procesów produkcyjnych i usługowych oraz upowszechnienie sztucznej inteligencji i analityki danych nie tylko zmieniają strukturę popytu na pracę, lecz także wymuszają zasadnicze przekształcenia w profilu i metodach kształcenia oferowanych przez uczelnie wyższe. W tych warunkach szkoły wyższe stają wobec konieczności konkurowania o kandydatów poprzez tworzenie programów studiów atrakcyjnych merytorycznie, a jednocześnie odpowiadających na aktualne i przyszłe potrzeby

gospodarki cyfrowej oraz rynku pracy. Kluczowe znaczenie dla możliwości reagowania na te wyzwania miały zmiany legislacyjne wprowadzone w 2019 r., które rozszerzyły autonomię uczelni w zakresie projektowania i uruchamiania nowych kierunków studiów. Rozwiązania te umożliwiły dynamiczny rozwój oferty edukacyjnej, w tym tworzenie kierunków unikatowych, interdyscyplinarnych i ściśle powiązanych z transformacją gospodarki.

Na regionalnym rynku pracy sytuacja osób z wykształceniem wyższym przedstawia się znacznie lepiej niż osób legitymujących się niższym poziomem wykształcenia. Według wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), wartość współczynnika aktywności zawodowej ludności w wieku 15-89 lat z wykształceniem wyższym wyniosła w 2024 r. 81,2% (81,5% w 2012 r.) wobec 56,3% w przypadku ludności w wieku 15-89 lat ogółem. Jednocześnie wskaźnik zatrudnienia ludności w omawianej grupie wiekowej z wykształceniem wyższym wyniósł 79,9% (w 2012 r. 75,4%) wobec 54,4% w grupie osób w wieku 15-89 lat ogółem. Wyniki te potwierdzają, że wykształcenie wyższe znacznie zwiększa prawdopodobieństwo uzyskania zatrudnienia.

Z danych Powiatowych Urzędów Pracy dotyczących udziału osób z wykształceniem wyższym w strukturze bezrobotnych zarejestrowanych w województwie lubelskim w latach 2012–2024 wynika, że wskaźnik ten utrzymywał się na stosunkowo stabilnym poziomie, mieszcząc się w przedziale od 14,9% do 16,4%. Zjawiskiem niekorzystnym z punktu widzenia rozwoju regionalnego jest fakt, że udział osób z wykształceniem wyższym wśród bezrobotnych w województwie lubelskim był wyższy niż średnio w kraju, gdzie analogiczny odsetek mieścił się w przedziale od 11,7% do 14,8%. Może to wskazywać na relatywnie niższy popyt na wysoko wykwalifikowane kadry w regionalnej gospodarce lub też na niedostateczne dopasowanie struktury i profilu kształcenia oferowanego przez uczelnie do potrzeb lokalnego rynku pracy. Taka sytuacja stanowi wyzwanie dla polityki edukacyjnej i rynku pracy w regionie, podkreślając konieczność ściślejszej współpracy pomiędzy szkolnictwem wyższym a otoczeniem społeczno-gospodarczym w celu lepszego wykorzystania potencjału absolwentów.

Do najważniejszych czynników mających wpływ na popyt na usługi edukacyjne na poziomie wyższym należą procesy demograficzne, w tym zmiany w zakresie wielkości i struktury kohort wiekowych. Dynamiczny wzrost liczby studentów w Polsce w latach 1989-2007 był motywowany nie tylko przemianami o charakterze społeczno-ekonomicznym (wzrost aspiracji edukacyjnych i zmiany wymogów rynku pracy), ale również procesami demograficznymi. Od początku lat 90. XX w. na rynek edukacyjny wkraczała bowiem rosnąca liczba osób urodzonych w okresie wyżu demograficznego z przełomu lat 70. i 80. Kolejne lata przyniosły jednak stopniowy spadek liczby studentów wraz z malejącą liczbą osób w grupie wiekowej 19-24 lata.

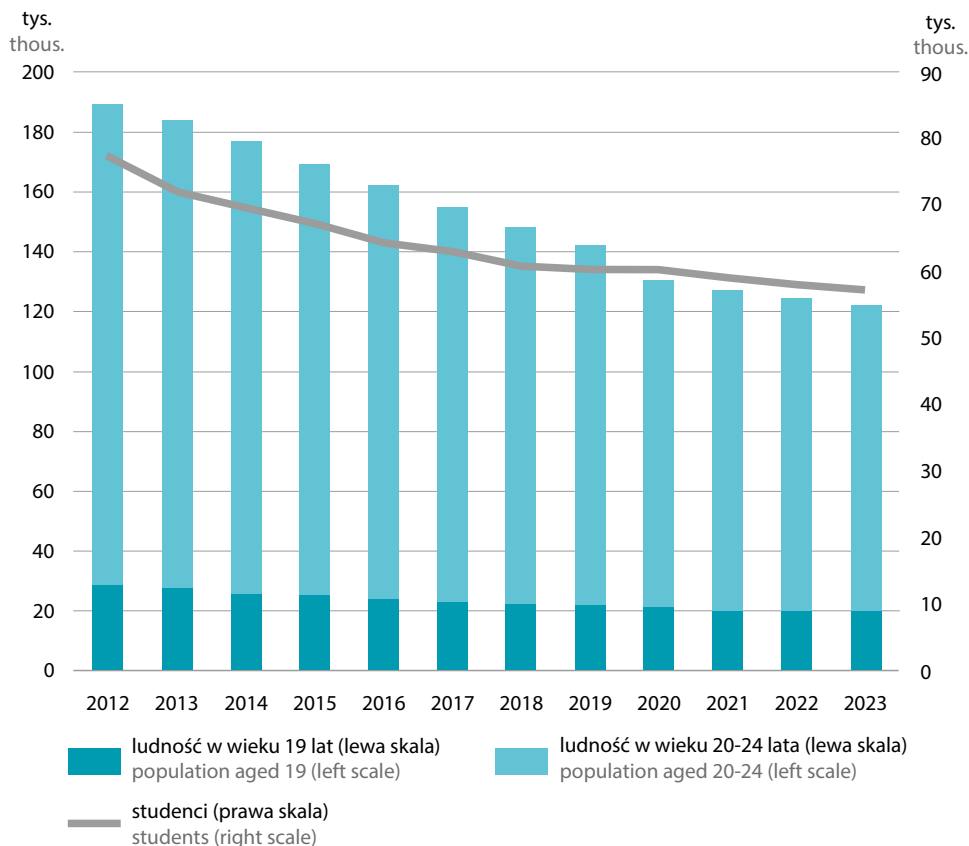
W latach 2012-2023 liczba osób w wieku 19 lat w województwie lubelskim zmniejszyła się z 29,2 tys. do 19,6 tys. (spadek o 32,9%), natomiast liczba osób w wieku 19-24 lata – ze 189,7 tys. do 122,2 tys. (spadek o 35,6%). W tym samym okresie liczba studentów kształcących się na lubelskich uczelniach zmniejszyła się z 77,2 tys. do 57,4 tys., co oznacza spadek o 25,7% (wykres 4). Podobne trendy spadkowe, zarówno w zakresie liczby osób w grupie wiekowej 19-24 lata, jak również liczby studentów, obserwowane są także na poziomie kraju. Są one konsekwencją opadającego ramienia wyżu demograficznego z przełomu lat 70. i 80. XX w. oraz niżu demograficznego, będącego efektem niskiego przyrostu naturalnego w latach 90. XX w. oraz początku pierwszej dekady XXI w.

Z analizy danych przedstawionych na wykresie 4 wynika, że spadek liczby studentów w latach 2012-2023 charakteryzował się niższą dynamiką niż spadek liczby ludności w grupie wiekowej 19-24 lata. Spadek ten był również niższy niż w wielu innych ośrodkach akademickich w Polsce (podrozdział 2.2). Obserwacja ta zdaje się potwierdzać wysoki poziom aspiracji edukacyjnych osób młodych, który przekłada się na wzrost odsetka osób podejmujących kształcenie na poziomie wyższym. Wskazuje ona również na relatywnie dużą atrakcyjność lubelskiego ośrodka akademickiego wśród kandydatów na studia. Utrzymanie się tych trendów, wraz z prognozowanym wzrostem liczby ludności w wieku 19-24 lata w okresie do 2030 r., może w najbliższych latach skutkować krótkotrwałym wzrostem zapotrzebowania na usługi edukacyjne na poziomie wyższym w Lublinie, a tym samym wzrost liczby studentów. W perspektywie długookresowej naj-

bardziej prawdopodobny scenariusz wskazuje jednak na postępujący spadek liczby studentów, choć jego dynamika powinna być niższa, niż w badanym okresie 2012-2023.

Wykres 4.
Chart 4.

Ludność w wieku 19-24 lata w województwie lubelskim oraz studenci w Lublinie
Population at the age 19-24 in Lubelskie voivodship and students in Lublin

Ludność – stan w dniu 31 XII, studenci – stan w dniu 30 XI
Population – as of 31 December, students – as of 30 November

Omawiając uwarunkowania rozwoju lubelskiego ośrodka akademickiego w latach 2012-2024 nie sposób pominąć pandemii COVID-19, która w istotny sposób wpłynęła na jego funkcjonowanie i rozwój. Wprowadzone w marcu 2020 r. ograniczenia sanitarne doprowadziły do czasowego zamknięcia kampusów uczelni oraz gwałtownego przejścia z tradycyjnych form dydaktyki na kształcenie zdalne. Konieczność adaptacji do nowych warunków wymagała zarówno zmian organizacyjnych, jak i legislacyjnych – nowelizacje rozporządzeń Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego umożliwiły m.in. prowadzenie zajęć w trybie zdalnym niezależnie od zapisów w programach studiów, zwiększenie liczby punktów ECTS możliwych do uzyskania tą drogą oraz dostosowanie efektów uczenia do specyfiki nauczania online. Choć pandemia ograniczyła mobilność ludności i dostęp do tradycyjnych doświadczeń akademickich, uczelnie w Lublinie, podobnie jak w innych ośrodkach w Polsce, wdrożyły rozwiązania pozwalające utrzymać ciągłość procesu dydaktycznego i badawczego.

Wpływ pandemii był szczególnie widoczny w zakresie umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego, które stanowi istotny element rozwoju lubelskiego środowiska akademickiego. Ograniczenia w podróżowaniu, niepewność związana z sytuacją epidemiczną oraz przeniesienie zajęć do przestrzeni cyfrowej zmusiły wielu studentów zagranicznych do powrotu do krajów pochodzenia lub rezygnacji ze studiów. W przypadku studentów z Ukrainy – tradycyjnie najliczniejszej grupy cudzoziemców studiujących w Polsce – odnotowano spadek ich liczby, szczególnie w pierwszym roku pandemii, co wpłynęło również na liczebność

tej grupy w Lublinie. Jednocześnie uczelniom udało się przyciągnąć studentów z innych regionów świata, zwłaszcza z krajów afrykańskich oraz azjatyckich. Wzrost liczby studentów białoruskich był wzmocniony czynnikami politycznymi – represjami po wyborach prezydenckich w 2020 r. i uruchomieniem rządowych i uczelnianych programów wsparcia, takich jak choćby „Talenty na UMCS”. W rezultacie, mimo globalnego kryzysu, polski rynek usług edukacyjnych wykazał się stosunkowo dużą odpornością, a lubelski ośrodek akademicki – pomimo spadku liczby studentów z Ukrainy – zdołał utrzymać umiędzynarodowienie na stosunkowo wysokim poziomie, a nawet wzmocnić swoją pozycję jako istotne centrum kształcenia studentów z zagranicy (Komornicki i in., 2025).

Istotny wpływ na rozwój lubelskiego ośrodka akademickiego, zwłaszcza w zakresie umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego, wywarł również wybuch wojny w Ukrainie w lutym 2022 r. Agresja Rosji doprowadziła do gwałtownego wzrostu liczby studentów z Ukrainy – w roku akademickim 2022/2023 stanowili oni 45,6% wszystkich cudzoziemców studiujących w Polsce, a ich liczba wzrosła o ponad jedną trzecią w porównaniu z rokiem poprzednim. Lublin, od lat będący jednym z głównych ośrodków przyciągających studentów ukraińskich, utrzymał silną pozycję w tym zakresie, choć dynamika napływu była nieco mniejsza niż w największych centrach akademickich kraju. Wzrost liczby studentów był wynikiem nie tylko poszukiwania przez młodych Ukraińców bezpiecznego miejsca do kontynuowania nauki, lecz także wdrożenia szeregu działań wspierających – m.in. uproszczonych procedur rekrutacyjnych, zwolnienia z opłat za studia w języku polskim oraz specjalnych programów stypendialnych. Jednocześnie wojna wpłynęła na zmianę struktury przestrzennej przepływów studentów: część z nich wybierała uczelnie położone dalej od granicy ukraińskiej z powodów bezpieczeństwa, a w regionach przygranicznych, w tym w Lubelskiem, zanotowano nieco mniejszy przyrost studentów niż w województwach zachodnich. Konflikt przełożył się również na inne zjawiska – znacząco spadła liczba studentów z Rosji, natomiast w przypadku studentów z Białorusi zaobserwowano przesunięcie ich koncentracji z regionów wschodnich do centralnych i zachodnich części kraju. Mimo tych zmian lubelski ośrodek akademicki zachował ważną pozycję w sieci polskich uczelni kształcących studentów z Europy Wschodniej, a wojna, paradoksalnie, wzmocniła jego znaczenie jako przestrzeni edukacyjnej i integracyjnej dla osób uciekających przed konfliktem (Komornicki i in., 2025).

Rozdział 2

Chapter 2

Pozycja lubelskiego ośrodka akademickiego w Polsce

Position of the Lublin academic centre in Poland

2.1. Uczelnie

2.1. Higher education institutions

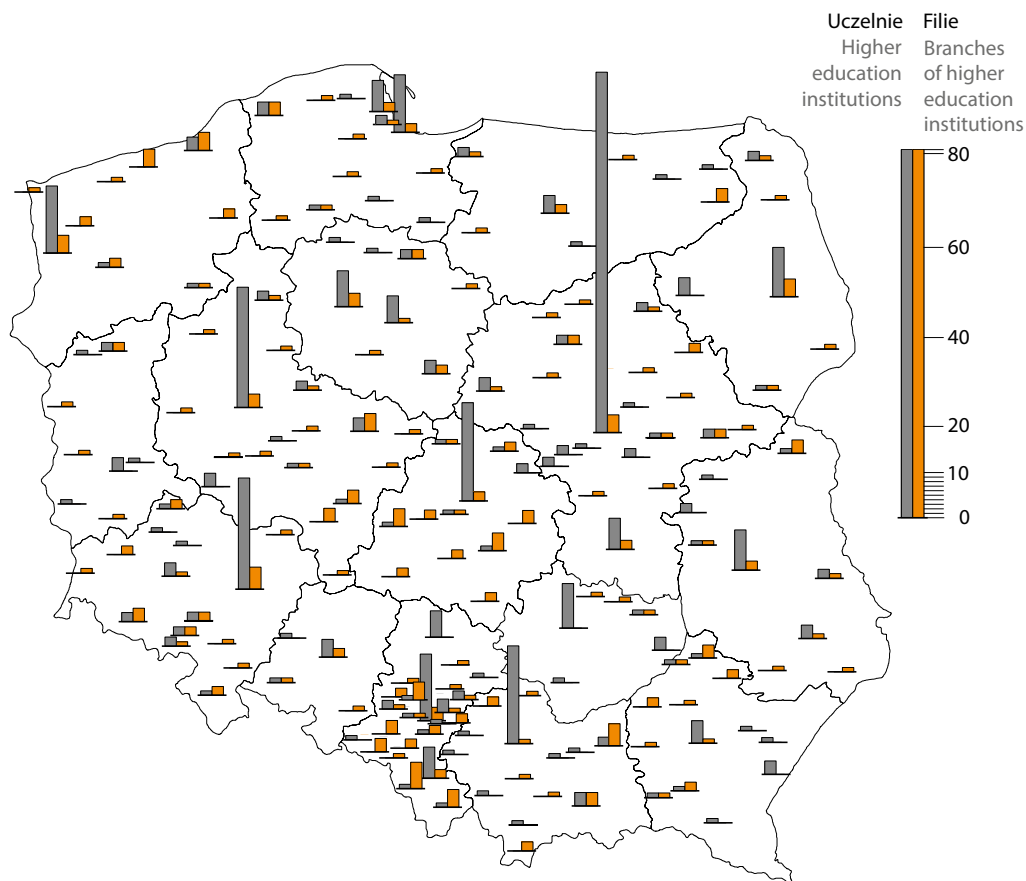
Ustawa z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym wprowadziła nowe regulacje dotyczące reorganizacji istniejących oraz powstawania nowych uczelni. Zaowocowały one powstaniem licznych nowych uczelni, w tym przede wszystkim niepublicznych. O ile w 1990 r. w Polsce działało 112 uczelni (w tym 10 uniwersytetów) zlokalizowanych przede wszystkim w największych miastach kraju (*Szkolnictwo wyższe. Dane podstawowe*, 1990), o tyle w kolejnych latach ich liczba dynamicznie wzrastała, osiągając szczyt w 2009 r., w którym wyniosła 461 jednostek (*Szkoły wyższe i ich finanse 2011, 2012*). Początkowo nowe uczelnie powstawały w dużych ośrodkach miejskich, w sąsiedztwie renomowanych uczelni. Z czasem jednak zaczęły się one rozwijać również w mniejszych miastach, co doprowadziło do ukształtowania się zupełnie nowych ośrodków akademickich.

W roku akademickim 2012/2013 w Polsce działały 453 uczelnie. Najwięcej, bo 81 (tj. 17,9% ogółu) było zlokalizowanych w Warszawie. Drugim największym ośrodkiem akademickim pod względem liczby uczelni był Poznań, w którym działało 27 jednostek tego typu. Na kolejnych miejscach znajdował się Wrocław (25 uczelni) oraz Kraków i Łódź (po 22 uczelnie). Relatywnie duża liczba uczelni zlokalizowana była również w Katowicach i Szczecinie (po 15), Gdańsku (13), Białymstoku (11) oraz Kielcach (10). Ponadto 9 uczelni działało w Lublinie, 8 w Bydgoszczy, po 7 w Radomiu, Gdyni i Bielsku-Białej, po 6 w Toruniu i Częstochowie, natomiast 5 – w Rzeszowie. Jednocześnie w trzech ośrodkach akademickich działały po 4 uczelnie (Opole, Olsztyn i Łomża), zaś w 13 – po 3 uczelnie. W tym gronie znalazł się jeden ośrodek wojewódzki – Zielona Góra. Biorąc pod uwagę liczbę uczelni, w roku akademickim 2012/2013 Lublin plasował się na 11. pozycji w kraju (mapa 1). Był również jednym z nielicznych dużych ośrodków akademickich, w którym liczba uczelni publicznych była wyższa od liczby uczelni niepublicznych.

Obok uczelni, w 2012 r. w Polsce działały również 252 filie uczelni. Największa liczba filii zlokalizowana była w Cieszynie (6), a także we Wrocławiu i Tarnowie (po 5). Do grona ośrodków, w których znajdowały się po 4 filie uczelni (10 miejscowości), należały zarówno miasta wojewódzkie, będące dużymi ośrodkami akademickimi z relatywnie dużą liczbą uczelni (Warszawa, Białystok, Szczecin), jak również miasta średniej wielkości, w których funkcjonowało po kilka uczelni (Konin, Koszalin). W gronie tym znalazły się również ośrodki, w których znajdowała się tylko jedna uczelnia (Piotrków Trybunalski, Sieradz, Żywiec), jak i taki, w którym nie było ich wcale (Kołobrzeg). W 15 ośrodkach działały po 3 filie uczelni – w tym gronie również znalazły się duże ośrodki akademickie, będące jednocześnie miastami wojewódzkimi (Poznań, Katowice, Bydgoszcz), jak również liczne miasta średniej wielkości. Ponadto w 37 miastach w 2012 r. funkcjonowały po dwie filie uczelni, a w aż 82 – po jednej.

Mapa 1.
Map 1.

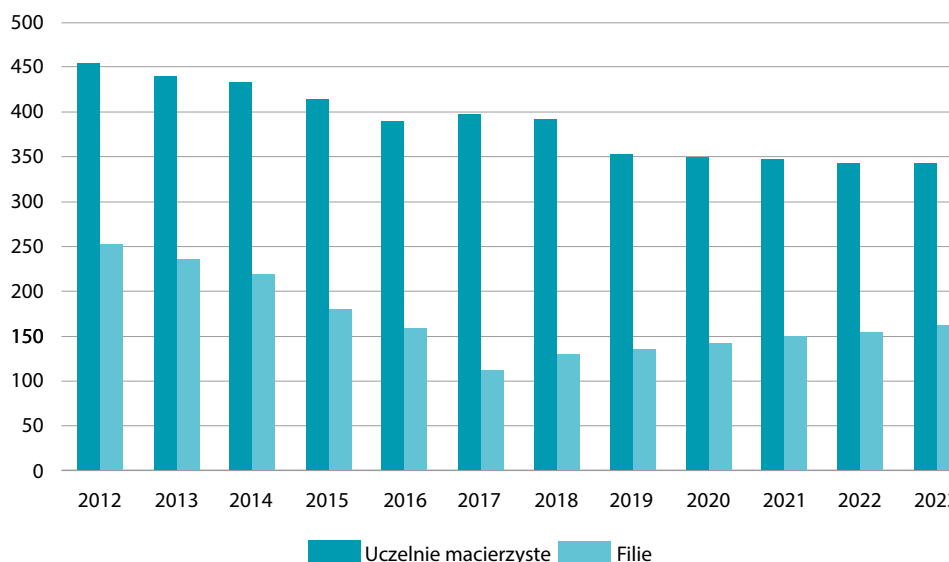
Ośrodki akademickie w Polsce według liczby uczelni i filii uczelni w roku akademickim 2012/2013
Academic centres in Poland by the number of higher education institutions and their branches in academic year 2012/2013

Po kilkunastu latach dynamicznego wzrostu liczby uczelni i filii w latach 90. oraz w pierwszej dekadzie XXI w., począwszy od 2010 r. nastąpił stopniowy spadek (wykres 5). W większości przypadków był on konsekwencją likwidacji uczelni (zwłaszcza niepublicznych) oraz filii uczelni publicznych i niepublicznych w obliczu spadku popytu na usługi edukacyjne i zmniejszającej się liczby studentów. W okresie 2012-2023 w Polsce ubyło 111 uczelni, co oznacza, że przestała istnieć niemal co czwarta instytucja tego rodzaju (spadek o 24,5%). Największy ubytek odnotowano w Warszawie, gdzie liczba uczelni zmniejszyła się o 18. Po 5 uczelni ubyło w Poznaniu, Szczecinie i Łodzi, po 4 w Krakowie i Białymstoku, zaś po 3 w Katowicach i Gdyni. Ponadto spadek liczby uczelni odnotowano w 63 innych, przede wszystkim małych ośrodkach. W wyniku tych zmian w latach 2012-2023 liczba miejscowości, w których działała przynajmniej jedna uczelnia, zmniejszyła się ze 119 do 93.

Wykres 5.
Chart 5.

Uczelnie i filie uczelni w Polsce w latach 2012-2023
Higher education institutions and their branches in Poland in 2012–2023

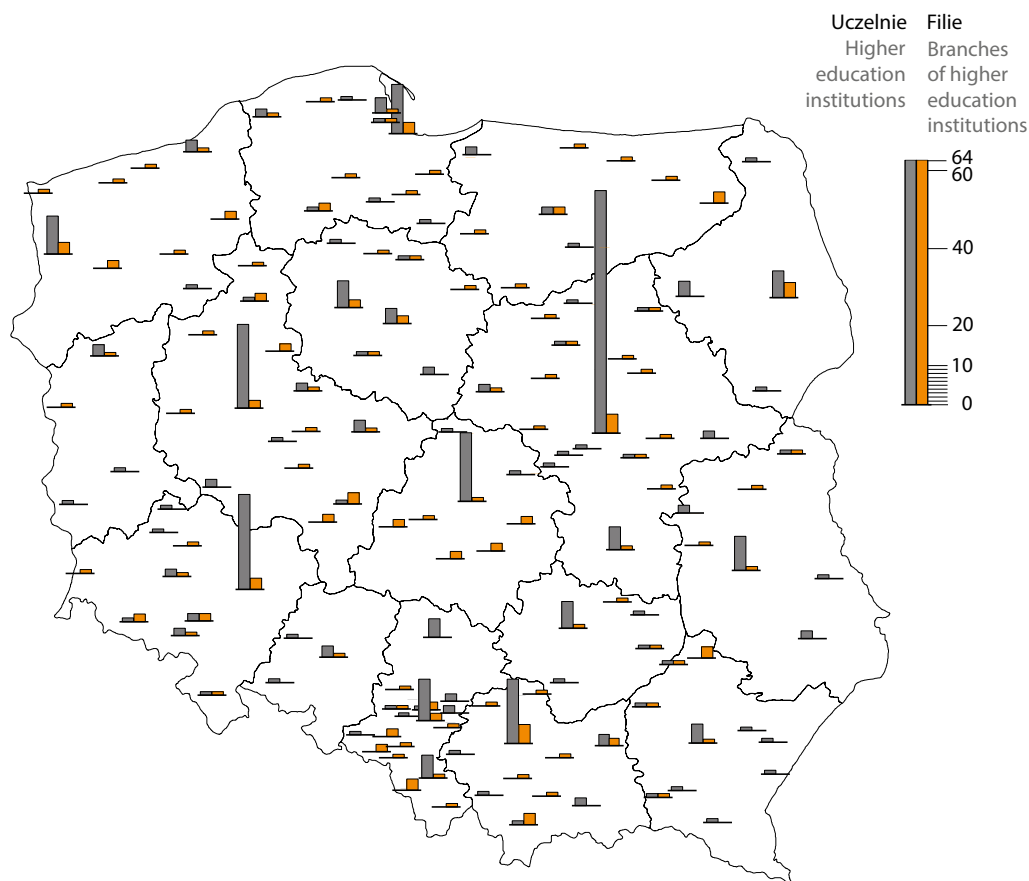

W roku akademickim 2023/2024 w Polsce działały 342 uczelnie. Największym ośrodkiem akademickim w kraju pod względem ich liczby pozostawała Warszawa, w której znajdowały się 63 jednostki. Na drugim miejscu plasował się Wrocław (25 uczelni, podobnie jak w roku akademickim 2012/13), natomiast na trzecim – Poznań (22 uczelnie). Kolejne pozycje zajmowały: Kraków (18 uczelni), Łódź (17 uczelni), Gdańsk (13 uczelni), Katowice (12 uczelni) i Szczecin (10 uczelni). Lublin, w którym w roku akademickim 2023/2024 – podobnie jak ponad dekadę wcześniej – zlokalizowanych było 9 uczelni, zajmował pod względem ich liczby 9 pozycję w kraju. Ponadto w gronie dużych ośrodków, w których działało 5 uczelni i więcej, znalazły się: Kielce, Bydgoszcz, Białystok, Radom, Bielsko-Biała i Częstochowa (mapa 2).

Badany okres charakteryzował się nie tylko znacznym spadkiem liczby uczelni, ale również ubytkiem ich filii. Ich liczba w kraju zmniejszyła się w latach 2012-2023 z 252 do 161 (spadek o 35,1%). W tym zakresie możliwe jest jednak wyróżnienie dwóch podokresów. W latach 2012-2017 nastąpił gwałtowny spadek liczby filii z 252 do zaledwie 112, po czym doszło do odwrócenia trendu oraz stopniowego wzrostu do poziomu 161 w 2023 roku. Likwidacja filii uczelni, zwłaszcza w pierwszym ze wskazanych podokresów, dotyczyła jednak przede wszystkim miast małych i średnich. W niektórych dużych ośrodkach akademickich, jak Warszawa, Kraków, Gdańsk, Toruń, Rzeszów i Kielce liczba filii uczelni nieznacznie wzrosła. W wyniku tych przemian w roku akademickim 2022/2023 największa liczba filii uczelni działała w Warszawie (6), Krakowie i Wrocławiu (po 5), następnie w Szczecinie i Białymstoku (po 4 filie), a także Cieszynie, Ełku, Gdańsku, Kaliszu, Katowicach, Nowym Targu, Rybniku i Stalowej Woli (po 3 filie). W roku akademickim 2023/2024 w Lublinie działały dwie filie uczelni.

Mapa 2.
Map 2.

Ośrodki akademickie w Polsce według liczby uczelni i filii uczelni w roku akademickim 2023/2024
Academic centres in Poland by the number of higher education institutions and their branches in academic year 2023/2024

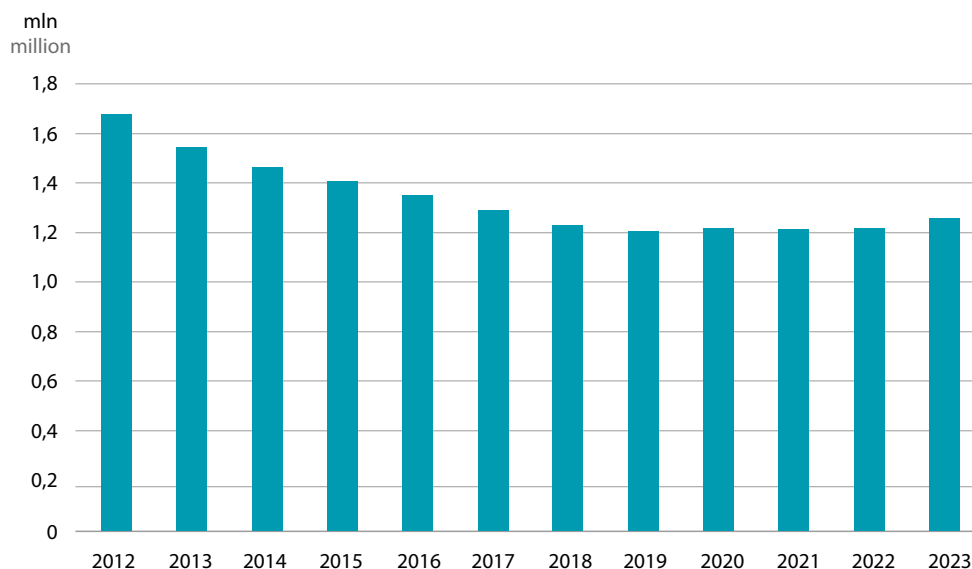
2.2. Studenci i absolwenci

2.2. Students and graduates

O ile uczelnie tworzą instytucjonalne i organizacyjne ramy dla kształcenia na poziomie wyższym, o tyle o wielkości ośrodków akademickich świadczy w większej mierze liczba kształcących się w nich studentów, a nie liczba działających w nich uczelni. W roku akademickim 2012/2013 w Polsce na poziomie wyższym kształciło się łącznie 1 675,8 tys. studentów. W kolejnych latach ich liczba szybko malała, osiągając minimum w roku akademickim 2019/2020 (1 202,6 tys. osób), po czym nastąpiło odwrócenie trendu, a liczba studentów zaczęła stopniowo wzrastać (do poziomu 1 245,2 tys. w roku akademickim 2023/2024 r.) (wykres 6).

Wykres 6. Studenci w Polsce w latach 2012-2023

Chart 6.
 Stan w dniu 30 listopada
 Students in Poland in 2012-2023
 As of 30 November

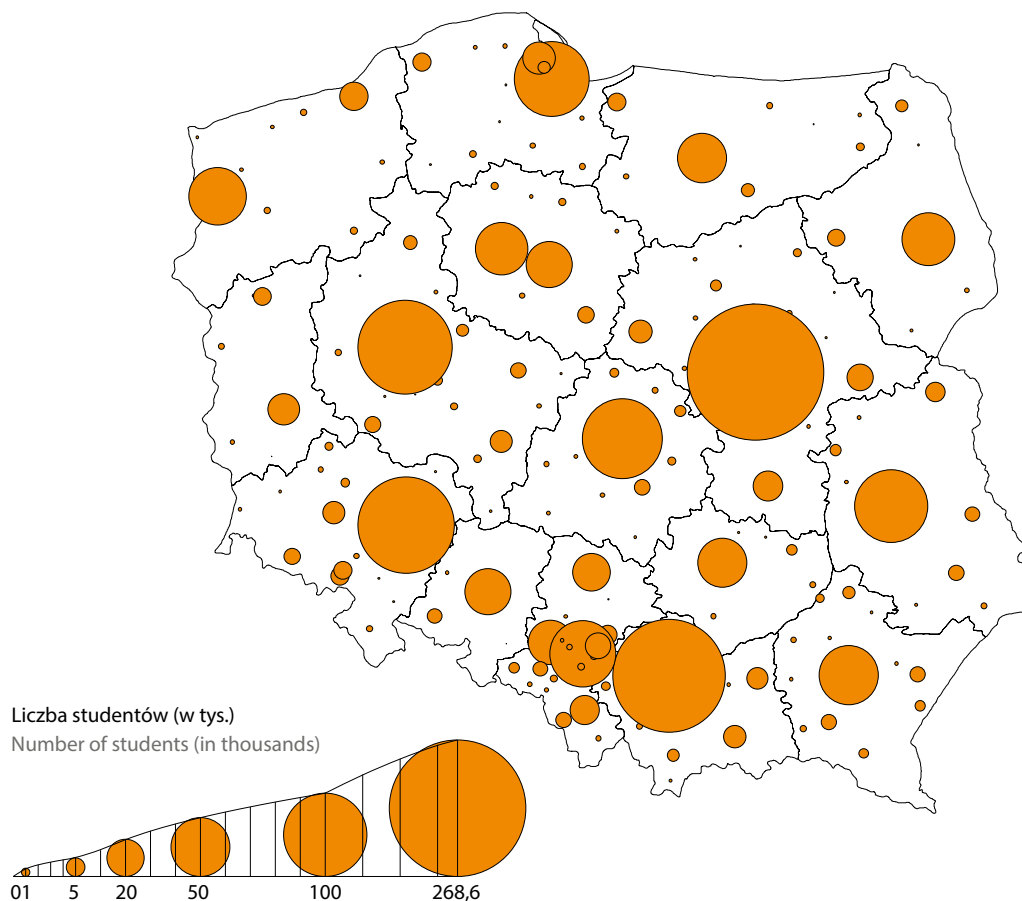

W roku akademickim 2012/2013 największym ośrodkiem akademickim w Polsce pod względem liczby studentów była Warszawa, w której na poziomie wyższym kształciło się 268,6 tys. osób, tj. 16,0% wszystkich studentów w kraju. Drugim największym ośrodkiem akademickim – z liczbą 181,9 tys. studentów – był Kraków. Na kolejnych pozycjach uplasowały się miasta: Wrocław (134,4 tys.), Poznań (128,2 tys.), Łódź (91,5 tys.) i Gdańsk (80,9 tys. studentów). Lublin, w którym w roku akademickim 2012/2013 studiowało 77,2 tys., znajdował się na 7. pozycji w kraju. Ponadto w gronie największych ośrodków akademickich liczących ponad 20 tys. studentów znalazły się miasta: Katowice, Rzeszów, Szczecin, Bydgoszcz, Białystok, Kielce, Olsztyn, Opole, Toruń, Gliwice i Częstochowa (mapa 3).

Spadek populacji generalnej studentów w kraju w okresie 2012-2023 wiązał się ze spadkiem liczby osób kształcących się na poziomie wyższym w poszczególnych ośrodkach akademickich. W roku akademickim 2023/2024 mniejszą liczbę studentów niż w roku bazowym odnotowano we wszystkich dużych i średnich miastach akademickich, poza Dąbrową Górniczą, Chorzowem oraz Nowym Sączem, tj. ośrodkami, w których działały prężne uczelnie niepubliczne. Spadek liczby studentów w ośrodkach liczących w roku akademickim 2023/2024 ponad 15 tys. studentów (w których działały co najmniej 3 uczelnie) mieścił się w przedziale od 7,0% do 51,5%. W najmniejszym stopniu niekorzystne zmiany dotknęły Warszawę (spadek o 7,0%) i Toruń (spadek o 13,1%), zaś w największym Kielce (51,5%). O ponad 40% zmniejszyła się liczba studentów w Opolu (46,4%), natomiast o ponad 30% – w Białymstoku (38,6%), Szczecinie (36,8%), Bydgoszczy (35,3%) i Rzeszowie (32,3%). Lublin, w którym liczba studentów uległa zmniejszeniu o 25,7% należał do grona ośrodków o umiarkowanym spadku popytu na usługi edukacyjne na poziomie wyższym, a niższe wartości spadku liczby studentów odnotowano jedynie (poza wspomnianą Warszawą i Toruniem) w Gdańsku, Katowicach, Poznaniu i Wrocławiu, przy średniej dla kraju na poziomie -25,7% (tabl. 1).

Mapa 3.
Map 3.

Ośrodki akademickie w Polsce według liczby studentów w roku akademickim 2012/2013
Academic centres in Poland by the number of students in academic year 2012/2013

W roku akademickim 2023/2024 największym ośrodkiem w Polsce była Warszawa, w której naukę pobierało 257,5 tys. studentów. Drugą pozycję w kraju utrzymał Kraków, pomimo relatywnie dużego spadku liczby studentów w stosunku do 2012 r. (do poziomu 132,0 tys., tj. o 27,5%). Na dalszych pozycjach, podobnie jak dekadę wcześniej, znajdowały się Wrocław i Poznań, z liczbą studentów na poziomie odpowiednio 106,1 tys. i 99,4,1 tys. osób. Kolejne miejsce w gronie największych ośrodków akademickich w kraju przypadło Gdańskowi (68,4 tys. studentów), który pod względem ich liczby znalazł się przed Łodzią (65,3 tys.). Podobnie jak w 2012 r., w roku akademickim 2023/2024 Lublin pozostawał 7. największym ośrodkiem akademickim w kraju, z liczbą 57,4 tys. osób kształcących się na uczelniach działających w tym mieście. Ponadto w gronie dziesięciu ośrodków akademickich o największej liczbie studentów znalazły się Katowice (50,1 tys.), Rzeszów (35,1 tys.) oraz Szczecin (30,6 tys.) (tabl.1, mapa 4).

Obserwowane w ostatniej dekadzie zmiany na rynku szkolnictwa wyższego wskazują na stopniową koncentrację studentów w największych ośrodkach akademickich w kraju. W latach 2012-2023 odsetek studentów kształcących się w pięciu największych ośrodkach akademickich wzrósł z 48,0% do 52,7%, natomiast odsetek studentów kształcących się w dziesięciu największych ośrodkach z 67,1% do 71,8%. W przypadku niektórych dużych ośrodków (Warszawa, Kraków, Wrocław, Gdańsk, Łódź) w roku akademickim 2023/2024 odnotowano wzrost liczby studentów w stosunku do roku poprzedniego.

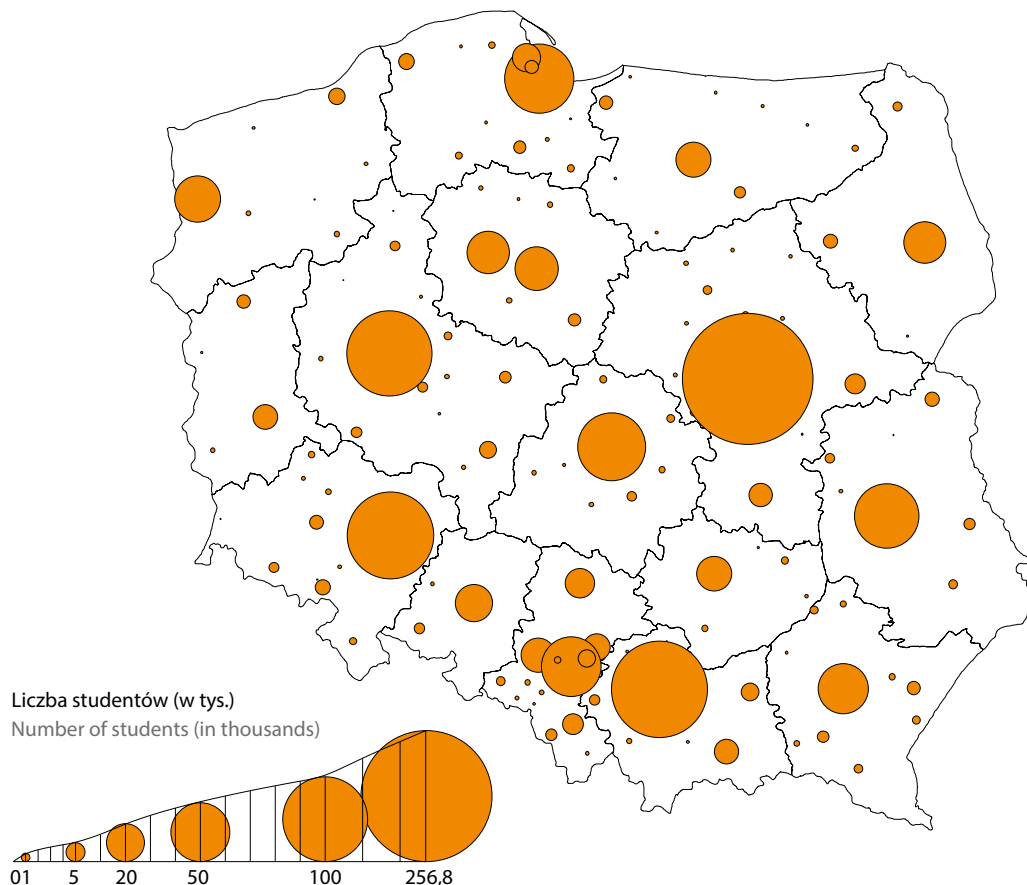
Tablica 1. **Studenci w głównych ośrodkach akademickich**
 Table 1. **Students in main academic centers**

Wyszczególnienie Specification	Rok akademicki Academic year		2012/2013=100
	2012/2013	2023/2024	
Polska Poland	1 675 815	1 245 153	74,3
Warszawa	268 555	257 509	95,9
Kraków	181 924	131 961	72,5
Wrocław	134 383	106 116	79,0
Poznań	128 212	99 427	77,5
Gdańsk	80 908	68 387	84,5
Łódź	91 546	65 322	71,4
Lublin	77 173	57 370	74,3
Katowice	63 099	50 149	79,5
Rzeszów	51 851	35 089	67,7
Szczecin	48 377	30 562	63,2
Toruń	30 385	26 848	88,4
Bydgoszcz	40 167	25 982	64,7
Białystok	39 699	24 367	61,4
Kielce	35 713	17 307	48,5
Opole	31 023	16 627	53,6

Oprócz wartości bezwzględnych, do scharakteryzowania potencjału akademickiego miast można również posłużyć się informacją nt. liczby studentów w przeliczeniu na liczbę ludności. Miernik ten pozwala na ocenę poziomu nasycenia społecznością akademicką, a pośrednio również na ocenę stopnia oddziaływania studentów na funkcjonowanie miasta w sferze gospodarczej i społecznej oraz jakość kapitału ludzkiego. W roku akademickim 2012/2013 najwyższe wartości wskaźnika osiągnęły miasta o relatywnie małej liczbie ludności, takie jak Rzeszów i Opole, w których na 1000 ludności przypadało odpowiednio 285 i 255 osób. Kolejne pozycje zajęły dwa silne ośrodki akademickie – Kraków i Poznań. W tym zestawieniu Lublin uplasował się na 5. pozycji w kraju z 222 studentami przypadającymi na 1000 mieszkańców miasta. W roku akademickim 2023/2024 największą liczbę studentów w przeliczeniu na 1000 ludności odnotowano w Poznaniu, Katowicach i Rzeszowie (odpowiednio 185, 180 i 178). Lublin awansował na 4. pozycję w kraju – w mieście w roku akademickim 2023/2024 na 1000 ludności przypadały 174 osoby kształcące się na poziomie wyższym. Z kolei najmniejsze natężenie liczby studentów obserwowano w ośrodkach, których ranga akademicka ulega osłabieniu. Szczególnie duży spadek liczby studentów w relacji do liczby mieszkańców miasta odnotowano w Kielcach – w tym przypadku wartość wskaźnika w badanym okresie zmniejszyła się niemal o połowę (wykres 7).

Mapa 4.
Map 4.

Ośrodki akademickie w Polsce według liczby studentów w roku akademickim 2023/2024
Academic centres in Poland by the number of students in academic year 2023/2024

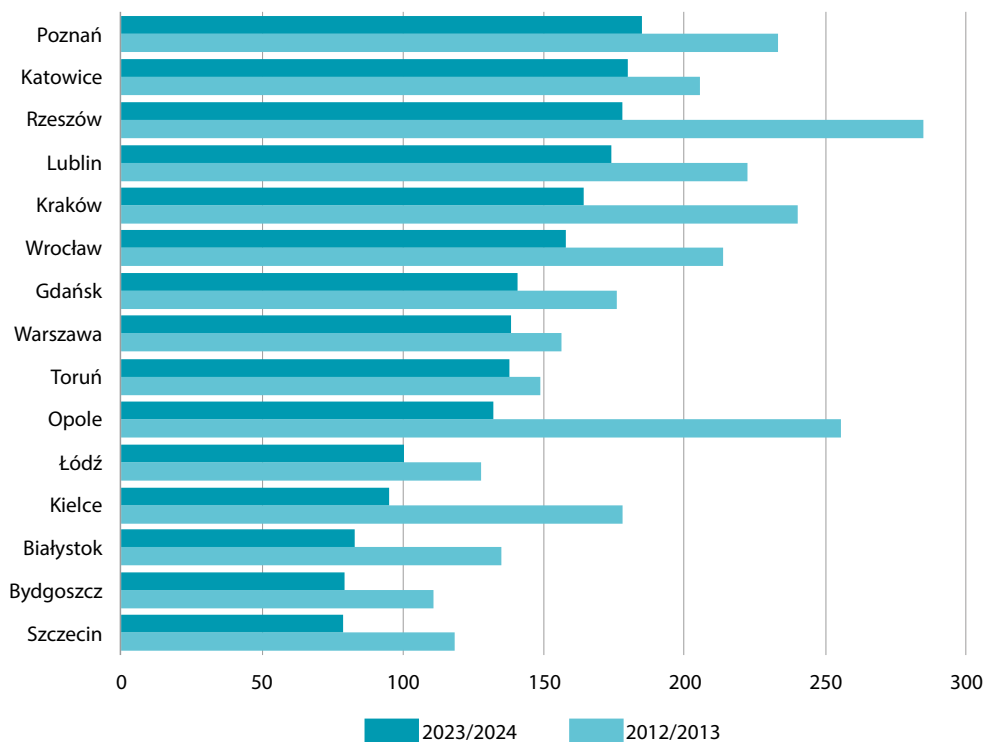
Jedną z najpopularniejszych miar stosowanych w celu oceny powszechności kształcenia na poziomie kraju jest współczynnik skolaryzacji brutto, tj. miara określająca relację liczby osób uczących się na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby osób w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania). W latach 2012-2018 wartość współczynnika skolaryzacji brutto w Polsce (dla osób w wieku 19-24 lata) zmniejszyła się z poziomu 52,7% do 49,3. W późniejszym okresie (lata 2019-2023) odnotowano jednak dynamiczny wzrost wskaźnika do poziomu 58,3%, co było konsekwencją spadku liczby osób we wskazanej grupie wieku oraz – począwszy od 2020 r. – nieznacznego wzrostu liczby studentów.

W przypadku ośrodków akademickich współczynnik skolaryzacji może być interpretowany jako miara zasięgu ich oddziaływania w zakresie szkolnictwa wyższego. W przeciwieństwie do wielu innych szczebli kształcenia, edukacja na poziomie wyższym charakteryzuje się dużą koncentracją przestrzenną, skupiając się w największych ośrodkach miejskich. Ponadto w hierarchii usług szkolnictwo wyższe zaliczane jest do grupy usług wyższego rzędu, a także do grupy funkcji metropolitalnych (Śleszyński 2011). W roku akademickim 2012/2013 liczba studentów przewyższała liczbę ludności w wieku 19-24 lata w każdym z grona 15 największych ośrodków akademickich w Polsce, a wartość współczynnika skolaryzacji mieściła się w przedziale od 146,9% (Bydgoszcz) do 334,2% (Opole). W grupie miast akademickich charakteryzujących się najwyższymi wartościami miernika znalazły się również Rzeszów (306,6%), Poznań (298,9%), Kraków (296,1%) oraz Wrocław (286,5%). W przypadku Lublina wyniósł on 254,9%. Wartość współczynnika skolaryzacji w roku akademickim 2023/2024 zwiększyła się w stosunku do roku 2012/2013 w czternastu ośrodkach. W trzech ośrodkach (Opole, Kielce, Szczecin) uległa ona zmniejszeniu, co wskazuje na general-

nie szybsze tempo spadku liczby osób w grupie wielu 19-24 lata od spadku liczby studentów. Najwyższą wartość współczynnika skolaryzacji odnotowano w Katowicach (384,0%). Jednocześnie miasto to jedynie nieznacznie ustąpiło Toruniowi pod względem wzrostu miernika w stosunku do roku akademickiego 2012/2013. Wysoki poziom współczynnika skolaryzacji odnotowano również w Poznaniu (379,7%) oraz Rzeszowie (370,2%), z kolei w przypadku Lublina wyniósł on 340,7%, lokując to miasto na 6. pozycji w kraju.

Wykres 7.
Chart 7.

Studenci na 1000 ludności w głównych ośrodkach akademickich
Students per 1000 population in main academic centres

Uwaga. Studenci – stan w dniu 30 listopada, ludność – stan w dniu 31 grudnia.
Note. Students – as of 30 November, population – as of 31 December.

Spadek popytu na usługi edukacyjne na poziomie wyższym w kraju, warunkowany przede wszystkim opisanymi w podrozdziale 1.3 przemianami demograficznymi, w badanym okresie łagodził stopniowy wzrost liczby studentów zagranicznych. Procesowi temu sprzyjał rozwój oferty edukacyjnej, w tym otwieranie kierunków studiów prowadzonych w językach obcych, przede wszystkim w języku angielskim. W roku akademickim 2012/2013 na uczelniach w Polsce kształciło się 29,2 tys. obywateli innych państw. W kolejnych latach liczebność studentów pochodzących z zagranicy dynamicznie wzrastała, osiągnąwszy poziom 107,1 tys. osób w roku akademickim 2023/2024, a ich udział w ogólnej liczbie studentów wzrósł z 1,5% do 8,6%. W gronie studentów zagranicznych największą grupę stanowili obywatele Ukrainy (46,2 tys.), których udział w okresie 2012-2023 wzrósł z 33,4% do 43,1%. Na studiach w Polsce kształciło się również dużo obywateli Białorusi (12,7 tys.), Turcji (4,8 tys.), Zimbabwe (4,2 tys.), Azerbejdżanu (3,3 tys.) oraz Indii (3,0 tys. osób).

Poziom umiędzynarodowienia ośrodków akademickich w Polsce charakteryzuje się jednak dużym zróżnicowaniem. W roku akademickim 2012/2013 największa liczba studentów cudzoziemców pobierała naukę w Warszawie (8,3 tys. osób). Liczne zbiorowości cudzoziemców studiowały również na uczelniach Krakowa (3,2 tys.), Wrocławia (2,7 tys.), Lublina (2,4 tys.) oraz Poznania (2,1 tys. osób). W roku akademickim 2023/2024 głównym ośrodkiem kształcenia dla studentów cudzoziemców pozostawała Warszawa, gdzie na poziomie wyższym kształciło się 31,9 tys. obywateli innych państw. Liczne zbiorowości studen-

tów cudzoziemców charakteryzowały również Wrocław (9,4 tys.), Lublin (9,0 tys. osób), Poznań (8,9 tys.), Kraków (8,5 tys.) oraz Łódź (8,0 tys.). Największym udziałem studentów posiadających obywatelstwo innego państwa niż Polska wyróżnił się Lublin, w którym stanowili oni 15,7% ogółu osób kształcących się na poziomie wyższym (wobec 3,1% w roku akademickim 2012/2013). Znacznym udziałem studentów cudzoziemców cechowała się również Warszawa (12,8%), a także Łódź (12,3%) oraz Opole (12,1%). W stosunku do roku akademickiego 2012/2013, populacja studentów cudzoziemców w największym stopniu wzrosła w Kielcach, o czym zadecydował tzw. efekt bazy. W grupie 10 największych ośrodków akademickich w Polsce wzrost liczby studentów cudzoziemców w okresie 2012-2023 mieścił się w przedziale od 30,5% (Białystok) do 499,2% (Łódź) (tabl. 2).

Tablica 2. **Studenci cudzoziemcy w głównych ośrodkach akademickich**
Table 2. Foreign students in main academic centers

Wyszczególnienie Specification	Rok akademicki Academic year				2012/2013=100
	2012/2013		2023/2024		
	osób persons	%	osób persons	%	
Polska Poland	29 172	1,7	107 130	8,6	367,2
Warszawa	8 281	3,1	31 893	12,8	385,1
Wrocław	2 734	2,0	9 378	8,8	343,0
Lublin	2 385	3,1	8 985	15,7	376,7
Poznań	2 141	1,7	8 878	8,9	414,7
Kraków	3 158	1,7	8 539	6,5	270,4
Łódź	1 339	1,5	8 023	12,3	599,2
Gdańsk	1 376	1,7	4 185	6,1	304,1
Opole	331	1,1	2 285	12,1	690,3
Szczecin	1 022	2,1	2 170	7,1	212,3
Rzeszów	1 417	2,7	2 157	6,1	152,2
Toruń	271	0,9	2 030	7,7	749,1
Katowice	702	1,1	1 997	4,0	284,5
Białystok	1 218	3,1	1 589	6,6	130,5
Bydgoszcz	303	0,8	1 455	5,6	480,2
Kielce	72	0,2	1 181	7,0	1 640,3

Procesy i tendencje w zakresie liczby studentów przekładają się na trendy dotyczące liczby absolwentów, co ma szczególnie duże znaczenie z punktu widzenia lokalnych rynków pracy i ogólnej sytuacji społeczno-gospodarczej w miastach akademickich. W okresie 2012-2023 obserwowano stopniowy spadek liczby absolwentów uczelni, co było konsekwencją spadku liczby osób w młodszych grupach wiekowych oraz malejącej liczby osób kształcących się na poziomie wyższym. O ile w roku akademickim 2012/2013 w Polsce studia ukończyło 485,0 tys. absolwentów, o tyle w roku akademickim 2023/2024 ich liczba zmniejszyła się do 292,1 tys. osób. Niekorzystne zmiany w tym zakresie objęły wszystkie większe ośrodki akademickie w kraju, a w największym stopniu dotyczyły Kielc, Opola, Bydgoszczy, Szczecina i Białegostoku, gdzie liczba absolwentów w okresie 2012-2022 zmniejszyła się o ok. 60%. W przypadku większych ośrodków akademickich, takich jak Gdańsk, Wrocław, Warszawa, Poznań, Kraków, spadek liczby absolwentów był mniejszy i mieścił się w przedziale 25-35%. W przypadku Lublina liczba absolwentów uległa zmniejszeniu o 36,5%. W roku akademickim 2012/2013 największa liczba absolwentów opuściła mury uczelni w Warszawie (69,3 tys.), Krakowie (48,5 tys.), Poznaniu (35,4 tys.) i Wrocławiu (35,2 tys. osób). Lublin – wraz z Ło-

dzią – uplasował się na 5. pozycji w kraju z 23,6 tys. absolwentów. W roku akademickim 2023/2024 liczba absolwentów w Warszawie wyniosła 48,7 tys. osób, w Krakowie – 32,3 tys., we Wrocławiu – 26,1 tys., w Poznaniu – 23,8 tys., zaś w Gdańsku – 15,9 tys. osób. Liczba absolwentów uczelni lubelskich była nieznacznie wyższa niż uczelni łódzkich i wyniosła 15,0 tys. wobec 14,9 tys. (tabl. 3).

Tablica 3. Absolwenci w głównych ośrodkach akademickich
Table 3. Graduates in main academic centers

Wyszczególnienie Specification	Rok akademicki Academic year		2012/2013=100
	2012/2013	2023/2024	
Polska Poland	1 675 815	1 245 153	74,3
Warszawa	268 555	257 509	95,9
Kraków	181 924	131 961	72,5
Wrocław	134 383	106 116	79,0
Poznań	128 212	99 427	77,5
Gdańsk	80 908	68 387	84,5
Łódź	91 546	65 322	71,4
Lublin	77 173	57 370	74,3
Katowice	63 099	50 149	79,5
Rzeszów	51 851	35 089	67,7
Szczecin	48 377	30 562	63,2
Toruń	30 385	26 848	88,4
Bydgoszcz	40 167	25 982	64,7
Białystok	39 699	24 367	61,4
Kielce	35 713	17 307	48,5
Opole	31 023	16 627	53,6

2.3. Studenci i absolwenci

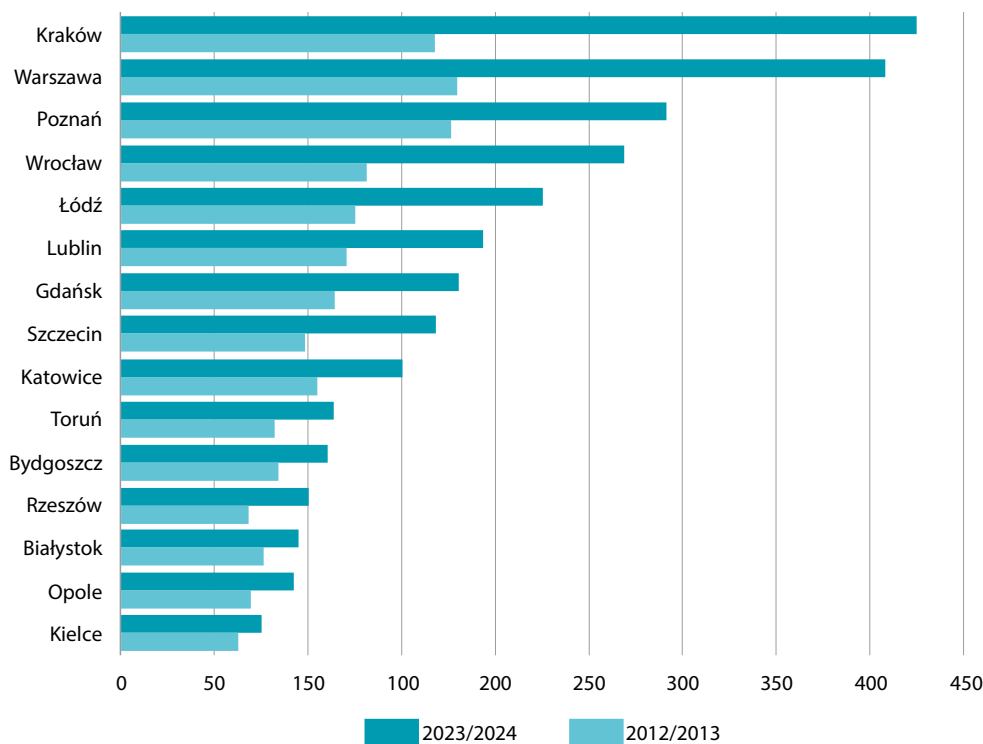
2.3. Students and graduates

Ważnym kryterium oceny ośrodków akademickich jest zakres i zróżnicowanie oferty edukacyjnej, dostosowanej do potrzeb zmieniającego się rynku pracy i wyzwań współczesności. Nie tylko przesądzają one o atrakcyjności danego ośrodka z perspektywy kandydatów na studia, ale też stanowi odzwierciedlenie jego potencjału naukowego i dydaktycznego.

Analiza oferty edukacyjnej głównych ośrodków akademickich w Polsce dla okresu 2012-2023 jest jednak utrudniona ze względu na zmiany formalno-prawne w zakresie tworzenia nowych kierunków studiów wprowadzone na podstawie Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz zmiany w Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Edukacji (ISCED), jakie zaszły w omawianym okresie. Przede wszystkim tzw. Ustawa 2.0 znacznie zliberalizowała proces tworzenia nowych kierunków studiów, nadając uczelniom większą autonomię i elastyczność. Uzyskały one możliwość samodzielnego tworzenia kierunków studiów, bez konieczności uzyskiwania zgody Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Zamiast dostosowywania się do centralnych standardów, uczelnie uzyskały prawo do samo-

dzielnego określania programów studiów oraz efektów uczenia się, zgodnie z Polską Ramą Kwalifikacji (PRK) i Europejską Ramą Kwalifikacji (ERK). Nowe regulacje umożliwiły szybsze i bardziej elastyczne dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy. Skutkowało to powstaniem wielu nowych, w tym unikalnych kierunków studiów. O ile w roku akademickim 2012/2013 liczba kierunków studiów oferowanych przez 15 badanych ośrodków akademickich mieściła się w przedziale od 62 (Kielce) do 179 (Warszawa), o tyle w roku akademickim 2023/2024 liczba oferowanych kierunków studiów była znacznie wyższa i mieściła się w przedziale od 75 (Kielce) do 425 (Kraków).

Wykres 8. Kierunki studiów w głównych w ośrodkach akademickich
Chart 8. Study programmes in main academic centres

W roku 2012/2013 najbogatszą ofertą edukacyjną mierzona liczbą unikalnych kierunków studiów znajdujących się w ofercie wszystkich uczelni w danym ośrodku odznaczała się Warszawa. W mieście tym możliwe było podjęcie edukacji na jednym ze 179 dostępnych kierunków reprezentujących wszystkie grupy kierunków studiów zgodnie z klasyfikacją ISCED 1997. Kolejne miejsca w zestawieniu zajęły ośrodki: poznański (176 kierunków studiów) oraz krakowski (168 kierunków studiów). Ponadto bogatą ofertą, obejmującą ponad 100 kierunków studiów, charakteryzowały się: Wrocław (131), Łódź (125), Lublin (120), Gdańsk (114) oraz Katowice (105).

W okresie 2012-2023 wszystkie badane ośrodki akademickie znacząco rozwinęły zakres oferowanych kierunków studiów. Progres ten był widoczny nie tylko w największych ośrodkach akademickich w kraju, takich jak Kraków, Warszawa czy Wrocław, ale również w wielu mniejszych, dla których wzbogacanie oferty stało się ważnym narzędziem konkurowania o studentów. W badanym okresie największy wzrost liczby kierunków studiów odnotowano w Krakowie (o 153,0%), Warszawie (127,9%) i Wrocławiu (105,3%). Ograniczony rozwój oferty edukacyjnej zaobserwowano natomiast w Kielcach (o 21,0%) i Białymstoku (25,0%). W Lublinie liczba dostępnych kierunków studiów w latach 2012-2023 zwiększyła się ze 120 do 193, co oznacza wzrost na poziomie 60,8%.

W wyniku tych zmian, w roku akademickim 2023/2024 najbogatszą ofertą edukacyjną charakteryzował się Kraków (425 kierunków studiów), który wyprzedził Warszawę (408 kierunków studiów). Ponad 200 kierunków kształcenia oferowały również uczelnie zlokalizowane w Poznaniu (290), Wrocławiu (269) oraz Łodzi (225). Tuż za tymi ośrodkami znalazł się Lublin, plasując się na szóstej pozycji w kraju pod względem szerokości oferty edukacyjnej (wykres 8).

2.4. Szkoły doktorskie i studia doktoranckie

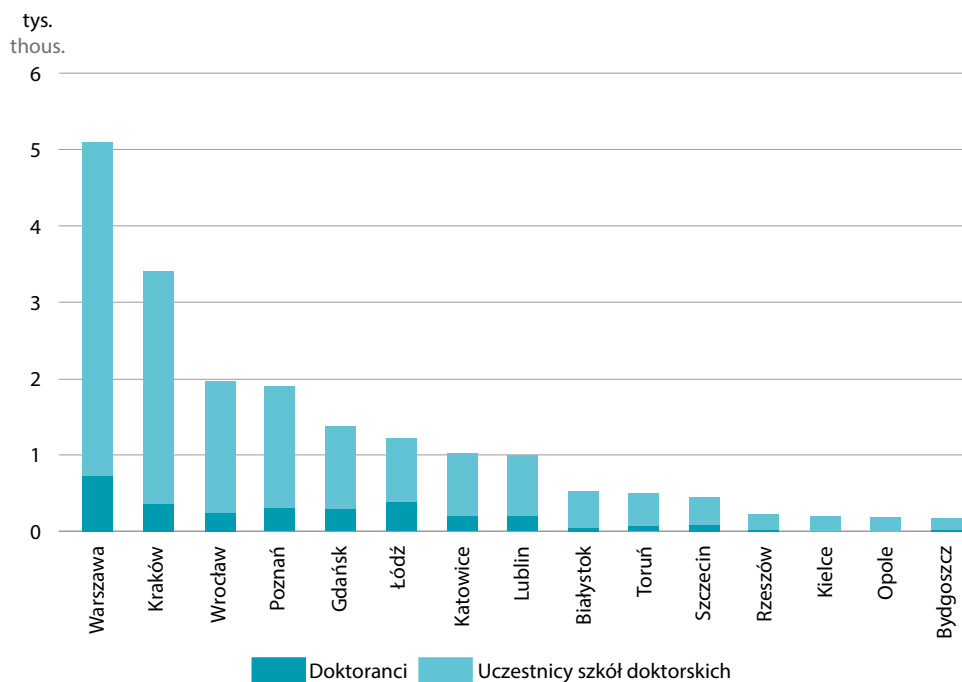
2.4. Doctoral schools and doctoral studies

Studia III stopnia, tj. studia doktoranckie, stanowią najwyższy poziom kształcenia akademickiego oraz prowadzą do uzyskania stopnia naukowego doktora. Potwierdza on zdolność do prowadzenia badań naukowych i tworzenia nowej wiedzy. Doktoranci uczą się, jak prowadzić zaawansowane badania, publikować w czasopismach naukowych, uczestniczyć w projektach badawczych. Ten etap kształcenia ukierunkowany jest na kreatywność i niezależność intelektualną. Ukończenie studiów doktoranckich, a od roku akademickiego 2019/2020 szkoły doktorskiej otwiera drogę do pracy na uczelni oraz daje możliwość dalszego rozwoju naukowego. Jednocześnie doktoranci oraz uczestnicy szkół doktorskich często zaangażowani są w badania stosowane, prowadzone we współpracy ze środowiskiem biznesu i administracji publicznej. Oznacza to realny wpływ na rozwój nowych technologii oraz produktów poprzez tworzenie innowacji i transfer wiedzy. Absolwenci studiów doktoranckich oraz szkół doktorskich zasilają również gospodarkę w wysokiej klasy ekspertów, znajdując pracę w firmach technologicznych, instytucjach badawczych, administracji publicznej, think-tankach i korporacjach, wnosząc do gospodarki umiejętność analitycznego myślenia, rozwiązywania złożonych problemów oraz prowadzenia projektów badawczo-rozwojowych. W ten sposób kształcenie na poziomie studiów doktoranckich oraz szkół doktorskich ma kluczowe znaczenie w rozwoju gospodarki opartej na wiedzy.

W okresie objętym badaniem organizacja studiów III stopnia (doktoranckich) w Polsce była regulowana przez dwa akty prawne: ustawę z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym, obowiązującą do 30 września 2018 r., która określała zasady funkcjonowania studiów doktoranckich oraz obowiązującą od 1 października 2018 r. ustawę z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Drugi z wyżej wymienionych aktów prawa wprowadził istotne zmiany w kształceniu doktorantów. Zgodnie z nowymi przepisami, od roku akademickiego 2019/2020 kształcenie doktorantów odbywa się w szkołach doktorskich, które zastąpiły dotychczasowe studia doktoranckie, przy czym studia rozpoczęte przed rokiem akademickim 2019/2020 były kontynuowane na dotychczasowych zasadach.

Zmiany organizacyjno-prawne, do jakich doszło w 2018 r. sprawiają, że ocena ośrodków akademickich pod względem kształcenia na poziomie studiów III stopnia uwzględnia zarówno doktorantów, jak również uczestników szkół doktorskich. W roku akademickim 2023/2024 największą liczbę uczestników szkół doktorskich oraz doktorantów kształcących się na uczelniach akademickich, w instytutach PAN i instytutach badawczych oraz Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego odnotowano w Warszawie. W ośrodku tym łączna liczba uczestników szkół doktorskich oraz doktorantów wyniosła 5,1 tys. osób, z tego 4,3 tys. osób stanowili uczestnicy szkół doktorskich. W Krakowie badana populacja liczyła łącznie 3,4 tys. osób, zaś we Wrocławiu i Poznaniu odpowiednio 2,0 i 1,9 tys. osób. Lublin, w którym liczba uczestników szkół doktorskich wyniosła 0,8 tys., zaś liczba doktorantów 0,2 tys. osób (łącznie 1,0 tys. osób), uplasował się na 8. lokacie w kraju, ustępując nie tylko wspomnianym już ośrodkom, ale także Gdańskowi, Łodzi i Katowicom (wykres 9).

Wykres 9. Uczestnicy szkół doktorskich i doktoranci w roku akademickim 2023/2024
 Chart 9. Doctoral students in the academic year 2023/2024

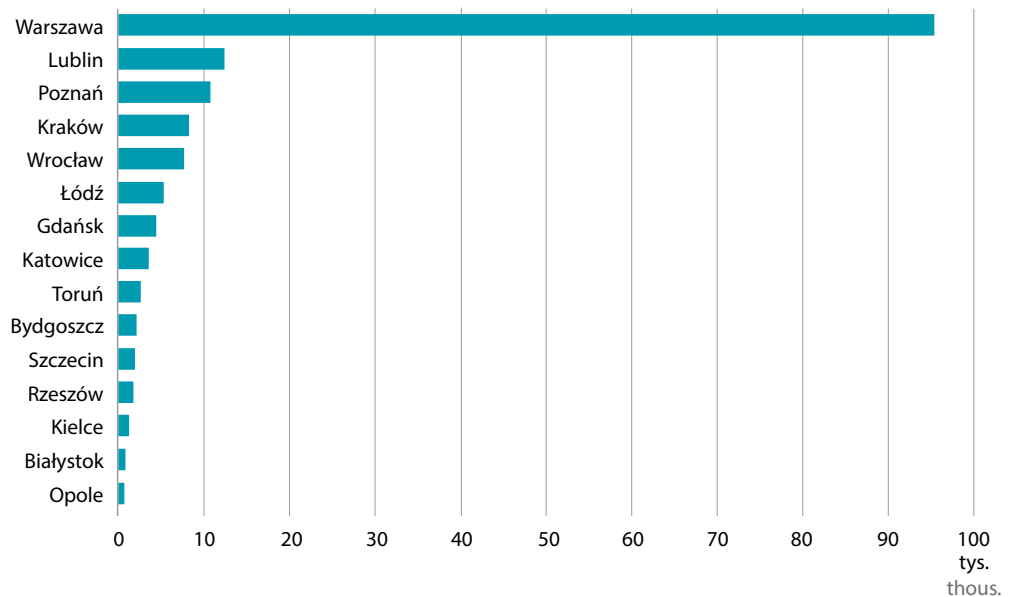
2.5. Studia podyplomowe

2.5. Postgraduate studies

Studia podyplomowe odgrywają istotną rolę w realizacji koncepcji lifelong learning, czyli uczenia się przez całe życie. Współczesny rynek pracy wymaga od specjalistów nieustannego poszerzania kompetencji, dostosowywania się do dynamicznych zmian technologicznych i społecznych oraz zdobywania nowych kwalifikacji. Studia podyplomowe umożliwiają rozwój zarówno w ramach dotychczasowej ścieżki zawodowej, jak i w zupełnie nowych obszarach, co zwiększa mobilność i konkurencyjność absolwentów na rynku pracy. Polskie uczelnie systematycznie rozwijają swoją ofertę w tym zakresie, dostosowując programy do aktualnych potrzeb gospodarki i oczekiwań pracodawców.

W roku akademickim 2023/2024 głównym ośrodkiem kształcenia na poziomie studiów podyplomowych w Polsce była Warszawa. Liczba uczestników studiów podyplomowych kształcących się na warszawskich uczelniach wyniosła 95,4 tys. osób, tj. o ponad połowę więcej niż we wszystkich pozostałych ośrodkach akademickich w kraju objętych badaniem. Drugą pozycję w kraju pod względem liczby uczestników studiów podyplomowych zajmował Lublin (12,2 tys.), natomiast trzecią – Poznań (10,6 tys.). Ponad 5 tys. uczestników studiów podyplomowych odnotowano również w Krakowie (8,1 tys.), Wrocławiu (7,5 tys.) oraz Łodzi (5,2 tys.) (wykres 10).

Wykres 10. Uczestnicy studiów podyplomowych w roku akademickim 2023/2024
 Chart 10. Postgraduate students in the academic year 2023/2024

2.6. Potencjał kadrowy

2.6. Academic potential

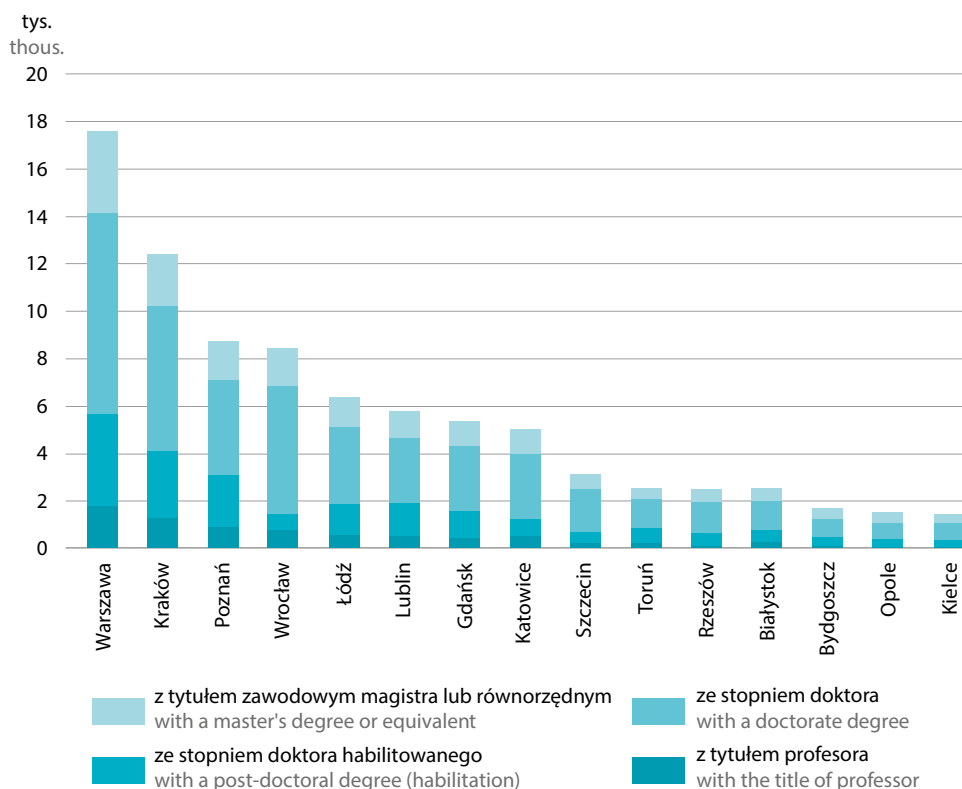
Potencjał kadrowy jest jednym z najważniejszych filarów siły i jakości ośrodków akademickich. W sposób bezpośredni przekłada się on na jakość kształcenia i dydaktyki, tj. proces w którym kadra badawczo-dydaktyczna i dydaktyczna stanowi nośnik wiedzy przekazywanej studentom. Wysoki poziom kwalifikacji pracowników przekłada się również na lepszy poziom nauczania oraz przygotowania studentów do potrzeb rynku pracy lub dalszych etapów edukacji. Jednocześnie obecność uznanych specjalistów przyciąga ambitnych studentów i wpływa na reputację uczelni. Potencjał kadrowy jest również kluczowy dla prowadzenia badań podstawowych i stosowanych. Aktywność naukowców przekłada się na pozycję uczelni w rankingach oraz ewaluację działalności naukowej. Potencjał kadrowy ma również duże znaczenie w kontekście dalszego rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej. Jedynie ośrodki dysponujące odpowiednim potencjałem kadrowym mogą uzyskać uprawnienia do nadawania stopni doktora oraz doktora habilitowanego, co z kolei wpływa na możliwość prowadzenia szkół doktorskich oraz rozwijania kariery naukowej młodych badaczy. Wreszcie kadra akademicka ma bardzo duży wpływ na otoczenie społeczno-gospodarcze. Odgrywa ona istotną rolę wspierając administrację publiczną, sektor prywatny oraz organizacje pozarządowe, zaś poprzez popularyzację nauki i działalność ekspercką wpływa na świadomość społeczną, edukację oraz rozwój regionalny.

Ocena i porównanie potencjału kadrowego badanych ośrodków akademickich w Polsce została przeprowadzona w oparciu o dane nt. liczby nauczycieli akademickich ogółem (tj. dydaktycznych, badawczo-dydaktycznych i badawczych) według stopni naukowych i stopni w zakresie sztuki, tytułu profesora oraz tytułów zawodowych.

W roku akademickim 2023/2024 w całym kraju zatrudnionych było 101,8 tys. nauczycieli akademickich, w tym najwięcej w Warszawie – 17,8 tys. (17,4% ogółu), Krakowie (12,2%) oraz Poznaniu (8,6%) i Wrocławiu (8,3%). W lubelskich uczelniach zatrudnionych było 5,8 tys. nauczycieli akademickich, co stanowiło 5,7% wielkości krajowej i dawało 6. lokatę wśród badanych miast. W strukturze nauczycieli akademickich

według stopni naukowych i stopni w zakresie sztuki, tytułu profesora oraz tytułów zawodowych, dominującą grupę stanowili doktorzy (52,7% ogółu). Licznie reprezentowani byli również nauczyciele ze stopniem doktora habilitowanego (21,1%) oraz tytułem zawodowym magistra lub równorzędnym (20,6%). Najmniej liczną grupę stanowili nauczyciele akademicki z tytułem naukowym profesora, a więc osoby posiadające największe kwalifikacje i dorobek naukowy oraz najwyższą pozycję w środowisku akademickim. Udział nauczycieli akademickich należących do tej kategorii wyniósł w kraju przeciętnie 9,8%. Największym odsetkiem kadry akademickiej z tytułem profesora charakteryzował się Toruń (11,2%), zaś najmniejszym – Rzeszów (6,9%). W przypadku Lublina udział profesorów był na poziomie nieznacznie niższym niż przeciętnie w kraju i wyniósł 9,7%. Udział nauczycieli akademickich ze stopniem doktora habilitowanego mieścił się w przedziale od 18,4% (Opole) do 24,7% (Poznań). W przypadku Lublina odsetek pracowników badawczych, badawczo-dydaktycznych i dydaktycznych ze stopniem doktora habilitowanego wyniósł 23,6% i był wyższy niż przeciętnie w kraju. Z kolei na poziomie nieznacznie niższym niż średnio w kraju kształtował się udział nauczycieli ze stopniem doktora (52,1%) oraz tytułem zawodowym magistra lub równorzędnym (19,2%). W przypadku pierwszej z wyżej wymienionych grup rozpiętość wartości mieściła się w przedziale od 48,2% (Opole) do 56,0% (Wrocław), zaś w przypadku drugiej – od 16,9% (Kraków) do 29,9% (Opole) (wykres 11).

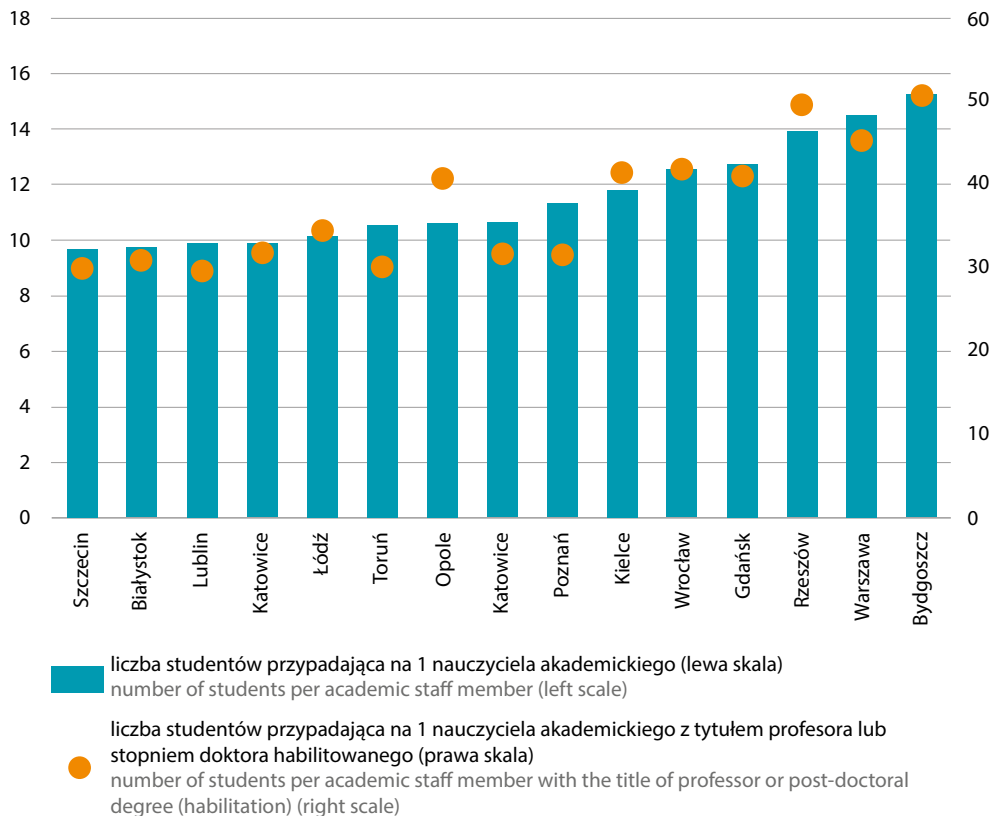
Wykres 11. **Nauczyciele akademicki w roku akademickim 2023/2024**
Chart 11. **Academic teachers in academic year 2023/2024**

Ważnym aspektem potencjału ośrodka akademickiego jest możliwość korzystania z konsultacji i współpracy studenta z nauczycielem, w szczególności z samodzielnym pracownikiem naukowym, tj. doktorem habilitowanym lub profesorem. Przeciętnie w kraju na jednego nauczyciela przypadało 12,2 studentów. Największą dostępnością odznaczał się Szczecin i Białystok, gdzie ta relacja wyniosła 9,7. Ponadto bardzo korzystny wynik pod względem dostępności studentów do kadry naukowej odnotowano w Lublinie i Katowicach (po 9,9 studenta na 1 nauczyciela akademickiego). Podobnie kształtowało się zróżnicowanie w zakresie dostępności studentów do samodzielnich pracowników nauki. Pod tym względem sytuacja

najkorzystniej prezentowała się w Lublinie, gdzie na 1 nauczyciela akademickiego z tytułem profesora lub stopniem doktora habilitowanego przypadało 29,7 studentów. Korzystne wartości miernika odnotowano również w Szczecinie (30,0) oraz Toruniu (30,2). Z kolei najmniejszą dostępnością do kadry akademickiej (poniżej średniej krajowej) charakteryzowały się kolejno: Bydgoszcz (gdzie na 1 nauczyciela akademickiego przypadało 15,3 studentów), Warszawa (14,5), Rzeszów (13,9), Gdańsk (12,8) i Wrocław (12,5). Bydgoszcz, Rzeszów i Warszawa charakteryzowały się również najmniejszą dostępnością studentów do samodzielnych pracowników nauki (wykres 12).

Wykres 12. Liczba studentów przypadająca na 1 pełnozatrudnionego nauczyciela akademickiego w roku akademickim 2023/2024
Chart 12. Number of students per one full-time academic teacher in the academic year 2023/2024

2.7. Rozwój kadry akademickiej

2.7. Development of academic staff

Bardzo ważnym aspektem budowania potencjału badawczego i dydaktycznego oraz rozwoju uczelni i ośrodków akademickich jest rozwój kadry akademickiej. Szczególne znaczenie w tym procesie mają uprawnienia do nadawania stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego, które umożliwiają instytucjom rozwijanie własnych kadr, wzmacniają ich samodzielność naukową oraz podnoszą prestiż w środowisku akademickim.

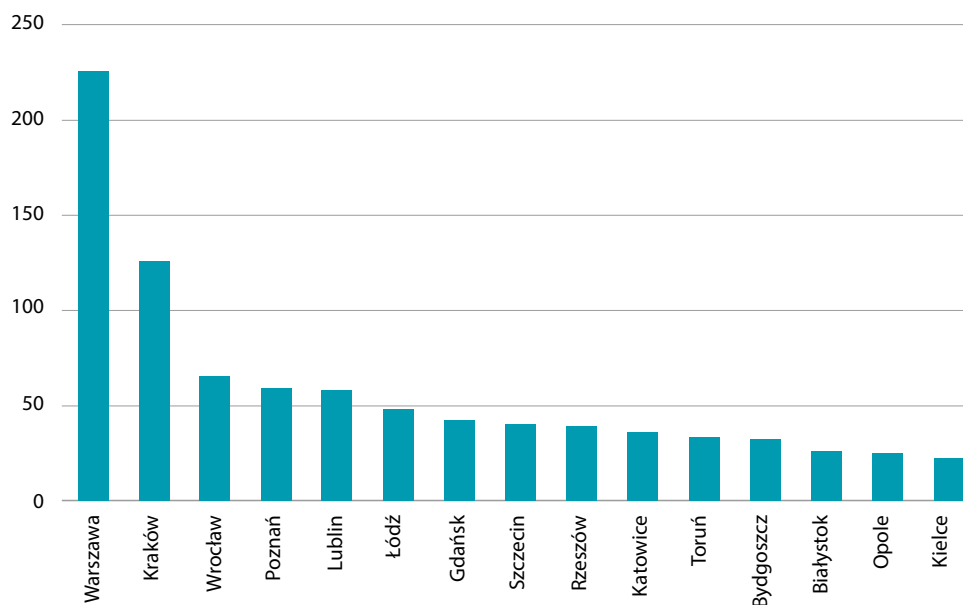
Do porównania badanych ośrodków akademickich w tym zakresie wykorzystany został wykaz podmiotów uprawnionych do nadawania stopni naukowych dostępny w systemie RAD-on. W badaniu posłużono się miarą jednostkodyscypliny, która ukazuje liczbę jednostek organizacyjnych oraz liczbę dyscyplin

naukowych, w których uczelnie oraz instytuty badawcze z danego ośrodka akademickiego posiadają uprawnienia do nadawania odpowiednio stopnia naukowego doktora i doktora habilitowanego.

Największymi możliwościami w zakresie nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego charakteryzował się warszawski ośrodek akademicki (225 jednostkodyscyplin), wyprzedzający pod tym względem Kraków (126), Wrocław (65) oraz Poznań (59). Lublin uplasował się na 5. pozycji (58 jednostkodyscyplin), wyprzedzając Łódź, która znalazła się na szóstej pozycji w kraju z wynikiem 48 jednostkodyscyplin. Spośród badanych ośrodków akademickich najmniejszymi możliwościami w zakresie rozwoju kadry akademickiej (zarówno w przypadku uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora, jak i stopnia naukowego doktora habilitowanego) charakteryzowały się Kielce (wykres 13).

Wykres 13. Uprawnienia do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego w roku akademickim 2023/2024

Chart 13. Entitlements of doctoral and post-doctoral degrees (habilitation) in the academic year 2023/2024

Źródło: RAD-on.
Source: RAD-on.

2.8. Działalność badawcza

2.8. Research activity

Poprzez zapewnianie środków niezbędnych do realizacji projektów naukowych, granty badawcze pełnią współcześnie kluczową rolę w prowadzeniu badań podstawowych i wdrożeniowych. Dzięki nim pracownicy badawczy i badawczo-dydaktyczni mogą prowadzić długofalowe, często kosztowne badania, gromadzić dane, rozwijać nowe metody badań oraz współpracować z innymi krajowymi i zagranicznymi ośrodkami. Finansowanie grantów umożliwia również zatrudnianie młodych naukowców i stworzenie stabilnych warunków pracy badawczej.

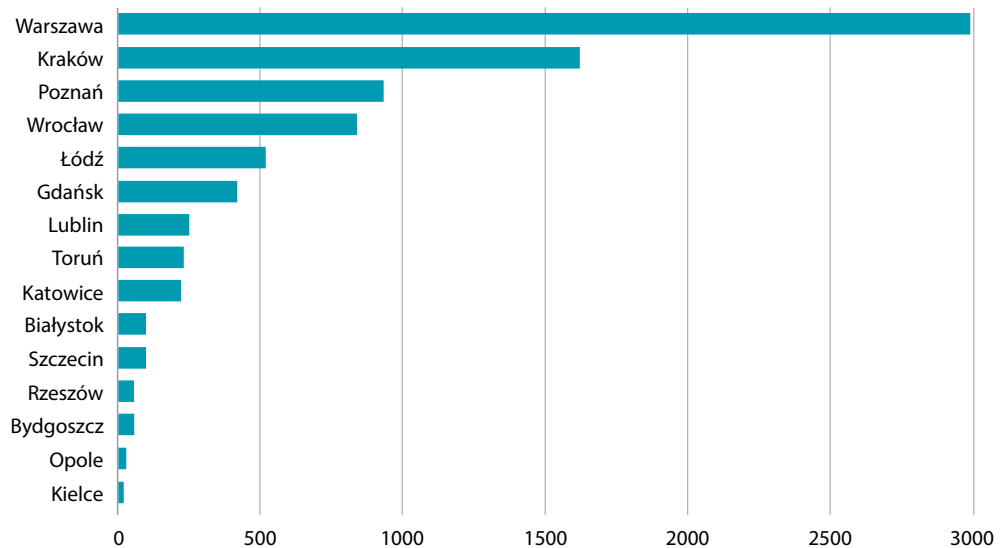
Współcześnie polscy naukowcy mają możliwość wnioskowania o finansowanie badań w ramach licznych konkursów organizowanych przez różnego rodzaju podmioty krajowe (np. Narodowe Centrum Nauki – NCN, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju – NCBiR, Fundacja na rzecz Nauki Polskiej – FNP) i w ramach programów zagranicznych (np. European Research Council Grants – ERC Grants, Marie Skłodowska-Curie

Actions – MSCA). Jednym z najważniejszych instrumentów finansowania badań podstawowych w Polsce są konkursy OPUS organizowane przez Narodowe Centrum Nauki. OPUS to otwarty konkurs skierowany do wszystkich naukowców, niezależnie od stopnia naukowego czy doświadczenia, który umożliwia realizację projektów o różnej skali i tematyce. Dzięki swojej dostępności, przejrzystym zasadom oceny i szerokiemu zakresowi finansowania, OPUS stanowi fundament systemu wspierania badań naukowych w Polsce. Umożliwia realizację ambitnych projektów badawczych, rozwijanie współpracy międzynarodowej oraz wzmacnia potencjał polskiej nauki na arenie światowej. Konkursy OPUS są organizowane w Polsce regularnie od 2011 r., co pozwala na ocenę aktywności i skuteczności kadry akademickiej w badanych ośrodkach w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania na prowadzoną działalność badawczą.

W okresie 2012-2024 zorganizowano 24 edycje konkursu OPUS (pierwszą była edycja OPUS 3, a ostatnia OPUS 26). W tym czasie finansowanie uzyskało łącznie 8580 projektów w ramach kilkudziesięciu paneli dyscyplin reprezentujących trzy dziedziny: nauk humanistycznych, społecznych i o sztuce, nauk ścisłych i technicznych oraz nauk o życiu. W badanych latach największą liczbę projektów zrealizowali pracownicy badawczy i badawczo-dydaktyczni zatrudnieni na uczelniach oraz w instytutach badawczych zlokalizowanych w Warszawie – 2988. Oznacza to, że w ośrodku tym realizowana była ponad jedna trzecia wszystkich projektów finansowanych w ramach konkursu OPUS. Na drugiej pozycji uplasował się Kraków (1617 projektów, tj. 18,8% ogółu), a na kolejnych – Poznań (934 projekty, tj. 10,9% ogółu) i Wrocław (837 projektów, tj. 9,8% ogółu). Lublin uplasował się na siódmej pozycji w gronie największych ośrodków akademickich w Polsce. W okresie 2012-2024 pracownicy badawczy i badawczo-dydaktyczni reprezentujący uczelnie z tego miasta pozyskali w ramach konkursu OPUS środki na realizację 250 projektów (2,9% ogółu), ustępując pod tym względem również Łodzi i Gdańskowi.

Wykres 14.
Chart 14.

Projekty NCN OPUS według ośrodków akademickich w latach 2012-2024
NCN OPUS projects by academic centres in 2012-2024

Źródło: Narodowe Centrum Nauki.
Source: National Science Centre.

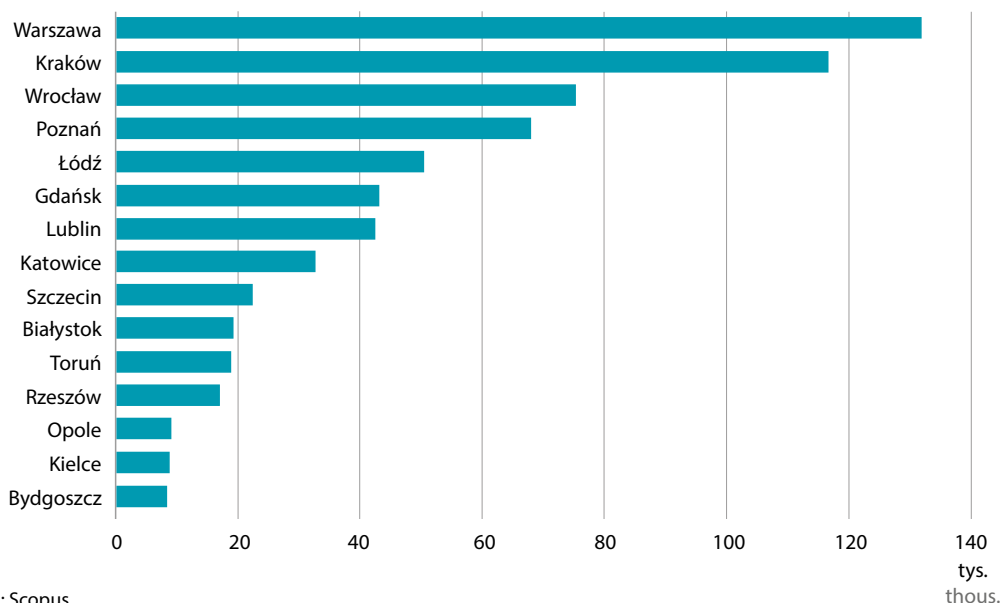
2.9. Działalność publikacyjna

2.9. Publication activity

Działalność publikacyjna stanowi jeden z kluczowych wyznaczników efektywności naukowej zarówno uczelni oraz instytutów badawczych, jak i kadry akademickiej. Publikacje naukowe są podstawowym sposobem upowszechniania wyników badań, a jednocześnie świadczą o aktywności i zaangażowaniu badaczy w rozwój danej dyscypliny. Regularne publikowanie w renomowanych czasopismach wpływa na pozycję uczelni w krajowych i międzynarodowych rankingach, zwiększa jej rozpoznawalność oraz atrakcyjność dla studentów, doktorantów i partnerów zewnętrznych. Z perspektywy indywidualnych naukowców publikacje są nie tylko miarą ich dorobku, ale również podstawą oceny okresowej, awansów zawodowych oraz możliwości uzyskania finansowania w konkursach grantowych.

Do oceny działalności publikacyjnej wykorzystano dane pochodzące z bazy Scopus. Jest ona jedną z największych i najbardziej uznanych międzynarodowych baz bibliograficznych, obejmującą recenzowane publikacje naukowe z zakresu nauk ścisłych, technicznych, medycznych, społecznych oraz humanistycznych. W Polsce baza Scopus odgrywa istotną rolę w ocenie działalności publikacyjnej, wykorzystywanej m.in. w ewaluacji jednostek naukowych, ocenie dorobku indywidualnych badaczy i przy przyznawaniu środków finansowych. W Polsce publikacje z czasopism indeksowanych w bazie Scopus są również punktowane w systemie ministerialnym, co dodatkowo wzmacnia znaczenie tej bazy w ocenie efektywności naukowej.

Wykres 15. Publikacje w latach 2012-2024
Chart 15. Publications in 2012-2024

Źródło: Scopus.
Source: Scopus.

W okresie 2012-2024 pracownicy badawczy i badawczo-dydaktyczni reprezentujący uczelnie oraz instytuty badawcze z 15 ośrodków akademickich objętych porównaniem opublikowali łącznie ponad 662,8 tys. publikacji indeksowanych w bazie Scopus. W tym gronie najliczniej reprezentowane były publikacje autorstwa pracowników zatrudnionych w jednostkach zlokalizowanych w Warszawie (131,6 tys., tj. 19,9% ogółu), a także w Krakowie (116,5 tys., tj. 17,6% ogółu), Wrocławiu (75,3 tys., tj. 11,4% ogółu) i Poznaniu (67,8 tys., tj. 10,2% ogółu). Lublin uplasował się na 7. pozycji w kraju. Pracownicy lubelskich uczelni oraz instytutów badawczych opublikowali w analizowanym okresie łącznie 42,5 tys. publikacji (6,4%) ustępując pod tym względem Łodzi oraz – nieznacznie – Gdańskowi.

2.10. Ranking ośrodków akademickich w Polsce

2.10. Ranking of academic centres in Poland

Pomiar potencjału ośrodków akademickich jest zadaniem trudnym ze względu na fakt, że działalność badawcza i edukacyjna uczelni obejmuje wiele różnorodnych elementów, niekiedy trudnych do uchwycenia pod względem liczbowym.

W niniejszym opracowaniu do zbadania potencjału akademickiego największych ośrodków w Polsce wykorzystano metodę wskaźnika syntetycznego. Polega on na agregacji wielu zmiennych cząstkowych w jeden zbiorczy wskaźnik, który umożliwia porównanie złożonych zjawisk w sposób uproszczony i przejrzysty. Metoda ta pozwala na jednoczesne uwzględnienie różnych aspektów działalności uczelni oraz instytutów badawczych, takich jak ich liczba, liczba studentów, oferta edukacyjna, uprawnienia do nadawania stopni naukowych czy też działalność publikacyjna pracowników. Główną zaletą tej metody jest możliwość kompleksowej oceny i porównania miast pod względem ich znaczenia akademickiego przy zachowaniu czytelności wyników.

W badaniu uwzględniono tylko te ośrodki, w których w roku akademickim 2023/2024 działały co najmniej 3 uczelnie, a liczba studentów przekraczała 15 tys. W ten sposób wyodrębniony został zbiór 15 miast akademickich, obejmujący (w porządku alfabetycznym): Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Katowice, Kielce, Kraków, Lublin, Łódź, Opole, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Toruń, Warszawę oraz Wrocław.

Mając na uwadze ujęcie możliwie najszerszego katalogu obszarów aktywności uczelni i instytutów badawczych, w niniejszym badaniu uwzględnionych zostało czternaście zmiennych:

- (x1) liczba uczelni w przeliczeniu na 100 tys. ludności – wskaźnik ten obrazuje dostępność szkolnictwa wyższego w danym mieście w stosunku do liczby mieszkańców, wyjaśniając gęstość sieci uczelni oraz potencjalną dostępność studiów. Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.
- (x2) liczba studentów w przeliczeniu na 1000 ludności – wskaźnik ten odnosi się do potencjału edukacyjnego ośrodków akademickich. Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.
- (x3) udział studentów cudzoziemców w liczbie studentów ogółem – wskaźnik odzwierciedla poziom umiędzynarodowienia uczelni oraz poziom ich konkurencyjności w globalnym świecie nauki i edukacji. Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.
- (x4) liczba nauczycieli akademickich na 1000 ludności – wskaźnik odzwierciedla stopień nasycenia kadry naukowej w ośrodku akademickim, świadcząc o jego potencjale badawczym i edukacyjnym. Im wyższy wskaźnik, tym większe możliwości rozwoju nauki, innowacji i kształcenia w danym ośrodku. Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.
- (x5) udział nauczycieli akademickich z tytułem naukowym profesora w ogólnej liczbie nauczycieli akademickich – wskaźnik obrazuje poziom dojrzałości i prestiżu kadry akademickiej danego ośrodka. Wyższy udział profesorów może świadczyć o silnym zapleczu naukowym, większych możliwościach prowadzenia badań oraz rozwoju kadry badawczo-dydaktycznej oraz wyższej jakości kształcenia. Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.
- (x6) uprawnienia do nadawania stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego – wskaźnik określa poziom naukowy i autonomii danego ośrodka akademickiego. Posiadanie takich uprawnień wskazuje na rozwinięty potencjał badawczy oraz zdolność do kształcenia kadry naukowej wyższego szczebla. W badaniu posłużono się miarą jednostkodyscypliny, która ukazuje liczbę jednostek organizacyjnych oraz liczbę dyscyplin naukowych, w których uczelnie oraz instytuty badawcze z danego ośrodka akademickiego posiadają uprawnienia do nadawania odpowiednio stopnia naukowego doktora i doktora habilitowanego. Dane według stanu na 19.12.2023 r. Źródło danych: RAD-on.

- (x7) liczba studentów w odniesieniu do ogólnej liczby nauczycieli akademickich – wskaźnik informuje o relacji między liczbą studentów a dostępnością kadry dydaktycznej. Niższa wartość tego wskaźnika może świadczyć o lepszych warunkach kształcenia, większej dostępności nauczycieli i bardziej indywidualnym podejściu do studentów. Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.
- (x8) oferta edukacyjna (liczba unikalnych kierunków studiów, na których prowadzono kształcenie na uczelniach danego ośrodka akademickiego w roku akademickim 2023/2024) – wskaźnik odzwierciedla różnorodność i kompleksowość oferty kształcenia. Bogata oferta kierunków wskazuje na zdolność uczelni do odpowiadania na zróżnicowane potrzeby edukacyjne i rynkowe, co świadczy o jej potencjale akademickim i elastyczności w dostosowywaniu się do zmieniających się trendów. Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.
- (x9) średnie miesięczne wynagrodzenie absolwentów ze wszystkich źródeł w pierwszym roku po uzyskaniu dyplomu – miernik odzwierciedla jakość i rynkową wartość kształcenia oferowanego przez uczelnie danego ośrodka. Wyższe wynagrodzenia absolwentów świadczą o dobrej pozycji uczelni na rynku pracy oraz skuteczności przygotowania studentów do kariery zawodowej. Źródło danych: System ELA - Ogólnopolski system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów szkół wyższych.
- (x10) liczba uczestników szkół doktorskich i doktorantów na 10 tys. ludności – obrazuje intensywność działalności naukowej i rozwój kadr akademickich w danym ośrodku. Wyższa wartość tego wskaźnika świadczy o silnym zapleczu badawczym oraz potencjale do prowadzenia zaawansowanych prac naukowych i innowacyjnych projektów. Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.
- (x11) liczba słuchaczy studiów podyplomowych na 10 tys. ludności – wskaźnik wskazuje na poziom zaangażowania uczelni w kształcenie ustawiczne i rozwój kompetencji zawodowych. Wyższa wartość świadczy o elastyczności oferty edukacyjnej i dostosowaniu uczelni do potrzeb rynku pracy oraz osób chcących podnosić swoje kwalifikacje. Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.
- (x12) liczba projektów badawczych finansowanych w ramach konkursu NCN Opus w latach 2012-2024 na 1000 nauczycieli akademickich – wskaźnik odzwierciedla aktywność i skuteczność ośrodka akademickiego w pozyskiwaniu prestiżowych grantów badawczych. Wyższa wartość tego wskaźnika świadczy o silnym potencjale naukowym, zaangażowaniu w prowadzenie badań oraz zdolności do konkurowania o środki na projekty o wysokiej wartości merytorycznej. Źródło danych: Narodowe Centrum Nauki oraz Główny Urząd Statystyczny¹.
- (x13) liczba publikacji w bazie Scopus opublikowanych w latach 2012-2024 na 1 nauczyciela akademickiego – wskaźnik odzwierciedla produktywność naukową kadry akademickiej oraz zaangażowanie w międzynarodowy obieg wiedzy. Wyższa wartość tego wskaźnika świadczy o silnym potencjale badawczym ośrodka akademickiego, zdolności do prowadzenia wysokiej jakości badań oraz aktywności w publikowaniu wyników w renomowanych czasopismach naukowych. Źródło danych: Scopus oraz Główny Urząd Statystyczny¹.
- (x14) liczba cytowań publikacji w bazie Scopus opublikowanych w latach 2012-2024 na 1 nauczyciela akademickiego – wskaźnik mierzy wpływ i jakość dorobku naukowego danego ośrodka. Wyższa liczba cytowań świadczy o uznaniu dla prowadzonych badań w środowisku naukowym oraz o ich znaczeniu w rozwoju danej dyscypliny. Źródło danych: Scopus oraz Główny Urząd Statystyczny¹.

¹ Do przeliczeń wykorzystano dane o liczbie nauczycieli akademickich lub pracowników naukowych instytutu z tytułem i stopniem naukowym lub tytułem zawodowym według formy zatrudnienia – przeciętna liczba w roku kalendarzowym 2018.

Wskazane powyżej zmienne zostały zweryfikowane pod względem odpowiedniego poziomu zmienności oraz dostatecznie słabego skorelowania.

Współczynnik zmienności (v) jest klasyczną miarą zróżnicowania rozkładu cechy, obliczaną według następującego wzoru (1):

$$1) v = \frac{s_j}{\bar{x}_j} 100, \text{ dla } x \neq 0$$

gdzie:

$$2) \bar{x} = \frac{\sum_{i=1}^n x_{ij}}{n}$$

to średnia arytmetyczna wartości cechy x_j , natomiast:

$$3) s_j = \sqrt{s_j^2} = \sqrt{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (x_{ij} - \bar{x}_j)^2}$$

to odchylenie standardowe, $i = 1, 2, \dots, n$, a $j = 1, 2, \dots, m$ (Młodak, 2006).

Przyjęto, że zbyt słabymi właściwościami diagnostycznymi odznaczają się cechy, dla których wartość współczynnika zmienności jest mniejsza od wartości progowej ustalonej na poziomie 0,1 (obliczonej według wzoru (1)).

Kolejnym etapem statystycznej weryfikacji cech była analiza współczynnika korelacji liniowej Pearsona. Badając korelację cech diagnostycznych obliczono współczynniki korelacji wszystkich par (cecha x z cechą y) zmiennych, których zmienność spełniała założone wcześniej kryterium. Wartość współczynnika korelacji liniowej określona jest następującym wzorem (4):

$$4) r_{xy} = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2} \sqrt{\sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}},$$

gdzie:

r_{xy} - współczynnik korelacji Pearsona

x_i, y_i - i -te wartości obserwacji x i y ,

\bar{x}, \bar{y} - odpowiednie średnie arytmetyczne,

n - ilość obserwacji,

$r_{xy} \in [-1; 1]$.

W ten sposób dążono do wyeliminowania cech charakteryzujących się wysokim poziomem skorelowania (na poziomie $r_{xy} > 0,75$), tj. będących nośnikami podobnej informacji. W toku badania zidentyfikowano kilka par zmiennych charakteryzujących się wartością współczynnika korelacji liniowej Pearsona na poziomie przekraczającym przyjęty próg (x_2 i x_4 , x_2 i x_{10} , x_4 i x_{10} , x_6 i x_8 , x_6 i x_{11} , x_6 i x_{12} , x_8 i x_{12} oraz x_{13} i x_{14}). Biorąc pod uwagę fakt, że wyżej wymienione cechy obrazują różne obszary działalności ośrodków akademickich, a ich znaczenie w kontekście badania jest duże, zdecydowano się na utrzymanie wszystkich 14 wstępnie wyselekcjonowanych cech.

Zestaw cech diagnostycznych stanowił podstawę dla dalszych przekształceń, mających na celu ujednorodnienie wszystkich zmiennych. Pierwszy etap działań tego typu obejmował określenie kierunku wpływu poszczególnych zmiennych na agregatowy poziom potencjału akademickiego badanych miast oraz dokonanie ewentualnej stymulacji, a więc przekształcenia destymulant w stymulanty (Strahl, 1990). Wybrane zmienne, wyrażone w formie wskaźników zaklasyfikowano, w zależności od ich charakteru, do dwóch grup: czynników oddziałujących pozytywnie (stymulanty) i negatywnie (destymulanty) na wynik oceny potencjału akademickiego. W niniejszym badaniu wykorzystano jedną destymulantę – wskaźnik x_7 – liczba studentów w odniesieniu do ogólnej liczby nauczycieli akademickich. Pozostałe cechy są stymulantami. W kolejnym kroku dokonano przekształceń normalizacyjnych, mających na celu zapewnienie

ich porównywalności oraz uodpornienie rezultatów badań na występowanie cech charakteryzujących się znaczną asymetrycznością. Dla mierników o charakterze stymulanty zastosowano wzór 5), natomiast dla mierników o charakterze destymulanty wzór 6). Pozwoliło to na uzyskanie wartości dodatnich wszystkich analizowanych wskaźników, a jednocześnie ujęcie ich w przedziale 0-100:

$$5) H_{ij} = \frac{(x_{ij} - x_{i \min})}{x_{i \max} - x_{i \min}} 100 ,$$

$$6) H_{ij} = \frac{(x_{i \max} - x_{ij})}{x_{i \max} - x_{i \min}} 100 .$$

gdzie:

x_{ij} – empiryczna wartość i -tego miernika w j -tym ośrodku akademickim,

$x_{i \min}$ - najniższa spośród badanych ośrodków akademickich wartość i -tego miernika,

$x_{i \max}$ - najwyższa spośród badanych ośrodków akademickich wartość i -tego miernika.

Dopiero tak przygotowane dane stały się przedmiotem badania potencjału akademickiego wybranych miast w Polsce z wykorzystaniem wskaźnika syntetycznego – jednej z metod wielowymiarowej analizy porównawczej. Wskaźnik syntetyczny, będący jednym z podejść służących do agregacji wielu zmiennych w jeden miernik, charakteryzuje się relatywną łatwością interpretacji wyników i porównywania badanych obiektów. Przyjęto, że wszystkie zmienne w równym stopniu wpływają na stan rozwoju regionu, w związku z czym wagi poszczególnych zmiennych zostały ustalone na stałym poziomie wynoszącym 1.

Miara agregatowa (wskaźnik syntetyczny) została wyliczona oddzielnie dla każdej jednostki samorządu terytorialnego według wzoru:

$$7) W = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n x'_{ij}$$

Wskaźnik syntetyczny może przyjmować wartości z przedziału [0; 100]. Im wyższa wartość wskaźnika, tym lepsza sytuacja w danej gminie w określonym obszarze.

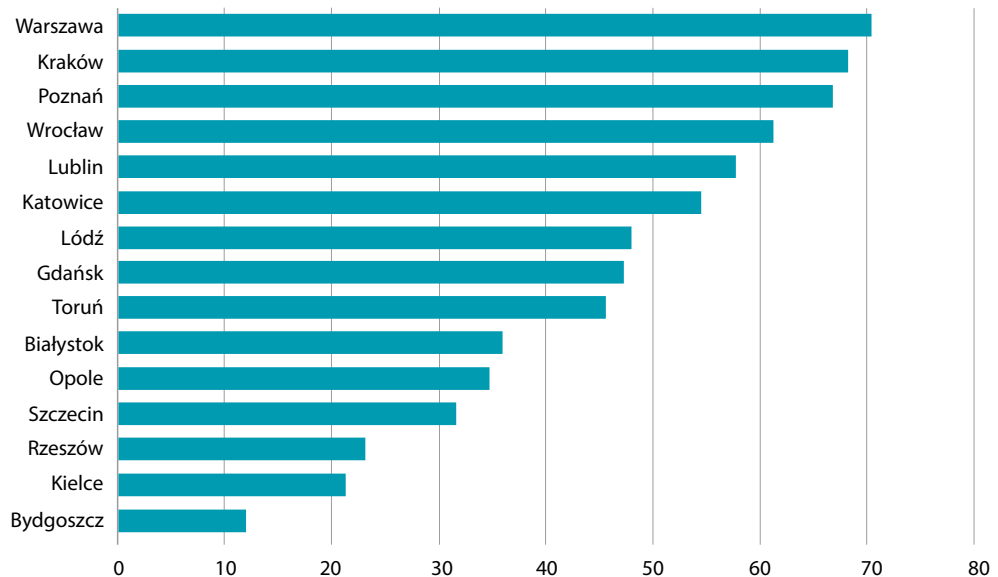
W ostatnim etapie procedury dokonano uszeregowania ośrodków akademickich objętych analizą według wartości wskaźnika syntetycznego (od największych do najmniejszych) wyłaniając ośrodki, które uzyskały najwyższe wyniki.

W świetle uzyskanych wyników, pierwsze miejsce w rankingu uzyskała Warszawa z wynikiem 70,4 pkt. Uczelnie oraz instytuty badawcze z tego ośrodka charakteryzowały się największymi możliwościami w zakresie nadawania stopnia naukowego doktora i doktora habilitowanego oraz największą liczbą słuchaczy studiów podyplomowych na 10 tys. ludności oraz największą liczbą projektów badawczych finansowanych w ramach konkursu NCN OPUS w latach 2012-2024 w przeliczeniu na 1000 nauczycieli akademickich. Ponadto warszawski ośrodek akademicki wyróżniał się pod względem bogactwa oferty edukacyjnej, średniego miesięcznego wynagrodzenia absolwentów ze wszystkich źródeł w pierwszym roku po uzyskaniu dyplomu oraz liczby cytowań publikacji w bazie Scopus opublikowanych w latach 2012-2024 na 1 nauczyciela akademickiego. Jednocześnie Warszawa charakteryzowała się jednym z najniższych poziomów dostępności studentów do kadry akademickiej (liczba studentów w odniesieniu do ogólnej liczby nauczycieli akademickich).

Drugą pozycję wśród badanych ośrodków akademickich zajął Kraków z wynikiem 68,2 pkt. Miasto to wyróżniało się najbogatszą ofertą edukacyjną w kraju, najwyższą liczbą uczestników szkół doktorskich i doktorantów na 10 tys. ludności, a także największą efektywnością naukową mierzoną liczbą publikacji w bazie Scopus na 1000 nauczycieli akademickich oraz liczbą cytowań publikacji w bazie Scopus opublikowanych w latach 2012-2024 na 1 nauczyciela akademickiego. Ponadto Kraków okazał się wiceliderem w zakresie liczby projektów badawczych finansowanych w ramach konkursu NCN OPUS w latach 2012-2024 na 1000 nauczycieli akademickich. Do słabszych stron krakowskiego ośrodka akademickiego

należały z kolei relatywnie mała liczba słuchaczy studiów podyplomowych na 10 tys. ludności oraz stosunkowo niski poziom umiędzynarodowienia (mierzony udziałem studentów cudzoziemców w liczbie studentów ogółem).

Wykres 16. Ranking ośrodków akademickich w roku akademickim 2023/2024
Chart 16. Ranking of academic centres in the academic year 2023/2024

Trzecie miejsce w rankingu ośrodków akademickich w Polsce zajął Poznań (66,8 pkt). Ośrodek ten wyróżniał się najwyższą liczbą studentów w przeliczeniu na 1000 ludności, a także wysokimi wartościami wskaźników odnoszących się do poziomu nasycenia kadłą akademicką (liczba nauczycieli akademickich na 1000 ludności oraz udział nauczycieli akademickich z tytułem naukowym profesora w ogólnej liczbie nauczycieli akademickich). Poznański ośrodek akademicki charakteryzował się również bogatą ofertą edukacyjną, dużą liczbą uczestników studiów doktorskich i doktorantów na 10 tys. ludności oraz dobrymi wynikami w zakresie pozyskiwania środków finansowych na prowadzenie badań (liczba projektów badawczych finansowanych w ramach konkursu NCN OPUS w latach 2012-2024 na 1000 nauczycieli akademickich).

Na czwartej pozycji uplasował się Wrocław z wynikiem 61,2 pkt. Ośrodek ten wyróżniał się najwyższym średnim miesięcznym wynagrodzeniem absolwentów ze wszystkich źródeł w pierwszym roku po uzyskaniu dyplomu. Ponadto o wysokiej pozycji Wrocławia zaważyły bardzo dobre wyniki w zakresie efektywności naukowej – miasto zajęło drugą pozycję pod względem liczby publikacji w bazie Scopus na 1000 ludności oraz trzecią w zakresie liczby cytowań publikacji w bazie Scopus opublikowanych w latach 2012-2024 na 1 nauczyciela akademickiego.

Lubelski ośrodek akademicki, będący przedmiotem niniejszego opracowania, uplasował się na piątą pozycję (wynik – 57,7). O wysokiej pozycji tego miasta w rankingu zadecydował wysoki poziom umiędzynarodowienia (najwyższy odsetek studentów cudzoziemców w liczbie studentów ogółem), a także poziomem nasycenia kadłą akademicką (drugie miejsce pod względem liczby nauczycieli akademickich na 1000 ludności oraz czwarte pod względem liczby studentów w odniesieniu do ogólnej liczby nauczycieli akademickich). Ponadto Lublin ustępował jedynie Warszawie w zakresie liczby słuchaczy studiów podyplomowych na 10 tys. ludności. Lublin wypadł jednak zdecydowanie słabiej pod względem poziomu nasycenia kadry akademickiej osobami o najwyższych kwalifikacjach (udział nauczycieli akademickich z tytułem naukowym profesora w ogólnej liczbie nauczycieli akademickich), efektywności naukowej (licz-

ba cytowań publikacji w bazie Scopus opublikowanych w latach 2012-2024 na 1 nauczyciela akademickiego) oraz średniego poziomu wynagrodzeń absolwentów w pierwszym roku po uzyskaniu dyplomu.

Kolejne miejsca w pierwszej dziesiątce rankingu zajęły odpowiednio: Katowice, Łódź, Gdańsk, Toruń i Białystok. Pierwsze spośród wyżej wymienionych miast wyróżniało się najwyższą wartością współczynnika liczby nauczycieli akademickich na 1000 ludności oraz wysokimi wartościami wskaźników obrazujących relację liczby uczelni oraz liczby studentów do liczby ludności. Łódź charakteryzowała się względnie dobrą dostępnością studentów do kadry akademickiej oraz relatywnie dużą liczbą cytowań publikacji (w przeliczeniu na 1 nauczyciela akademickiego). Gdańsk wyróżniał się wysokimi wartościami wskaźników bibliometrycznych – liczbą publikacji w bazie Scopus na 1000 nauczycieli akademickich oraz liczbą cytowań publikacji w bazie Scopus na 1 nauczyciela akademickiego. Toruń, podobnie do Białegostoku, odznaczał się wysokim udziałem nauczycieli akademickich z tytułem naukowym profesora w ogólnej liczbie nauczycieli akademickich.

Rozdział 3

Chapter 3

Potencjał naukowy lubelskiego ośrodka akademickiego

Scientific potential of the Lublin academic centre

3.1. Struktura kadry akademickiej

3.1. Structure of the teaching and research staff

Kadra akademicka stanowi kluczowy zasób każdej uczelni. Przesądza ona w dużej mierze o potencjale dydaktycznym (w zakresie tworzenia oferty edukacyjnej oraz realizacji procesu dydaktycznego), jak również o potencjale badawczym (m.in. w zakresie prowadzenia działalności badawczej oraz posiadania uprawnień do nadawania stopni naukowych).

Do grona pracowników uczelni w Polsce zalicza się osoby zatrudnione jako nauczyciele akademicki oraz pracowników niebędących nauczycielami akademickimi. Nauczyciele akademicki zatrudniani są jako: pracownicy badawczo-dydaktyczni, pracownicy dydaktyczni oraz pracownicy badawczy. Osoby należące do pierwszej kategorii swój czas pracy poświęcają zadaniom dydaktycznym, badawczym oraz organizacyjnym. Z kolei pracownicy dydaktyczni oraz badawczy dzielą swoje obowiązki na realizację odpowiednio zadań dydaktycznych i organizacyjnych oraz badawczych i organizacyjnych. Pracownicy należący do wszystkich grup mogą być zatrudniani na stanowisku profesora, profesora uczelni, adiunkta oraz asystenta.

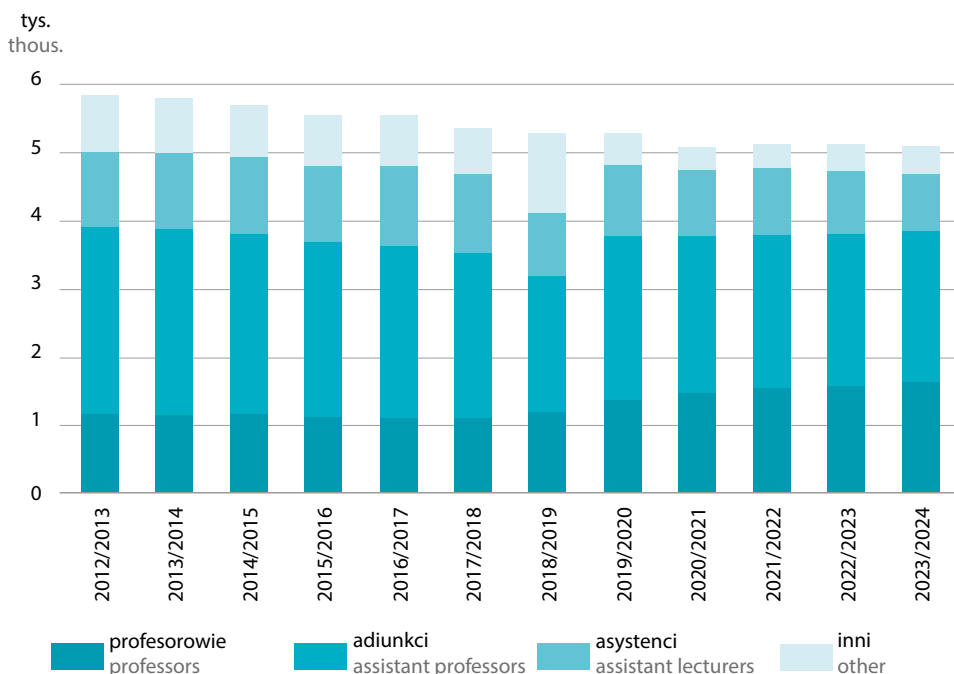
Według stanu na 31 grudnia 2023 r. liczba nauczycieli akademickich w Lublinie wyniosła 5091 osób i była o 747 osób mniejsza niż w roku akademickim 2012/2013 (wówczas liczba nauczycieli akademickich wyniosła 5838 osób). Z tej grupy w roku akademickim 2023/2024 4791 osób zatrudnionych było w uczelniach publicznych (wobec 5547 osób w roku akademickim 2012/2013), natomiast w uczelniach prywatnych pracowało 300 nauczycieli akademickich (wobec 291 w 2012 r.). Trend spadkowy obserwowany był w niemal całym badanym okresie. Różnokierunkowym zmianom podlegała natomiast liczebność nauczycieli akademickich w poszczególnych grupach stanowisk, co było z jednej strony wynikiem awansów zawodowych, a z drugiej konsekwencją zmian legislacyjnych, które doprowadziły do likwidacji niektórych stanowisk.

W okresie 2012/2013-2023/2024 liczba nauczycieli akademickich zatrudnionych na stanowisku profesora wzrosła o 40,8%. W pierwszych latach badanego okresu liczba osób zatrudnionych na tym stanowisku nieznacznie zmniejszała się. Jednakże zmiany wprowadzone na mocy ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w tym możliwość zatrudniania na stanowisku profesora osób nieposiadających tytułu naukowego profesora lub stopnia naukowego doktora habilitowanego, doprowadziły do dynamicznego wzrostu liczby osób zatrudnionych na tym stanowisku z 1110 w roku akademickim 2017/2018 do 1652 w roku akademickim 2023/2024, tj. o 542 osoby. W okresie 2012/2013-2023/2024 znacznie zmniejszyła się natomiast liczba adiunktów – z 2738 do 2180, tj. o 558 osób (20,4%). Liczba osób zatrudnionych na lubelskich uczelniach na tym stanowisku osiągnęła minimum w 2018 r. (1984 osoby), a więc w okresie wejścia w życie nowej ustawy o szkolnictwie wyższym. W badanym okresie zmniejszyła się również liczba osób zatrudnionych na stanowisku asystenta – z 1070 do 838, tj. o 232 osoby (21,7%). Trend spadkowy należy jednak wiązać – podobnie jak to miało miejsce w przypadku adiunktów – ze zmianami legislacyjnymi. W latach 2012-2017 obserwowany był trend wzrostowy, zatrzymany w 2018 r., w którym liczba asystentów zmniejszyła się o 220 osób w stosunku do roku poprzedniego. Największe zmiany dotyczyły jednak nauczycieli akademickich zatrudnionych na stanowiskach innych niż stanowisko profesora, adiunkta i asystenta. W roku akademickim 2012/2013 liczba nauczycieli akademickich w tej

kategorii wynosiła 857 osób. W kolejnych latach stopniowo malała (do 667 osób), natomiast w roku akademickim 2018/2019 wzrosła o niemal dwie trzecie, osiągając poziom 1136 osób. Zmiana ta była przede wszystkim konsekwencją przenoszenia pracowników zatrudnionych wcześniej na stanowiskach adiunkta i asystenta – którzy nie uzyskali awansu naukowego w ustawowym terminie – na inne stanowiska, głównie dydaktyczne (np. wykładowcy, starszego wykładowcy, instruktora lub lektora).

Wykres 17. Nauczyciele akademicy według stanowisk w latach 2012/2013-2023/2024 (łącznie z cudzoziemcami)

Chart 17. Academic staff by position in 2012/2013–2023/2024 (including foreigners)

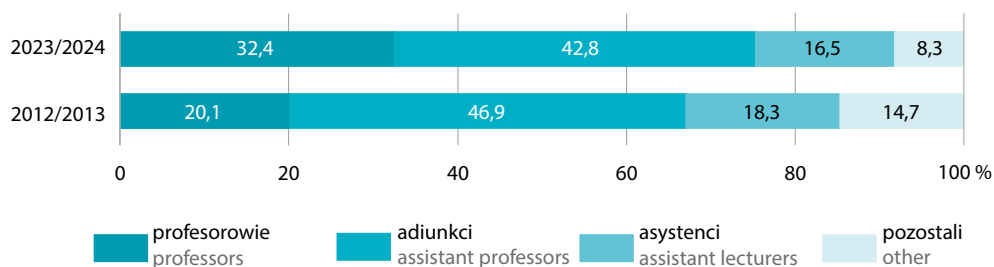
Pełnozatrudnieni. Stan w dniu 31 XII
Full-time academic staff. As of 31 December

W badanym okresie doszło również do istotnych przeobrażeń w zakresie struktury zatrudnienia nauczycieli akademickich według stanowisk. W stosunku do roku akademickiego 2012/2013 wyraźnie wzrósł udział nauczycieli zatrudnionych na stanowisku profesora (o 12,4 p. proc). Jednocześnie w badanym okresie zmniejszył się udział pracowników zatrudnionych na pozostałych stanowiskach (wykres 18): o 4,1 p. proc. na stanowisku adiunkta, 1,9 p. proc. na stanowisku asystenta oraz o 6,4 p. proc. na pozostałych stanowiskach. Z jednej strony zmiany te były konsekwencją zmian w przepisach prawa, w szczególności wprowadzeniem tzw. Konstytucji dla Nauki (Ustawy 2.0) z 2018 r. Wpłynęła ona na zmianę modelu kariery akademickiej oraz wzmocniła znaczenie stopnia doktora habilitowanego jako warunku uzyskania wyższego stanowiska. Z drugiej strony istotny wpływ na przeobrażenia w strukturze zatrudnienia nauczycieli akademickich miały zmiany demograficzne – w wyniku zmniejszenia liczby studentów, uczelnie ograniczały zatrudnienie na stanowiskach niższego szczebla, szczególnie asystentów i adiunktów, preferowani byli natomiast samodzielni pracownicy nauki.

Wykres 18. Struktura zatrudnienia nauczycieli akademickich w Lublinie według stanowisk (łącznie z cudzoziemcami)

Stan w dniu 31 grudnia 2012 r. i 31 grudnia 2023 r.

Chart 18. Employment structure of academic teachers in Lublin by position (including foreigners)
As of 31 December 2012 and 31 December of 2023

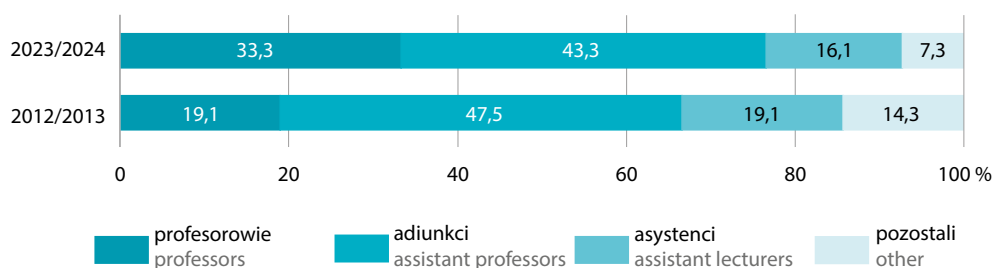

Zarówno w roku akademickim 2012/2013 jak i 2023/2024 odmiennie prezentowała się struktura zatrudnienia nauczycieli akademickich według stanowisk w uczelniach publicznych oraz uczelniach niepublicznych. W pierwszej grupie doszło do wyraźnego wzrostu udziału pracowników zatrudnionych na stanowisku profesora (o 14,2 p. proc.). O ile w roku bazowym na stanowisku tym zatrudniony był co piąty nauczyciel akademicki, o tyle w roku akademickim 2023/2024 – co trzeci. W przypadku pozostałych grup stanowisk odnotowano spadek udziału – o 4,4 p. proc. w przypadku adiunktów, 2,9 p. proc. – asystentów oraz o niemal połowę (z 14,4% do 7,3%) – na pozostałych stanowiskach. W wyniku tych zmian w roku akademickim 2023/2024 największy udział w strukturze nauczycieli akademickich mieli adiunkci (43,3%), a następnie profesoria (33,3%) oraz asystenci (16,1%) (wykres 19).

Wykres 19. Struktura zatrudnienia nauczycieli akademickich w uczelniach publicznych w Lublinie według stanowisk (łącznie z cudzoziemcami)

Stan w dniu 31 grudnia 2012 r. i 31 grudnia 2023 r.

Chart 19. Employment structure of academic staff in public higher educational institutions in Lublin by position (including foreigners)
As of 31 December 2012 and 31 December of 2023

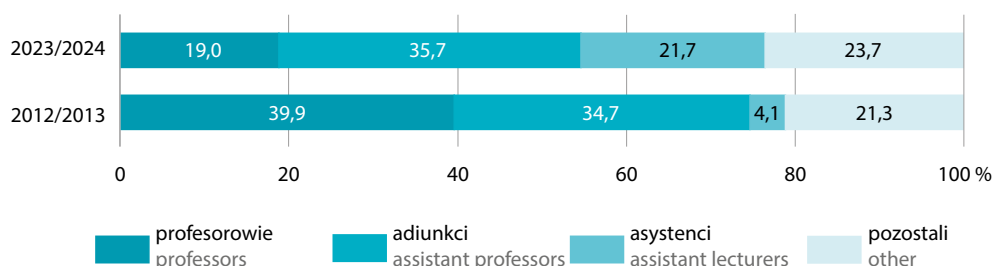
W grupie 300 nauczycieli akademickich zatrudnionych w lubelskich uczelniach niepublicznych w roku akademickim 2023/2024 największy udział posiadały osoby zatrudnione na stanowisku adiunkta (35,7%). Udział osób zatrudnionych na innych stanowiskach (profesora, asystenta i pozostałych) kształtował się na dość zbliżonym poziomie i wyniósł odpowiednio 19,0%, 21,7% i 23,7%. W stosunku do roku akademickiego 2012/2013 znacznie zmniejszył się udział osób zatrudnionych na stanowisku profesora (o 20,9 p. proc.), natomiast wyraźnemu wzrostowi uległ udział asystentów (o 17,5 p. proc.). Udział osób zatrudnionych w pozostałych grupach utrzymał się na podobnym poziomie (wykres 20).

Wykres 20. Struktura zatrudnienia nauczycieli akademickich w uczelniach niepublicznych w Lublinie według stanowisk (łącznie z cudzoziemcami)

Stan w dniu 31 grudnia 2012 r. i 31 grudnia 2023 r.

Chart 20. Employment structure of academic staff in non-public higher educational institutions in Lublin by position (including foreigners)

As of 31 December 2012 and 31 December of 2023

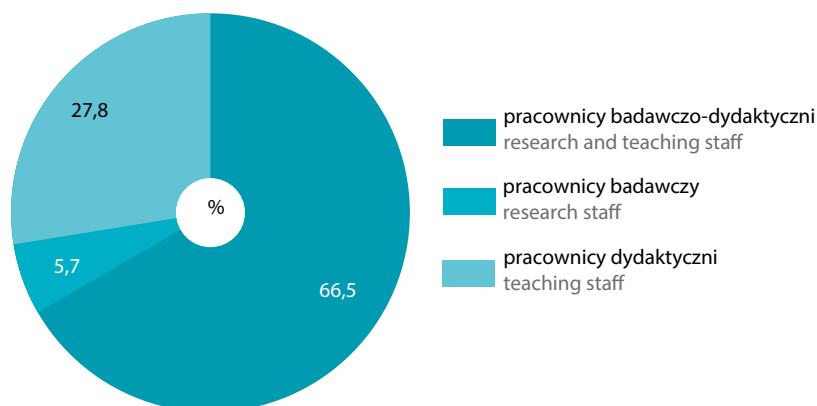

Wraz z wejściem w życie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, zwanej potocznie Konstytucją dla Nauki, wprowadzono nowy podział pracowników uczelni wyższych na trzy podstawowe grupy: badawczo-dydaktycznych, badawczych oraz dydaktycznych. Pracownicy badawczo-dydaktyczni łączą obowiązki naukowe i dydaktyczne, realizując zarówno badania naukowe, jak i prowadząc zajęcia ze studentami. Pracownicy badawczy koncentrują się wyłącznie na działalności naukowej, nie uczestnicząc w dydaktyce. Natomiast pracownicy dydaktyczni odpowiedzialni są głównie za prowadzenie zajęć dydaktycznych, bez obowiązku prowadzenia badań. Taki podział ma na celu lepsze dopasowanie obowiązków pracowniczych do kompetencji i profilu działalności poszczególnych osób.

Wykres 21. Struktura zatrudnienia nauczycieli akademickich w Lublinie według grup funkcjonalnych w roku akademickim 2023/2024

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 21. Employment structure of academic staff in Lublin by functional groups in the academic year 2023/2024
As of 31 December

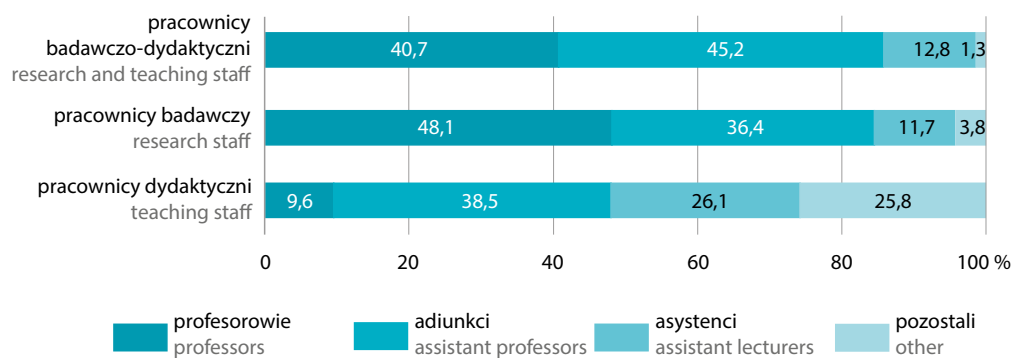

W roku akademickim 2023/2024 w lubelskich uczelniach najliczniejszą grupę stanowiły osoby zatrudnione w grupie pracowników badawczo-dydaktycznych (3384 osoby, tj. prawie dwie trzecie ogółu). Udział pracowników dydaktycznych (1416 osób) wyniósł 27,8%. Najmniej liczną grupę (291 osób) stanowili pracownicy badawczy, których udział wyniósł 5,7% ogółu zatrudnionych (wykres 21).

Wykres 22. Struktura zatrudnienia nauczycieli akademickich w Lublinie według grup funkcjonalnych oraz stanowisk w roku akademickim 2023/2024

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 22. Employment structure of academic staff in Lublin by functional groups and positions in the academic year 2023/2024
As of 31 December

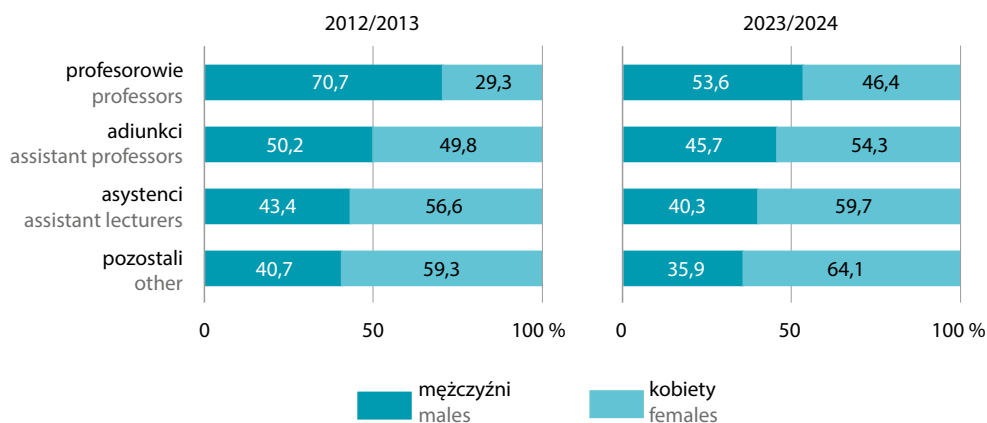

Znacznym zróżnicowaniem cechowała się struktura zatrudnienia nauczycieli akademickich według stanowisk w poszczególnych grupach funkcjonalnych. W gronie pracowników badawczo-dydaktycznych najliczniej reprezentowani byli adiunkci (45,2% ogółu) oraz profesorowie (40,7% ogółu). Wśród pracowników badawczych niemal połowę ogółu stanowili profesorowie (48,1%), zaś udział adiunktów kształtował się na poziomie 36,4%. W grupie pracowników badawczo-dydaktycznych i badawczych udział asystentów był podobny i wyniósł odpowiednio 12,8% i 11,7%. Z kolei w grupie pracowników dydaktycznych najliczniej reprezentowani byli adiunkci (38,5%). Udział asystentów wyniósł 26,1%, zaś osób zatrudnionych na tzw. pozostałych stanowiskach – 25,8%. Aż 83,3% wszystkich osób zatrudnionych na stanowisku profesora oraz 70,1% osób zatrudnionych na stanowisku adiunkta należało do grupy pracowników badawczo-dydaktycznych. Jednocześnie 86,7% pracowników zatrudnionych na pozostałych stanowiskach (tj. innych niż stanowisko profesora, adiunkta i asystenta) należało do grupy pracowników dydaktycznych (wykres 22).

Wykres 23. Struktura zatrudnienia nauczycieli akademickich w Lublinie według stanowisk i płci

Stan w dniu 31 grudnia 2012 r. i 31 grudnia 2023 r.

Chart 23. Employment structure of academic staff in Lublin by position and sex
As of 31 December 2012 and 31 December of 2023

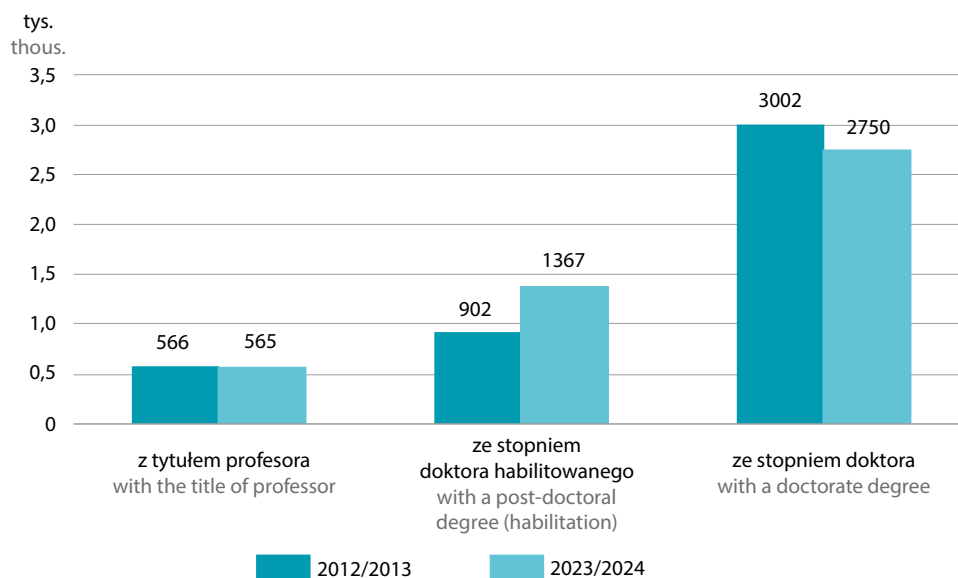

W badanym okresie doszło również do znacznych przekształceń w zakresie struktury zatrudnienia nauczycieli akademickich według stanowisk i płci. W roku akademickim 2012/13 w tej grupie nieznacznie większym udział mieli mężczyźni (51,7% ogółu), natomiast w roku akademickim 2023/2024 przeważały kobiety (53,4% ogółu). Zmiany zaobserwowano w każdej grupie stanowisk, choć ich natężenie było różne. W roku akademickim 2012/2013 w grupie osób zatrudnionych na stanowisku profesora mężczyźni stanowili aż 70,7% ogółu, zaś kobiety 29,3%. Ponad dekadę później udział mężczyzn kształtował się już na poziomie nieznacznie wyższym niż kobiet – 53,6% wobec 46,4%. W grupie adiunktów w roku akademickim 2012/2013 nieznacznie przeważali mężczyźni (50,2%), natomiast w 2023 r. relacja odwróciła się na korzyść kobiet (54,3%). W pozostałych grupach, tj. wśród osób zatrudnionych na stanowisku asystenta oraz pozostałych stanowiskach, zarówno w latach 2012/2013, jak i 2023/2024 odnotowano wyraźną przewagę kobiet (wykres 23).

O potencjale naukowym ośrodków akademickich świadczy jednak nie tyle struktura nauczycieli akademickich według stanowisk, co struktura uwzględniająca tytuły i stopnie naukowe pracowników uczelni. W roku akademickim 2012/2013 w uczelniach Lublina przeciętnie w ciągu roku pracowało 566 osób posiadających tytuł naukowy profesora. W roku akademickim 2023/2024 ich liczba była zbliżona i wyniosła 565 osób. W porównaniu do roku akademickiego 2012/2013 znacznie wzrosła natomiast liczba osób posiadających stopień doktora habilitowanego – z 902 do 1367 osób, tj. o 51,6%. Jednocześnie w badanym okresie o 8,4% zmniejszyła się liczba pracowników posiadających stopień doktora – z 3002 do 2750 osób. Opisane dane świadczą o rosnącym potencjale naukowym lubelskiego ośrodka akademickiego, czego przejawem jest wzrost liczby osób ze stopniem doktora habilitowanego. Stabilna liczba profesorów oraz spadek liczby doktorów mogą sugerować zmiany w strukturze awansu naukowego i większy udział pracowników o wyższych kwalifikacjach w ogólnej kadrze akademickiej (wykres 24).

Wykres 24.
Chart 24.

Nauczyciele akademicy według tytułów i stopni naukowych (łącznie z cudzoziemcami)
Academic teachers by academic titles and degrees (including foreigners)

Uwaga: W roku akademickim 2012/2013 – przeciętnie w ciągu roku, w roku akademickim 2023/2024 – stan w dniu 31 XII 2023 r.
Note: In the academic year 2012/2023 – annual average, in the academic year 2023/2024 – as of 31 December 2023

Cudzoziemcy zatrudniani na uczelniach wyższych odgrywają istotną rolę w umiędzynarodowieniu kadry akademickiej, przyczyniając się do wzbogacenia oferty dydaktycznej i różnorodności perspektyw badawczych. Ich obecność sprzyja budowaniu międzynarodowych sieci współpracy naukowej oraz podnosi konkurencyjność i prestiż instytucji akademickich na arenie globalnej. Liczba cudzoziemców zatrudnianych przez lubelskie uczelnie stale wzrasta – w roku akademickim 2019/2020 były to 72 osoby, natomiast w roku akademickim 2023/2024 już 101. W strukturze nauczycieli akademickich cudzoziemców najwięk-

szą grupę stanowili obywatele Ukrainy (35 osób, tj. 34,7% ogółu). Ponadto w omawianej grupie znajdowało się 8 obywateli Hiszpani, 6 – Belgii oraz po 4 obywateli Indii, Niemiec i Stanów Zjednoczonych.

3.2. Rozwój kadry akademickiej

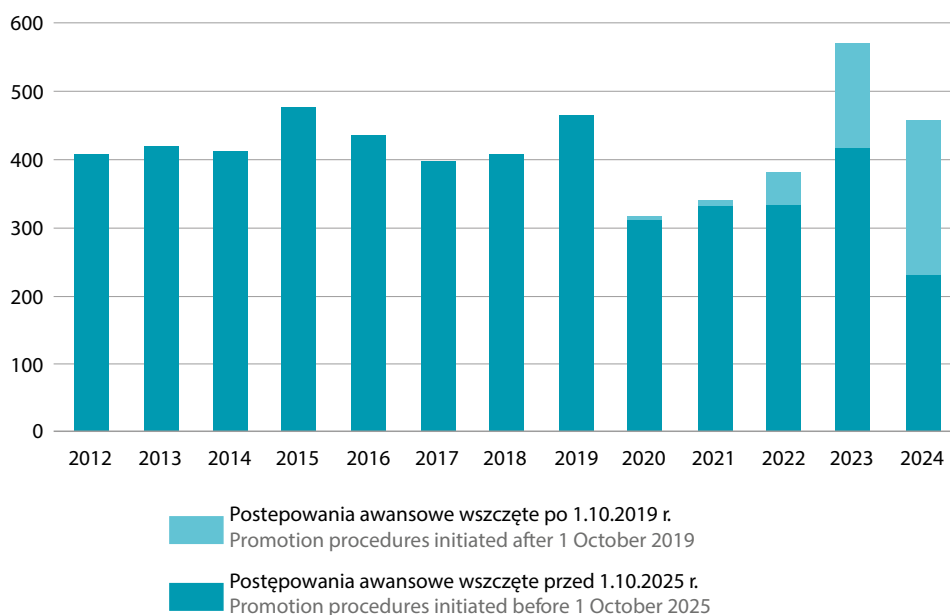
3.2. The development of the teaching and research staff

Ważnym aspektem wzmocnienia potencjału naukowego ośrodków akademickich jest zdolność do kształcenia i rozwoju kadr naukowych. Lubelskie uczelnie posiadają uprawnienia do nadawania stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego w wielu dyscyplinach (zob. podrozdział 3.3), prowadząc w tym zakresie odpowiednie postępowania awansowe.

Do analizy postępowań awansowych zakończonych nadaniem stopnia naukowego doktora i doktora habilitowanego wykorzystano dane z Zintegrowanej Sieci Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on. Z uwagi na zmianę trybu postępowania wprowadzoną ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, uwzględniono postępowania zakończone nadaniem stopnia naukowego w latach 2012–2024, wszczęte zarówno przed 1 października 2019 r., jak i po tej dacie, tj. zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z 2018 r.

Wykres 25. Stopnie naukowe doktora nadane w uczelniach i instytutach badawczych w Lublinie w latach 2012-2024

Chart 25. Doctoral (PhD) degrees awarded at universities and research institutes in Lublin in 2012–2024

Źródło: POL-on
Source: POL-on

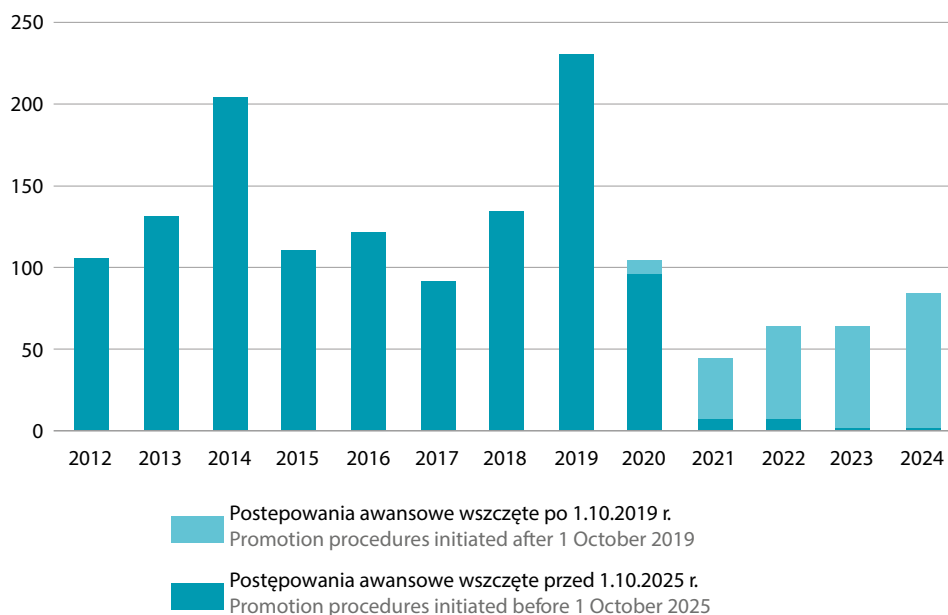
W badanym okresie w lubelskich uczelniach nadano łącznie 5457 stopni naukowych doktora, w tym 435 na podstawie przepisów z 2018 r. oraz 5022 zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Wszystkie stopnie zostały nadane w uczelniach publicznych. Średnio w ciągu roku przyznawano ok. 420 stopni doktora, przy czym dynamika w tym zakresie nie wykazywała wyraźnej tendencji. Zauważalny był jedynie znaczny spadek liczby postępowań awansowych zakończonych nadaniem stopnia doktora w 2020 r., tj. w pierwszym pełnym roku obowiązywania nowej ustawy, oraz stopniowy wzrost ich liczby w kolejnych latach (choć liczba nadanych

stopni w latach 2020–2022 pozostawała niższa niż we wcześniejszym okresie). Z kolei rok 2023 okazał się rekordowy pod względem liczby nadanych stopni doktora (568), co było przede wszystkim wynikiem obowiązku zakończenia postępowań wszczętych przed 1 października 2019 r. do dnia 31 grudnia 2023 r. (termin ten został później wydłużony). W 2024 r. doszło natomiast do zrównania się liczby stopni doktora nadanych w oparciu o przepisy z 2003 r. oraz przepisy z 2018 r. (wykres 25).

Inaczej przedstawiała się sytuacja w zakresie postępowań zakończonych nadaniem stopnia naukowego doktora habilitowanego. W latach 2012-2024 w lubelskich uczelniach publicznych nadano go łącznie 1486 osobom, w tym 1239 w oparciu o przepisy z 2003 r. oraz 247 – z 2018 r. O ile w przypadku stopni doktora po wejściu w życie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce wciąż większość stanowiły stopnie nadane w oparciu o wcześniejsze regulacje, o tyle w przypadku stopnia naukowego doktora habilitowanego niemal wszystkie zakończone postępowania wszczęte zostały już w oparciu o nowe rozwiązania prawne. Jednocześnie wejście w życie tzw. Konstytucji dla nauki doprowadziło do znacznego spadku liczby nadawanych stopni doktora habilitowanego – o ile w latach 2012-2019 nadawano ich średnio ok. 141 rocznie, o tyle w okresie 2020-2024 przeciętna liczba nadanych stopni spadła do poziomu ok. 72 rocznie, tj. niemal dwukrotnie niższego. Stopień doktora habilitowanego nadano największej liczbie osób w 2019 r. (231), co było w dużej mierze spowodowane chęcią habilitantów do uzyskania awansu naukowego w oparciu o wcześniejsze regulacje (wykres 26).

Wykres 26. Stopnie naukowe doktora habilitowanego nadane w uczelniach i instytutach badawczych w Lublinie w latach 2012-2024

Chart 26. Post-doctoral (habilitation) degrees awarded at universities and research institutes in Lublin in 2012–2024

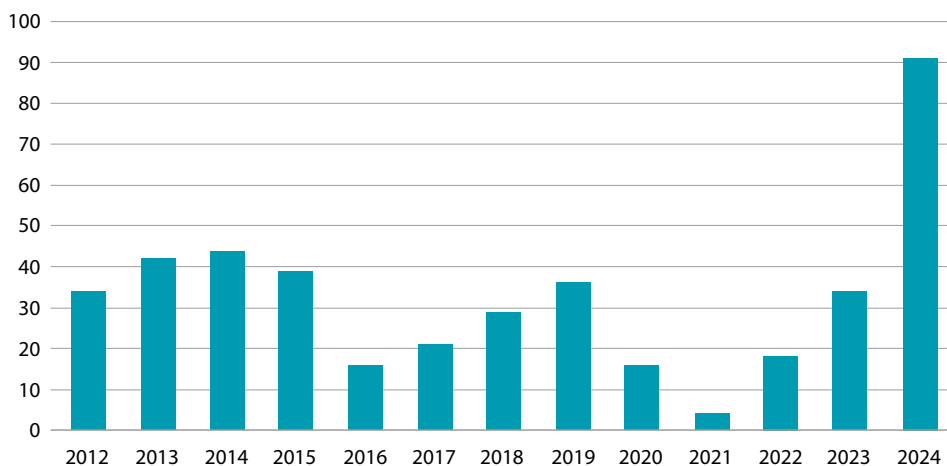

Źródło: POL-on
Source: POL-on

W okresie 2012-2024 tytuł naukowy profesora otrzymało łącznie 424 pracowników pięciu lubelskich uczelni publicznych, dwóch instytutów badawczych oraz Centrum Onkologii. W tym czasie w całym kraju Prezydent RP wręczył 8480 nominacji profesorskich, co oznacza udział naukowców z Lublina na poziomie 5,0%. Najwięcej nominacji profesorskich nadanych zostało w 2024 r. (91), natomiast najmniej – w 2021 r. (zaledwie 4), przy średniej dla lat 2012-2024 kształtującej się na poziomie 32,6 (wykres 27).

Wykres 27. Nominacje profesorskie nadane przez Prezydenta RP pracownikom uczelni i instytutów badawczych w Lublinie w latach 2012-2024

Chart 27. Professor titles conferred by the President of the Republic of Poland to employees of universities and research institutes in Lublin in 2012–2024

Źródło: Kancelaria Prezydenta RP
Source: Chancellery of the President of the Republic of Poland

W okresie 2012-2019, tj. w czasie obowiązywania klasyfikacji określonej na mocy rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, najczęściej nominacji profesorskich nadano w dziedzinie nauk humanistycznych (54, tj. 20,9% ogółu), nauk medycznych (52, tj. 20,2% ogółu) oraz nauk rolniczych (38, tj. 14,7%). W latach 2019-2024, tj. w okresie obowiązywania nowej klasyfikacji wprowadzonej na mocy Rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 11 października 2022 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych, najczęściej nominacji profesorskich nadano w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu (61, tj. 33,2%), nauk rolniczych (33, tj. 17,9%), nauk humanistycznych (24, tj. 13,0%) oraz nauk społecznych (19, tj. 10,3%).

3.3. Uprawnienia do nadawania stopni naukowych 3.3. Entitlements to award academic degrees

Jednym z kluczowych wyznaczników potencjału naukowego jednostek akademickich są posiadane uprawnienia do nadawania stopni naukowych doktora oraz doktora habilitowanego w określonych dyscyplinach. Uprawnienia te przyznawane są przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego na podstawie oceny jakości działalności naukowej, prowadzonej w ramach ewaluacji. Ich liczba i zakres stanowią ważny wskaźnik dojrzałości jednostki naukowej oraz jej pozycji w krajowej przestrzeni badawczej. W niniejszym podrozdziale omówiono strukturę i dynamikę uprawnień do nadawania stopni naukowych w lubelskich uczelniach oraz ich wpływ na rozwój środowiska akademickiego regionu w 2012 r. oraz w 2024 r.

W 2012 r., zgodnie z ustawą z dn. 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, a także rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie trybu zgłaszania wniosków o przyznanie uprawnienia do nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego z 2004 r., posiadanie tych uprawnień uwarunkowane było wysokim poziomem działalności naukowo-badawczej oraz odpowiednim potencjałem kadrowym. W 2012 r. spośród 9 badanych szkół wyższych Lublina, 5 posiadało uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora. Wszystkich uprawnionych jednostek było 31, przy czym w gronie tym nie znalazła się ani jedna jednostka uczelni niepublicznych.

Stopnie naukowe doktora nadawane były w 18 dziedzinach nauki oraz 40 dyscyplinach naukowych. Najwięcej jednostek posiadało uprawnienia do nadawania tego stopnia w zakresie nauk humanistycznych (6 jednostek), rolniczych (5), technicznych (4), medycznych (3), biologicznych i prawnych (po 2 jednostki) a także plastycznych, chemicznych, ekonomicznych, społecznych, fizycznych, matematycznych, o ziemi, teologicznych, filozoficznych, weterynaryjnych, farmaceutycznych i o zdrowiu (każda z tych dziedzin reprezentowana jest przez 1 jednostkę) (tabl. 4).

Tablica 4. Uprawnienia do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego w 2012 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Table 4. Entitlements to award doctoral (PhD) and post-doctoral (habilitation) degrees in 2012 As of 31 December

Dziedzina Field of science	Dyscyplina Discipline	Uprawnienia do nadawania stopnia Entitlements to award degree	
		doktora doctoral (PhD)	doktora habilitowanego post-doctoral (habilitation)
		liczba jednostek numer of entities	
Nauki biologiczne Biological sciences	biologia biology	2	1
	biotechnologia biotechnology	1	1
Nauki chemiczne Chemical sciences	chemia chemistry	1	1
Nauki ekonomiczne Economic sciences	ekonomia economy	1	1
Nauki farmaceutyczne Pharmaceutical sciences	-	1	1
Nauki fizyczne Physical sciences	fizyka physics	1	1
Nauki humanistyczne Humanities	filozofia philosophy	2	2
	historia history	3	3
	historia sztuki art history	1	1
	językoznawstwo linguistics	2	2
	kulturoznawstwo cultural studies	1	-
	literaturoznawstwo literary studies	2	2
	nauki o polityce political science	1	1
	nauki o poznaniu i komunikacji społecznej cognitive and social communication sciences	1	1
	pedagogika education	2	1
	psychologia psychology	2	1
socjologia sociology	2	1	
Nauki matematyczne Mathematical sciences	matematyka mathematics	1	1
Nauki medyczne Medical sciences	biologia medyczna medical biology	2	2

Tablica 4. Uprawnienia do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego w 2012 r. (dok.)
 Stan w dniu 31 grudnia
Table 4. Entitlements to award doctoral (PhD) and post-doctoral (habilitation) degrees in 2012 (cont.)
 As of 31 December

Dziedzina Field of science	Dyscyplina Discipline	Uprawnienia do nadawania stopnia Entitlements to award degree	
		doktora doctoral (PhD)	doktora habilitowanego post-doctoral (habilitation)
		liczba jednostek number of entities	
Nauki medyczne Medical sciences	medycyna medicine	3	2
	stomatologia dentistry	1	1
Nauki o Ziemi Earth sciences	geografia geography	1	1
Nauki o zdrowiu Health sciences	-	1	-
Nauki prawne Legal sciences	prawo law	2	2
	prawo kanoniczne canon law	1	1
Nauki rolnicze Agricultural sciences	agronomia agronomy	1	1
	inżynieria rolnicza agricultural engineering	1	1
	kształtowanie środowiska environmental engineering	1	-
	ogrodnictwo horticulture	1	1
	technologia żywności i żywienia food science and nutrition	1	1
	zootechnika animal science	1	1
Nauki techniczne Technical sciences	budowa i eksploatacja maszyn machine design and operation	1	1
	budownictwo construction	1	-
	elektrotechnika electrical engineering	1	1
	inżynieria produkcji production engineering	1	-
	inżynieria środowiska environmental engineering	1	1
	mechanika mechanics	1	-
Nauki teologiczne Theological sciences	-	1	1
Nauki weterynaryjne Veterinary sciences	-	1	1
Sztuki plastyczne Visual arts	sztuki piękne fine arts	1	-

Źródło: Centralna Komisja ds. Stopni i Tytułów.

Source: Central Commission for Academic Degrees and Titles.

Uwaga: Wymieniono tylko te dyscypliny, w których w 2012 r. co najmniej jedna jednostka posiadała uprawnienia do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego.

Note: Only the disciplines in which at least one unit was authorised to award doctoral (PhD) and post-doctoral (habilitation) degrees in 2012 are listed.

Aktualnie uprawnienia do nadawania stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego uzależnione są od wyników ewaluacji jakości działalności naukowej za lata 2017-2021 opublikowanych w 2022 r. Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, uprawnienie do nadawania odpowiednio:

- 1) stopnia doktora w danej dyscyplinie posiadają te podmioty, które w tej dyscyplinie uzyskały kategorię naukową A+, A albo B+;
- 2) stopnia doktora habilitowanego w danej dyscyplinie posiadają te podmioty, które w tej dyscyplinie uzyskały kategorię naukową A+, A albo B+.

Podmioty te powinny jednocześnie zatrudniać co najmniej 12 pracowników prowadzących działalność naukową w danej dyscyplinie w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy związanej z prowadzeniem działalności naukowej w tej dyscyplinie oraz posiadać osiągnięcia naukowe albo artystyczne w danej dyscyplinie albo w dyscyplinach.

Uczelnie posiadające uprawnienie do nadawania stopnia naukowego doktora w co najmniej jednej dziedzinie posiadają status uczelni akademickich, prowadzących oprócz działalności dydaktycznej również działalność naukowo-badawczą. Należy również zaznaczyć, że odpowiednia liczba jednostek posiadających uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora jest jednym z warunków formalnych, od których zależy status i nazwa uczelni. Nowe regulacje oraz kryteria w tym zakresie sprawiają, że dane za 2012 oraz 2023 r. w zakresie uprawnień do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego są nieporównywalne.

Na podstawie wyników ewaluacji działalności naukowej w Polsce za lata 2017-2021, uwzględniających również wszystkie zmiany kategorii po ewaluacji za lata 2017–2021 w trybie odwołania i kategorii nadane w trybie ministra, w dniu 19 grudnia 2023 r. uprawnienia do nadawania stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego w co najmniej jednej dyscyplinie posiadało 6 uczelni lubelskich, w tym 5 publicznych i jedna niepubliczna, a także 2 instytuty badawcze. Uprawnienia w tym zakresie posiadało łącznie 58 jednostek. Najwięcej, po 3, reprezentowało dyscypliny: ekonomia i finanse, informatyka techniczna i telekomunikacja oraz nauki biologiczne. Po dwie jednostki zlokalizowane w Lublinie posiadały uprawnienia do nadawania stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego w dyscyplinach: filozofia, historia, inżynieria mechaniczna, inżynieria środowiska, górnictwo i energetyka, językoznawstwo, nauki medyczne, nauki o polityce i administracji, nauki o zarządzaniu i jakości, nauki o zdrowiu, nauki prawne, nauki socjologiczne, pedagogika, psychologia oraz rolnictwo i ogrodnictwo. Ponadto uprawnienia do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego w jednej spośród klasyfikowanych dyscyplin naukowych posiada 19 jednostek: 3 w dziedzinie nauk humanistycznych, 3 w dziedzinie nauk inżynieryjno-technicznych, 1 w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu, 3 w dziedzinie nauk rolniczych, 3 w dziedzinie nauk społecznych, 3 w dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych, 1 w dziedzinie nauk teologicznych oraz 2 w dziedzinie sztuki (tabl. 5).

Tablica 5. Uprawnienia do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Table 5. Entitlements to award doctoral (PhD) and post-doctoral (habilitation) degrees in 2023

As of 31 December

Dziedzina Field of science	Dyscyplina Discipline	Uprawnienia do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego (liczba jednostek) Entitlements to award doctoral (PhD) and post-doctoral (habilitation) degrees (number of units)
Dziedzina nauk humanistycznych Humanities	archeologia archaeology	1
	filozofia philosophy	2
	historia history	2

Tablica 5. Uprawnienia do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego w 2023 r. (cd.)
 Stan w dniu 31 grudnia
 Table 5. Entitlements to award doctoral (PhD) and post-doctoral (habilitation) degrees in 2023 (cont.)
 As of 31 December

Dziedzina Field of science	Dyscyplina Discipline	Uprawnienia do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego (liczba jednostek) Entitlements to award doctoral (PhD) and post-doctoral (habilitation) degrees (number of units)
Dziedzina nauk humanistycznych Humanities	archeologia archaeology	1
	filozofia philosophy	2
	historia history	2
	językoznawstwo linguistics	2
	literaturoznawstwo literary studies	2
	nauki o kulturze i religii culture and religion studies	1
	nauki o sztuce arts studies	1
Dziedzina nauk inżyneryjno-technicznych Engineering and technology	architektura i urbanistyka architecture and urban planning	1
	automatyka, elektronika, elektrotechnika i technologie kosmiczne automation, electronic and electrical engineering	1
	informatyka techniczna i telekomunikacja information and communication technology	3
	inżynieria biomedyczna biomedical engineering	-
	inżynieria chemiczna chemical engineering	-
	inżynieria lądowa, geodezja i transport civil engineering and transport	1
	inżynieria materiałowa materials engineering	-
	inżynieria mechaniczna mechanical engineering	2
	inżynieria środowiska, górnictwo i energetyka environmental engineering, mining and energy	2
Dziedzina nauk medycznych i nauk o zdrowiu Medical and health sciences	nauki farmaceutyczne pharmacology and pharmacy	1
	nauki medyczne medical sciences	2
	nauki o kulturze fizycznej physical culture science	-
	nauki o zdrowiu health sciences	2
Dziedzina nauk rolniczych Agricultural sciences	nauki leśne forestry	
	rolnictwo i ogrodnictwo agriculture and horticulture	
	technologia żywności i żywienia nutrition and food technology	
	weterynaria veterinary science	

Tablica 5. Uprawnienia do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego w 2023 r. (dok.)
 Stan w dniu 19 grudnia
 Table 5. Entitlements to award doctoral (PhD) and post-doctoral (habilitation) degrees in 2023 (cont.)
 As of 19 December

Dziedzina Field of science	Dyscyplina Discipline	Uprawnienia do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego (liczba jednostek) Entitlements to award doctoral (PhD) and post-doctoral (habilitation) degrees (number of units)
Dziedzina nauk rolniczych Agricultural sciences	zootechnika i rybactwo animal science and fisheries	1
Dziedzina nauk społecznych Social sciences	ekonomia i finanse economics and finance	3
	geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna social and economic geography and spatial management	1
	nauki o bezpieczeństwie security studies	-
	nauki o komunikacji społecznej i mediach communication and media studies	1
	nauki o polityce i administracji political science and public administration	2
	nauki o zarządzaniu i jakości management and quality studies	2
	nauki prawne law	2
	nauki socjologiczne sociology	2
	pedagogika education	2
	prawo kanoniczne canon law	1
	psychologia psychology	2
Dziedzina nauk ścisłych i przyrodniczych Natural sciences	astronomia astronomy	-
	informatyka computer and information sciences	-
	matematyka mathematics	-
	nauki biologiczne biological sciences	3
	nauki chemiczne chemical sciences	1
	nauki fizyczne physical sciences	1
	nauki o Ziemi i środowisku Earth and related environmental sciences	1
Dziedzina nauk teologicznych Theology	nauki teologiczne theology	1
Dziedzina sztuki The arts	sztuki filmowe i teatralne film and theatre	-
	sztuki muzyczne music	1
	sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki fine arts and art conservation	1

Źródło: RAD-on.
 Source: RAD-on.

Liczba i zakres posiadanych uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora i doktora habilitowanego przez szkoły wyższe zlokalizowane na terenie Lublina świadczy o dość dużym potencjale naukowym lubelskiego ośrodka akademickiego. Sytuacja ta ma bardzo ważne konsekwencje dla przyszłego rozwoju uczelni w tym mieście, umożliwiając dalszy rozwój kadry badawczo-dydaktycznej w oparciu o zasoby własne.

3.4. Uprawnienia do nadawania stopni naukowych

3.4. Entitlements to award academic degrees

Systematyczna ewaluacja jakości działalności naukowej stanowi kluczowy element polityki naukowej państwa, służący ocenie poziomu badań prowadzonych w jednostkach naukowych oraz ich wpływu na rozwój nauki, gospodarki i społeczeństwa. W przypadku lubelskiego ośrodka akademickiego, wyniki ewaluacji przeprowadzanych przez ministerstwo właściwe do spraw nauki stanowią istotny wskaźnik kondycji poszczególnych uczelni i instytutów badawczych, a zarazem wpływają na możliwość nadawania stopni naukowych oraz dostęp do finansowania badań.

W niniejszym podrozdziale przedstawione zostaną wyniki kompleksowej oceny jednostek naukowych z 2017 r. (za okres 2013-2016) oraz wyniki ewaluacji jakości działalności naukowej podmiotów nauki i szkolnictwa wyższego w Polsce z 2022 r. (za okres 2017-2021). Obie oceny jakości działalności naukowej zostały przeprowadzone na podstawie innej podstawy prawnej, odmienny był również zakres oraz kryteria ewaluacji, co oznacza, że ich wyniki są nieporównywalne.

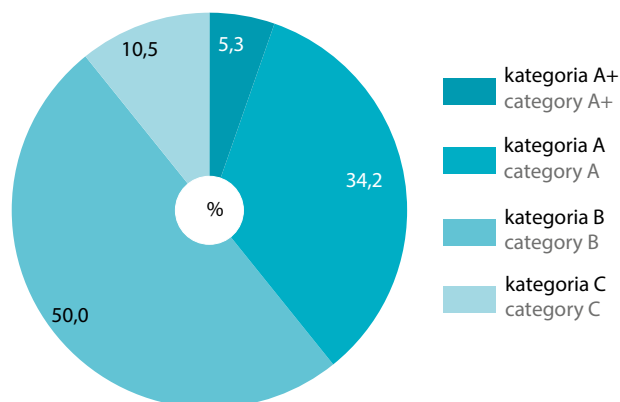
Kompleksowa ocena jednostek naukowych z 2017 r., znana również jako ewaluacja parametryczna, przeprowadzona została przez Komitet Ewaluacji Jednostek Naukowych (KEJN), powołany przy Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego na podstawie Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym (Dz.U. z 2015 r., poz. 2013). Obejmowała ona dorobek z lat 2013–2016, a podstawą oceny były cztery kryteria:

- osiągnięcia naukowe i twórcze,
- potencjał naukowy,
- materialne efekty działalności naukowej,
- wpływ działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki.

Jednostki naukowe otrzymywały kategorie naukowe: A+ (poziom wiodący), A (poziom bardzo dobry), B (poziom zadowalający) i C (poziom niezadowalający).

W ramach parametryzacji z 2017 r. ocenie poddano 38 jednostek naukowych z Lublina (37 wydziałów z pięciu uczelni publicznych oraz jednej niepublicznej oraz jeden instytut badawczy). Najwyższą kategorię – A+ – otrzymały dwie lubelskie jednostki, kategorię A – 13 jednostek, kategorię B – 19 jednostek oraz kategorię C – 4 jednostki (wykres 28). Wyniki jednostek lubelskiego ośrodka akademickiego były zbliżone do średnich wyników w kraju. Nieznacznie wyższy był udział jednostek posiadających najwyższe kategorie: A+ (5,3% wobec 4,7% przeciętnie w kraju) oraz A (34,2% wobec 33,4% w kraju). Wyższy był również udział jednostek, które otrzymały kategorię B (50,0% wobec 47,0% w kraju). Zdecydowanie pozytywnie należy natomiast ocenić wyraźnie niższy niż przeciętnie w kraju udział jednostek naukowych, których poziom został uznany za niezadowalający (10,5% wobec 14,8% w kraju).

Wykres 28. **Kategoryzacja jednostek naukowych z Lublina w 2017 r.**
Chart 28. **Categorisation of research institutions in Lublin in 2017**

Źródło: POL-on.
Source: POL-on.

W 2022 r. przeprowadzono ewaluację działalności naukowej, będącą kluczowym elementem systemu oceny jakości badań prowadzonych w polskich uczelniach i instytutach naukowych. Jej podstawowym celem było określenie poziomu badań w poszczególnych dyscyplinach naukowych, a następnie przypisanie im kategorii naukowych (od A+ do C). Kategorie te decydowały nie tylko o prestiżu jednostki i jej uprawnieniach do nadawania stopni naukowych, ale także o wysokości finansowania z budżetu państwa. W efekcie ewaluacja stała się jednym z najważniejszych narzędzi polityki naukowej państwa, bezpośrednio wpływającym na możliwości rozwoju badań, kariery naukowców oraz międzynarodową pozycję polskiej nauki.

Podstawę prawną ewaluacji działalności naukowej w 2022 r. stanowiła ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tzw. ustawa 2.0 lub Konstytucja dla Nauki), a także towarzyszące jej rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki. Ewaluacja przeprowadzona została przez Komisję Ewaluacji Nauki (KEN), powołaną jako niezależne ciało eksperckie.

Zasady przeprowadzania ewaluacji opierały się na trzech kryteriach:

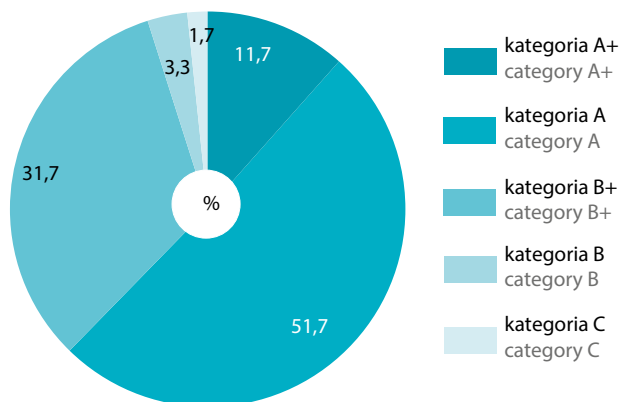
- Jakość efektów działalności naukowej – mierzona głównie poprzez dorobek publikacyjny i osiągnięcia naukowe. Szczególne znaczenie miały artykuły w czasopiśmie z wykazu MEiN, monografie naukowe i patenty.
- Efekty finansowe badań naukowych i prac rozwojowych – oceniane przez pryzmat pozyskiwanych środków zewnętrznych (krajowych i międzynarodowych), a także współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym.
- Wpływ działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki – dokumentowany poprzez tzw. case studies pokazujące, w jaki sposób badania przyczyniły się do rozwoju społecznego, kulturowego lub gospodarczego.

Jednostki były oceniane w ramach poszczególnych dyscyplin, a wyniki przekładały się na kategorie naukowe. Proces miał charakter kompleksowy, obejmując zarówno dane ilościowe, jak i jakościowe, co miało zapewnić obiektywność i porównywalność ocen.

W ramach ewaluacji w 2022 r. ocenie poddano 61 jednostek z Lublina reprezentujących 38 dyscyplin. Badaniem objęto pięć uczelni publicznych, jedną niepubliczną oraz dwa instytuty badawcze. Najwyższą kategorię naukową A+ otrzymało 7 jednostek, kategorię A – 31 jednostek, kategorię B+ - 20 jednostek,

kategorię B – 2 jednostki, zaś najniższą kategorię C – 1 jednostka (wykres 29). Jednostki lubelskie zostały ocenione pozytywnie na tle kraju. Wyższy niż przeciętnie w kraju był odsetek jednostek, które otrzymały kategorię A+ (11,5% wobec 10,5% w Polsce), zaś odsetek jednostek o kategorii A – znacznie wyższy (50,8% wobec 37,1% przeciętnie w kraju). W przypadku Lublina mniejszy był natomiast udział jednostek, które otrzymały niższe kategorie – B+, B oraz C.

Wykres 29. **Kategoryzacja jednostek naukowych z Lublina w 2022 r.**
Chart 29. **Categorisation of research institutions in Lublin in 2022**

Źródło: RAD-on.
Source: RAD-on.

Rozdział 4

Chapter 4

Potencjał edukacyjny lubelskiego ośrodka akademickiego

Educational potential of the Lublin academic centre

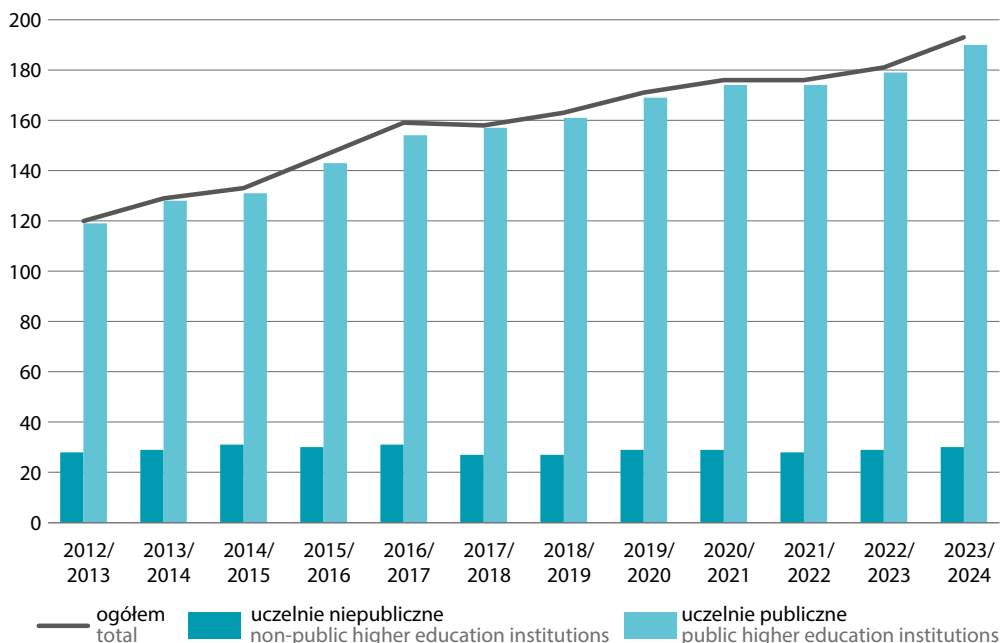
4.1. Oferta edukacyjna

4.1. Educational offer

Wprowadzona w 2011 r. nowelizacja ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o Szkolnictwie Wyższym zagwarantowała uczelniom liberalne zasady tworzenia studiów na nowych kierunkach. Nowa ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce podtrzymała ogólną zasadę autonomii programowej uczelni. Ustawa zobowiązuje rektora uczelni do tworzenia studiów na określonym kierunku, poziomie i profilu, a senat – do ustalania programu studiów. Uczelnie posiadające kategorię naukową A+, A i B+ w dyscyplinie, do której został przyporządkowany nowy kierunek, są zwolnione z obowiązku występowania do ministra o pozwolenie na jego utworzenie.

Wykres 30.
Chart 30.

Kierunki studiów w podziale na formy własności uczelni
Fields of study by types of higher education institutions

Pełnozatrudnieni. Stan w dniu 31 grudnia.

Full-time academic staff. As of 31 December

Na przestrzeni lat objętych analizą zmiany zaszły również w klasyfikacji kierunków kształcenia. Do roku akademickiego 2013/2014 obowiązywała Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Edukacji ISCED 1997. Zgodnie z tą klasyfikacją, kierunki studiów zostały zagregowane do 8 grup i 22 podgrup kształcenia. Poczynając od roku akademickiego 2014/2015 stosuje się Międzynarodową Standardową Klasyfikację

Edukacji ISCED-F 2013. W jej przypadku obowiązującym podziałem jest 10 grup oraz 26 podgrup kierunków studiów.

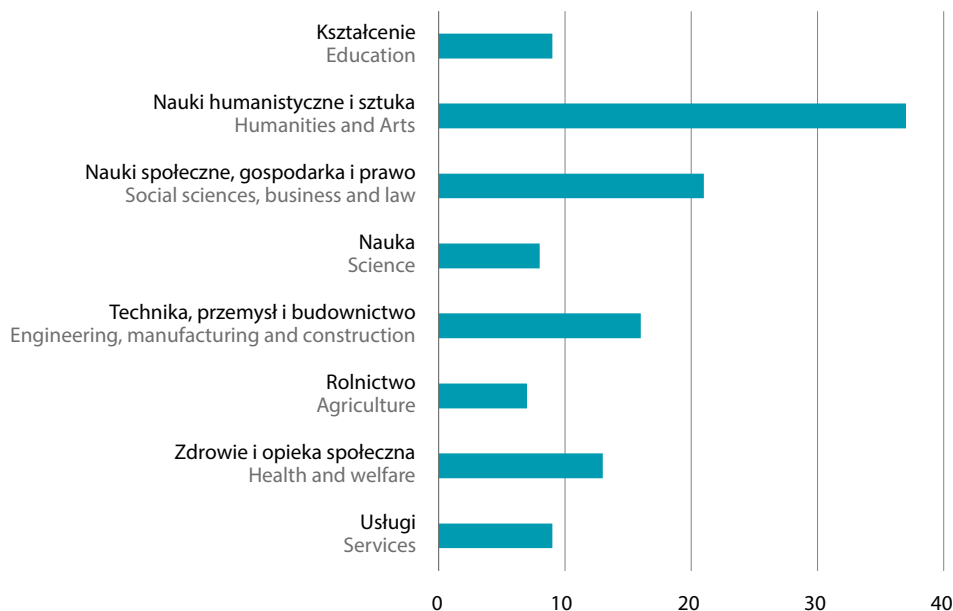
Istnieją szczególne przypadki kierunków interdyscyplinarnych oraz międzydziedzinowych, dla których wyszczególniono grupę Indywidualne Studia Międzyobszarowe. Uczelnie akademickie posiadające kategorię naukową A+ lub A w co najmniej 4 dyscyplinach zawierających się w minimum 2 dziedzinach mogą prowadzić studia umożliwiające uzyskanie dyplomu ukończenia studiów na więcej niż jednym kierunku. Dodatkowo, w ramach każdej z grup kształcenia, w drodze wyjątku może pojawić się podgrupa przypadków bliżej nieokreślonych i nieujętych nigdzie indziej w klasyfikacji. Nie są one domyślnie uwzględnione w strukturze klasyfikacji, natomiast służą jako oznaczenia uzupełniające.

Różne kierunki studiów o tej samej nazwie mogą być przypisane do różnych podgrup i grup kierunków kształcenia według klasyfikacji ISCED-F 2013. Jest to spowodowane różnicami w treściach programowych poszczególnych kierunków i dlatego grupowanych wartości nie należy traktować jako sumy klas podrzędnych.

W roku akademickim 2023/2024 uczelnie w Lublinie oferowały możliwość kształcenia na 193 kierunkach studiów. Stanowi to wzrost o 60,8% porównaniu do roku 2012/2013, kiedy oferta wynosiła 120 kierunków. Za rozwój oferty edukacyjnej odpowiadają przede wszystkim uczelnie publiczne – w analogicznym okresie ich oferta wzrosła ze 119 do 190 kierunków. Oferta uczelni niepublicznych zwiększyła się z 28 do 30 kierunków.

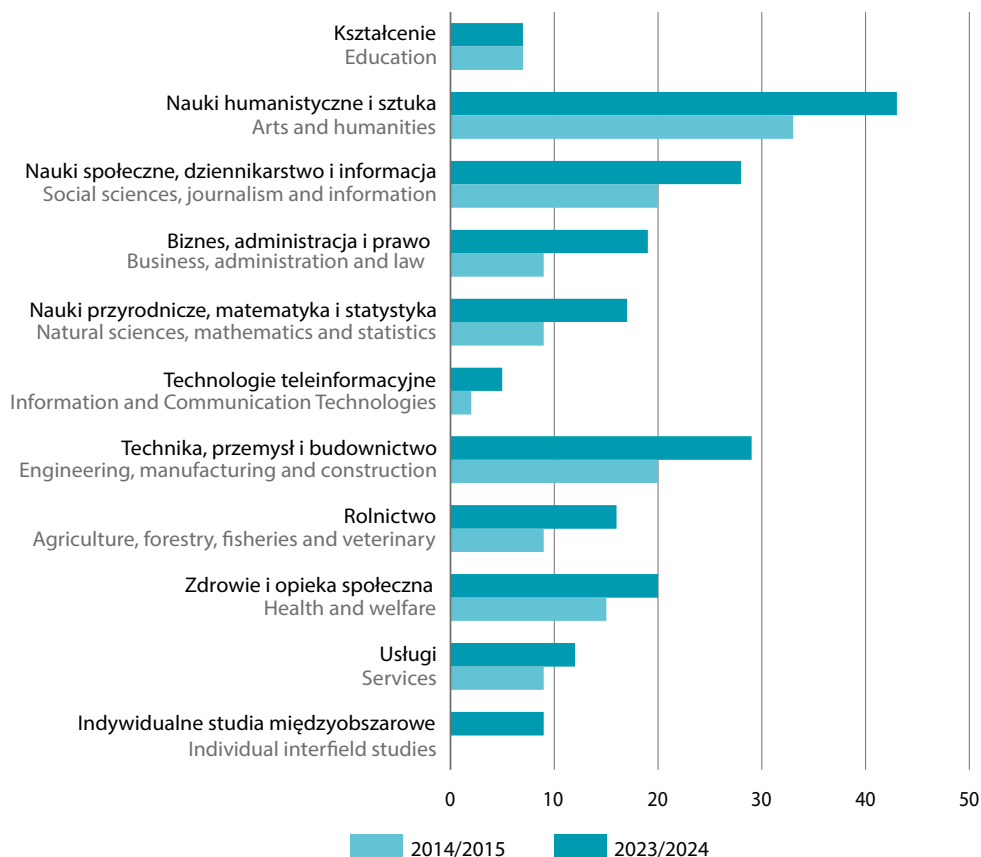
W roku akademickim 2012/2013 wciąż obowiązywała poprzednia klasyfikacja kierunków kształcenia, dlatego dane w rozbiciu na grupy i podgrupy kierunków kształcenia nie są w pełni porównywalne z okresem od roku 2014/2015. Istniała wyraźna przewaga liczby kierunków w grupach Nauki humanistyczne i sztuka (37 kierunków) oraz Nauki społeczne, gospodarka i prawo (21). W ramach nauk ścisłych liczba kierunków była znacznie niższa, m.in. w grupach Technika, przemysł i budownictwo (16) oraz Nauka (8).

Wykres 31. Kierunki studiów w podziale na grupy kierunków kształcenia w roku akademickim 2012/2013
Chart 31. Fields of study by broad fields of education in the academic year 2012/2013

W ofercie edukacyjnej lubelskich uczelni w roku akademickim 2023/2024 utrzymała się dominacja kierunków studiów z grupy Nauki humanistyczne i sztuka (43 kierunki). Inne grupy z dużą liczbą kierunków to: Technika, przemysł i budownictwo (29) oraz Nauki społeczne, dziennikarstwo i informacja (28). Pozytywnie zaznaczały się również grupy: Zdrowie i opieka społeczna (20), Biznes, administracja i prawo (19), a także Nauki przyrodnicze, matematyka i statystyka (17). W dziewięciu na dziesięć grup kształcenia odnotowano wzrost liczby kierunków w porównaniu do roku 2014/2015 – należy zwrócić szczególną uwagę na grupy: Biznes, administracja i prawo, Nauki przyrodnicze, matematyka i statystyka oraz Nauki rolnicze, gdzie przyrost kierunków był niemal dwukrotny (odpowiednio: 111,1%, 88,9% i 77,8%). Kierunki z grupy Technologie teleinformacyjne również odnotowały wysoki przyrost procentowy (o 150,0%), chociaż wynika to z niskiej wartości bazowej. Jedynie w grupie Kształcenie liczba kierunków nie uległa zmianie.

Wykres 32. Kierunki studiów w podziale na grupy kierunków kształcenia
Chart 32. Fields of study by broad fields of education

W roku akademickim 2023/2024 niemal co czwarty kierunek studiów w Lublinie był prowadzony w języku obcym (47 kierunków w obcym języku kształcenia). Najpopularniejszym obcym językiem kształcenia był język angielski, którego używano na 35 kierunkach. W uczelniach publicznych kierunki w językach obcych stanowiły 20,0% wszystkich kierunków, z czego sam język angielski – 14,2% (odpowiednio, 38 i 27 kierunków). Natomiast, w uczelniach niepublicznych było 11 kierunków prowadzonych w językach obcych (udział na poziomie 36,7%). Wyłącznie 1 kierunek prowadzono w dwóch językach – angielskim i francuskim, a pozostałe tylko w języku angielskim.

Tablica 6.
Table 6.

Kierunki studiów w podziale na grupy i podgrupy kierunków kształcenia
Fields of study by broad and narrow fields of education

Grupa i podgrupa	Rok akademicki Academic year		Group and subgroup
	2014/2015	2023/2024	
Kształcenie	7	7	Education
pedagogiczna	7	6	Education
interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji związanych z edukacją	0	1	Interdisciplinary, programmes and qualifications involving education
Nauki humanistyczne i sztuka	33	43	Arts and humanities
artystyczna	7	9	Arts
humanistyczna (z wyłączeniem języków)	11	13	Humanities (except languages)
językowa	15	20	Languages
interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji związanych ze sztuką i przedmiotami humanistycznymi	0	2	Interdisciplinary programmes and qualifications involving arts and humanities
Nauki społeczne, dziennikarstwo i informacja	20	28	Social sciences, journalism and information
społeczna	13	22	Social and behavioural sciences
dziennikarstwa i informacji	7	6	Journalism and information
Biznes, administracja i prawo	9	19	Business, administration and law
Biznes, administracja i prawo nieokreślone dalej	0	1	Business, administration and law not further defined
biznesu i administracji	6	11	Business and administration
prawna	3	7	Law
Programy i kwalifikacje obejmujące prowadzenie działalności gospodarczej, administrację i prawo gdzie indziej niesklasyfikowane	0	1	Business, administration and law not elsewhere classified
Nauki przyrodnicze, matematyka i statystyka	9	17	Natural sciences, mathematics and statistics
Nauki przyrodnicze, matematyka i statystyka nieokreślone dalej	0	1	Natural sciences, mathematics and statistics not further defined
biologiczna	2	4	Biological and related sciences
nauk o środowisku	1	2	Environment
fizyczna	4	8	Physical sciences
matematyczna i statystyczna	2	3	Mathematics and statistics
Technologie teleinformatyczne	2	5	Information and Communication Technologies
technologii teleinformatycznych	2	4	Information and Communication Technologies
interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji obejmujących technologie informacyjno-komunikacyjne	0	1	Interdisciplinary programmes and qualifications involving Information and Communication Technologies
Technika, przemysł, budownictwo	20	29	Engineering, manufacturing and construction
Technika, przemysł i budownictwo nieokreślone dalej	0	1	Engineering, manufacturing and construction not further defined
inżynierijsko - techniczna	11	20	Engineering and engineering trades
produkcji i przetwórstwa	5	4	Manufacturing and processing
architektury i budownictwa	4	5	Architecture and construction
Rolnictwo	9	16	Agriculture, forestry, fisheries and veterinary
rolnicza	6	12	Agriculture
leśna	1	1	Forestry

Tablica 6. Kierunki studiów w podziale na grupy i podgrupy kierunków kształcenia (dok.)
Table 6. Fields of study by broad and narrow fields of education (cont.)

Grupa i podgrupa	Rok akademicki		Group and subgroup
	Academic year		
	2014/2015	2023/2024	
weterynaryjna	2	2	Veterinary
interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji obejmujących rolnictwo, leśnictwo, rybactwo i weterynarię	0	1	Interdisciplinary programmes and qualification involving agriculture, forestry, fisheries and veterinary
Zdrowie i opieka społeczna	15	20	Health and welfare
medyczna	14	15	Health
opieki społecznej	1	4	Welfare
interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji obejmujących zdrowie i opiekę społeczną	0	1	Interdisciplinary programmes and qualifications involving health and welfare
Usługi	9	12	Services
usług dla ludności	4	5	Personal services
higieny i bezpieczeństwa pracy	1	1	Hygiene and occupational health services
ochrony i bezpieczeństwa	3	4	Security services
usług transportowych	1	2	Transport services
Indywidualne studia międzyobszarowe	0	9	Individual interfield studies

Uwagi: Wartości ogółem nie sumują się. Kierunki o tej samej nazwie mogą przynależać do różnych grup i podgrup. Stan w dniu 31 listopada 2014 r. oraz 31 grudnia 2023 r.

Notes: Total values do not add up. Field of study with the same name may belong to different broad and narrow fields. As of 31 November 2014 and 31 December 2023.

4.2. Kandydaci na studia

4.2. Candidates

Liczba kandydatów na studia w lubelskich uczelniach w roku akademickim 2023/2024 wyniosła 60,6 tys. osób. Z tej liczby na studia przyjęto 21,7 tys. osób, co świadczy o poziomie wskaźnika 2,8 osób kandydujących na jedno miejsce. Kobiety stanowiły 61,4% wszystkich kandydujących i 56,1% przyjętych na studia, a cudzoziemcy – odpowiednio 7,9% i 11,2%. Stosując podział uczelni według form własności, widoczne stają się istotne różnice w profilu typowej osoby kandydującej na studia (tabl. 7).

Tablica 7. Kandydaci na studia w podziale na formy własności uczelni w roku akademickim 2023/2024
Table 7. Applicants by types of higher education institutions in the academic year 2023/2024

Wyszczególnienie	Ogółem	Uczelnie	
		Higher Education Institutions	
Specification	Total	publiczne	niepubliczne
		public	non-public
Ogółem			
Total	60 594	53 405	7 189
w tym kobiety			
of which women	37 191	34 860	2 331
Cudzoziemcy			
Foreginers	4 760	3 770	990

Źródło: RAD-on
Source: RAD-on

Studiami w uczelniach publicznych zainteresowanych było 53,4 tys. kandydatów, natomiast przyjęto 16,9 tys. osób (3,2 kandydatów na jedno miejsce). W strukturze płci kandydatów i przyjętych zdecydowaną przewagę stanowiły kobiety (65,3 i 60,8%), natomiast odsetek cudzoziemców wyniósł odpowiednio 7,1% oraz 8,7% (tablica 7).

Tablica 8. Nowoprzyjęci studenci pierwszego roku w podziale na formy własności w roku akademickim 2023/2024

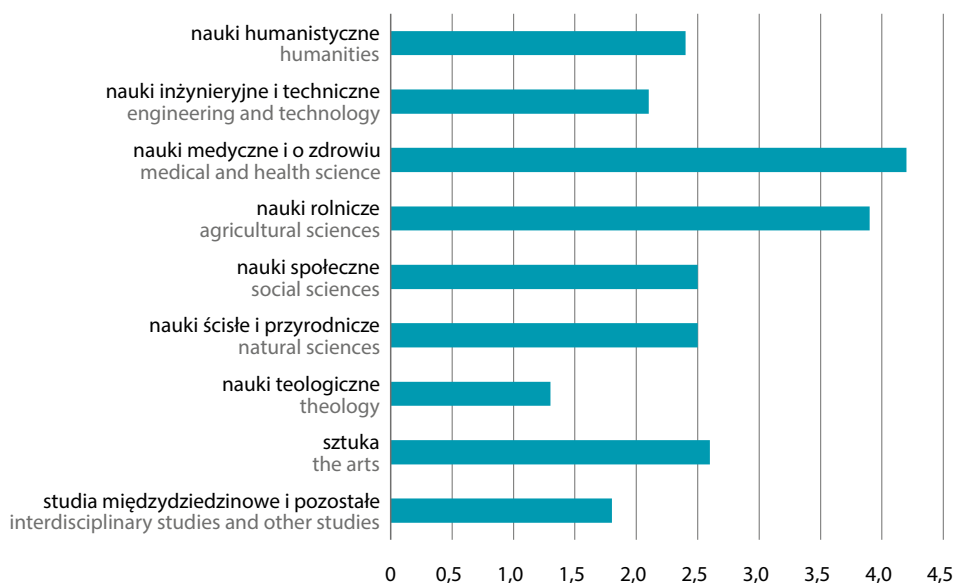
Table 8. Newly admitted first-year students by types of higher education institutions in the academic year 2023/2024

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Uczelnie Higher Education Institutions	
		publiczne public	niepubliczne non-public
Ogółem Total	21 711	16 930	4 781
w tym kobiety of which women	12 181	10 286	1 895
Cudzoziemcy Foreginers	2 424	1 472	952
Laureaci olimpiad Laureates of secondary school contests	27	27	0

Źródło: RAD-on
Source: RAD-on

W uczelniach niepublicznych zarejestrowano 7,2 tys. osób kandydujących, z których 4,8 tys. otrzymało ostatecznie indeks (1,5 osób na jedno miejsce). W odróżnieniu od uczelni publicznych, struktura płci była odmienna – kobiety stanowiły mniejszość osób kandydujących (32,4%) oraz przyjętych (39,6%). Zainteresowanie uczelniami niepublicznymi wśród osób nieposiadających polskiego obywatelstwa było ponadprzeciętne – ich udział, wśród wszystkich kandydatów i przyjętych, wyniósł 13,8% i 19,9% (tablica 8).

Wykres 33. Kandydaci na jedno miejsce według dziedzin nauki w roku akademickim 2023/2024
Chart 33. Applicants per place by fields of science in the academic year 2023/2024

Źródło: RAD-on
Source: RAD-on

W roku akademickim 2023/2024 na studia przyjęto 27 laureatów olimpiad na szczeblu ogólnopolskim, którzy zdecydowali się na kształcenie wyłącznie w uczelniach publicznych. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce zobowiązuje instytucje publiczne do określenia zasad przyjmowania laureatów i finalistów olimpiad szczebla centralnego, a także do przyznania im stypendium rektora.

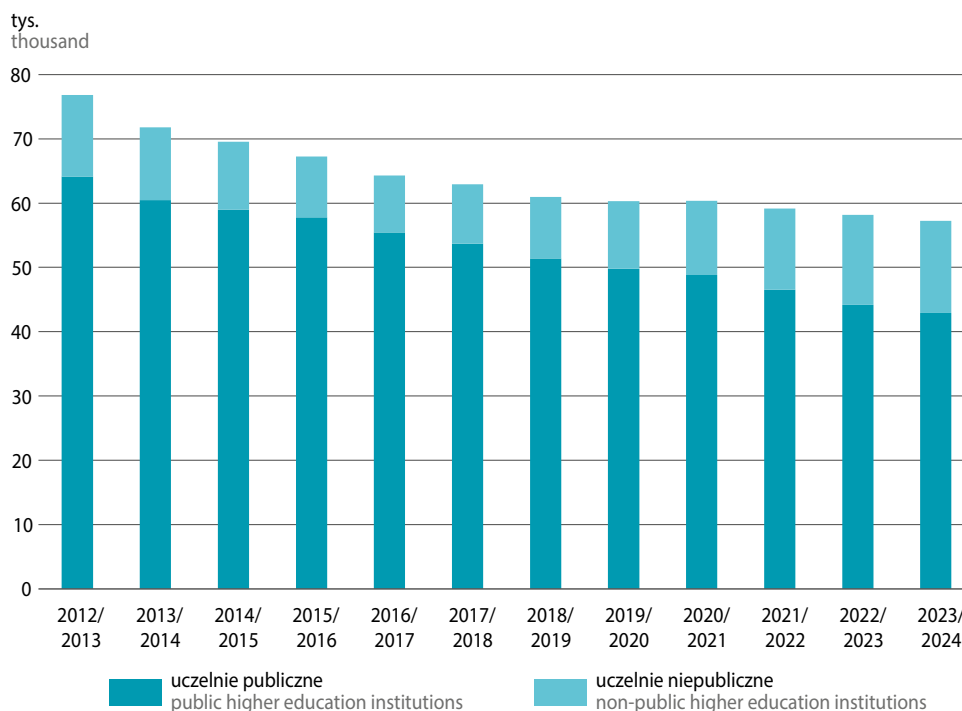
Zawężając wyniki rekrutacji w lubelskich uczelniach do poszczególnych dziedzin i dyscyplin nauki, największym zainteresowaniem cechowała się dziedzina nauki medyczne i o zdrowiu (4,2 osób kandydujących na 1 miejsce), a w jej ramach dyscypliny: nauki medyczne (8,5) oraz nauki farmaceutyczne (4,1). Wysokim zainteresowaniem cieszyły się również nauki rolnicze (4,1 osób kandydujących na 1 miejsce), w tym dyscyplina weterynaria (7,0). Pozostałe dyscypliny, znacznie przewyższające średni poziom wskaźnika zainteresowania studiami, to przede wszystkim: nauki fizyczne (4,9) oraz psychologia (3,7).

4.3. Studenci

4.3. Students

W roku akademickim 2012/2013 na pierwszym i drugim stopniu kształcenia oraz na jednolitych studiach magisterskich kształciło się 76,8 tys. osób. Liczba studentów sukcesywnie malała, aż w roku 2023/2024 osiągnęła 57,2 tys. – spadek w tym okresie wyniósł 25,5%.

Wykres 34. **Studenci w podziale na formy własności uczelni**
Chart 34. **Students by types of higher education institutions**

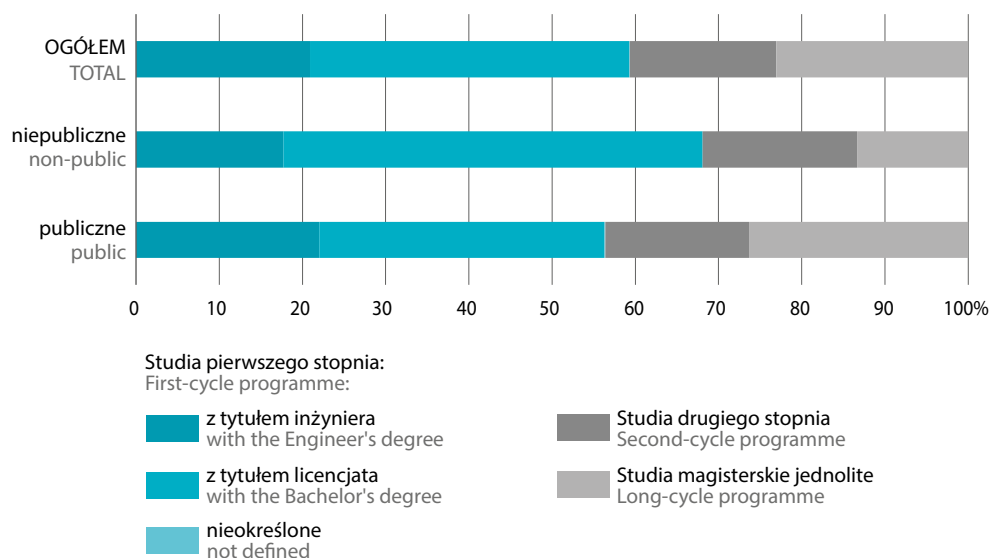
Uczelnie publiczne gromadzą w swoich murach zdecydowaną większość lubelskich studentów, chociaż występuje w tym zakresie malejąca tendencja. W roku akademickim 2012/2013 z oferty studiów na publicznych uczelniach korzystało 64,1 tys. osób (83,5% ogółu), zaś jedenaście lat później o 1/3 osób mniej (42,9 tys.), a odsetek zmniejszył się do 75,0%. Z kolei, uczelnie niepubliczne umacniają swoją pozycję na lubelskim rynku akademickim. W tym samym okresie liczba studentów w tych uczelniach wzrosła

o 12,8% z 12,7 tys. do 14,3 tys. osób, chociaż w międzyczasie spadła do 8,9 tys. w roku akademickim 2016/2017, aby następnie konsekwentnie rosnąć.

Struktura studentów uczelni w Lublinie w podziale na formę kształcenia charakteryzuje się wyraźną dominacją studiów stacjonarnych – w roku akademickim 2012/2013 udział tych studentów wynosił 68,2%, a kulminację osiągnął w roku 2016/2017 (77,3%). Do roku akademickiego 2023/2024 odsetek zmniejszył się do 74,9%. Spadek zainteresowania studiami niestacjonarnymi ilustruje spadek liczby studentów niestacjonarnych o 41,2% w latach 2012/2013–2023/2024. W tym samym okresie liczba studentów stacjonarnych zmalała o 18,2%.

Wykres 35.
Chart 35.

Studenci w podziale na poziom studiów i formy własności uczelni w roku akademickim 2023/2024
Students by level of studies and types of higher education institutions in the academic year 2023/2024

Uwaga: Opracowano na podstawie danych jednostek macierzystych, a nie według rzeczywistego położenia.
Note: Compiled based on the location of reporting units rather than their actual geographical location.

W uczelniach publicznych struktura studentów z uwagi na formę studiów jest relatywnie stała. W roku akademickim 2012/2013 odsetek studentów stacjonarnych wyniósł 79,4% i do roku 2023/2024 wzrósł do poziomu 85,6%. Zarówno studenci stacjonarni i niestacjonarni zmniejszyli swoją liczebność, natomiast w pierwszej grupie zmiany zachodziły w niższym tempie. Liczebność studentów stacjonarnych spadła w analizowanym okresie 27,8%, a studentów niestacjonarnych – 53,2%.

Największe zmiany zaszły w uczelniach niepublicznych. W roku akademickim 2012/2013 odsetek studentów stacjonarnych wyniósł 11,8%. Do roku 2023/2024 udział wzrósł do poziomu 43,0%. W początkowych latach było to związane ze spadkiem liczby studentów niestacjonarnych – w latach 2012/2013–2016/2017 ich liczebność zmniejszyła się z 11,2 tys. do 6,2 tys. Następnie odpowiadała za to zjawisko rekrutacja studentów cudzoziemców preferujących studia stacjonarne.

W roku akademickim 2023/2024 na studiach pierwszego stopnia kształciło się 59,4% studentów lubelskich uczelni, z czego na studiach kończących się uzyskaniem tytułu licencjata 38,3% ogółu studentów, natomiast tytułu inżyniera – 20,9%. Udział studentów drugiego stopnia wyniósł 17,6%, a kształcących się na jednolitych studiach magisterskich 23,0%.

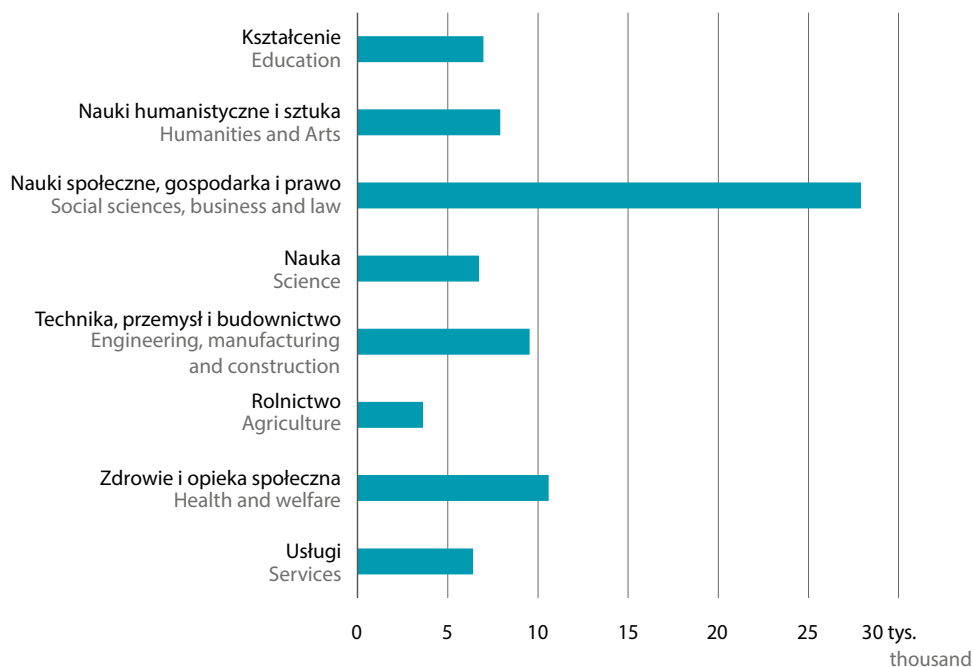
Struktura studentów w podziale na poziom studiów różniła się istotnie w zależności od formy własności uczelni. W lubelskich uczelniach publicznych 56,4% studentów pobierało nauki na studiach pierwszego stopnia: 34,2% na licencjackich oraz 22,0% na inżynierskich. Dla kontrastu, w uczelniach niepublicznych studia pierwszego stopnia odbywało 68,1% studentów: licencjackie 50,4% ogółu, a inżynierskie 17,7%.

Studia drugiego stopnia gromadziły 17,3% studentów uczelni publicznych oraz 18,6% uczelni niepublicznych. Z kolei udział kształcących się na studiach jednolitych magisterskich był niemal dwukrotnie wyższy w uczelniach publicznych (26,3%) niż w uczelniach niepublicznych (13,4%).

W roku akademickim 2012/2013 35,0% studentów w Lublinie uczęszczało na kierunki studiów z grupy Nauki społeczne, gospodarka i prawo (27,9 tys. osób). Wartościami powyżej 10,0% charakteryzowały się również grupy Zdrowie i opieka społeczna z udziałem 13,3% (10,6 tys. osób) oraz Technika, przemysł i budownictwo z udziałem 12,0% (9,5 tys. osób). Spośród wszystkich grup, Rolnictwo gromadziło najmniej studentów z udziałem na poziomie 4,6% (3,6 tys. osób). Pozostałe grupy kierunków gromadziły pomiędzy 8,0% a 9,9% z ogólnej liczby studentów lubelskich uczelni.

Wykres 36.
Chart 36.

Studenci w podziale na grupy kierunków kształcenia w roku akademickim 2012/2013
Students by broad fields of education in the academic year 2012/2013

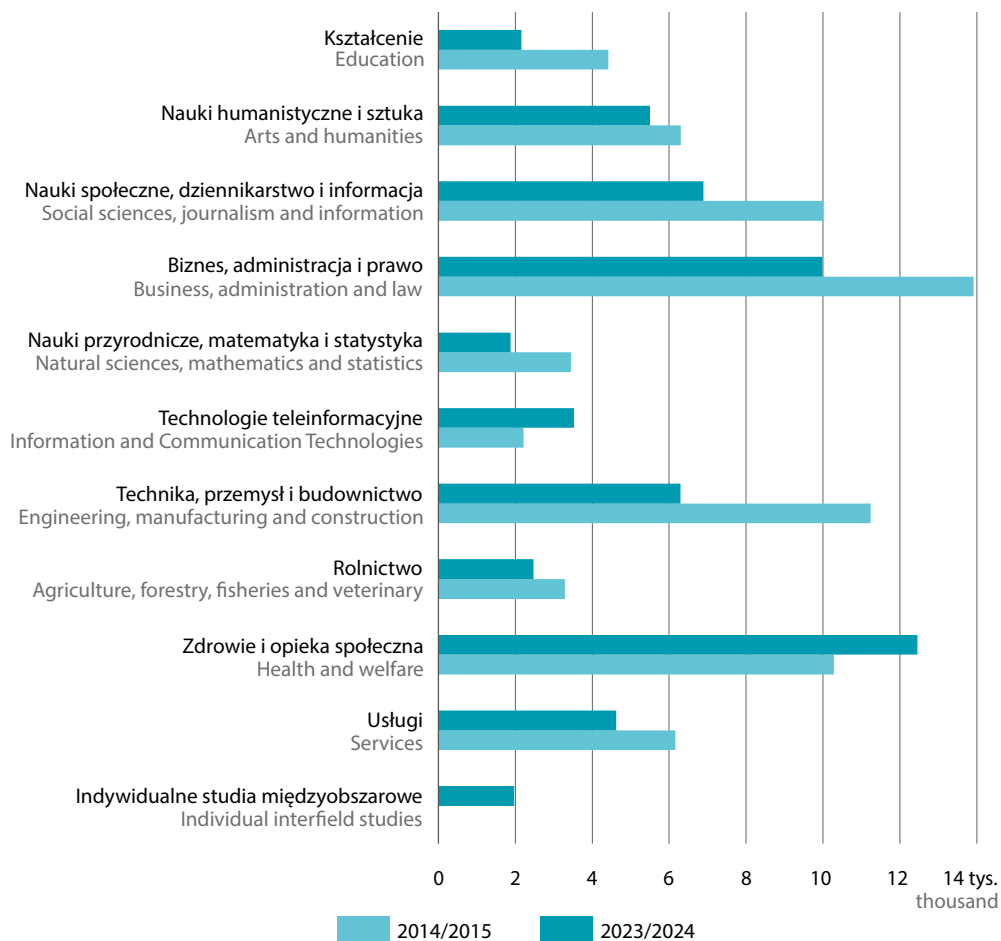

Uwaga: Opracowano na podstawie danych jednostek macierzystych, a nie według rzeczywistego położenia.
Note: Compiled based on the location of reporting units rather than their actual geographical location.

Grupy kierunków studiów, które gromadziły największą liczbę studentów w roku akademickim 2023/2024, to: Zdrowie i opieka społeczna z odsetkiem 21,6% studentów ogółem, Biznes, administracja i prawo z udziałem 17,3%, Nauki społeczne, dziennikarstwo i informacja z udziałem 11,9% oraz Technika, przemysł, budownictwo z udziałem 10,9%. Z kolei najmniej osób studiowało na kierunkach z grup Nauki przyrodnicze, matematyka i statystyka z udziałem 3,2% studentów ogółem, Kształcenie z odsetkiem 3,7% oraz Rolnictwo z udziałem na poziomie 4,3%.

W porównaniu z rokiem akademickim 2014/2015, jedynie dwie grupy osiągnęły wzrost liczby studentów – były to Technologie informacyjne, gdzie studiowało o 59,4% osób więcej oraz Zdrowie i opieka społeczna z przyrostem 21,2% studentów. W pozostałych grupach, w roku 2023/2024 studiowało mniej studentów niż dziewięć lat wcześniej. Największe spadki odnotowano w grupach: Kształcenie, w której studiowało 51,1% mniej studentów, Nauki przyrodnicze, matematyka i statystyka ze spadkiem wynoszącym 45,6% osób oraz Technika, przemysł i budownictwo, w której spadek liczby studentów wyniósł 44,0%.

Wykres 37. **Studenci w podziale na grupy kierunków kształcenia**
 Chart 37. **Students by broad fields of education**

Uwaga: Opracowano na podstawie danych jednostek macierzystych, a nie według rzeczywistego położenia.
 Note: Compiled based on the location of reporting units rather than their actual geographical location.

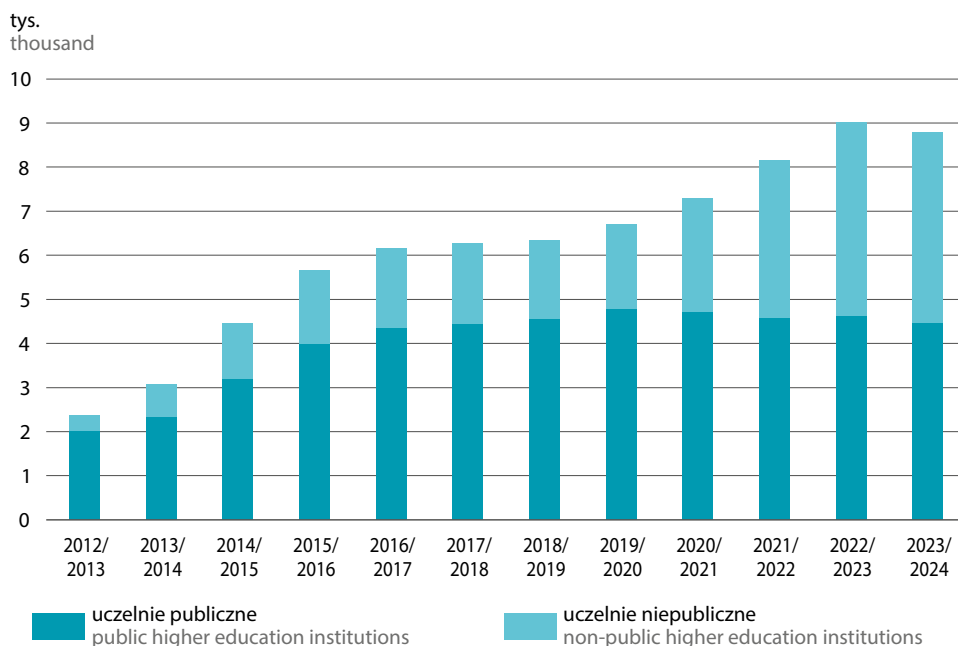
4.4. Studenci cudzoziemcy

4.4. Foreign students

W okresie pomiędzy latami akademickimi 2012/2013 i 2023/2024 liczba studentów cudzoziemców kształcących się w lubelskich uczelniach wzrosła ponad 3,5-krotnie (z 2,4 tys. do 8,8 tys. osób).

W roku akademickim 2023/2024 uczelnie publiczne i niepubliczne kształciły zbliżoną liczbę studentów cudzoziemców, z udziałami 50,7% oraz 49,3%. Jest to o tyle wyjątkowe, że jedenaście lat wcześniej, w roku akademickim 2012/2013, uczelnie publiczne gromadziły w swoich murach 85,3% studentów cudzoziemców ogółem (wykres 38).

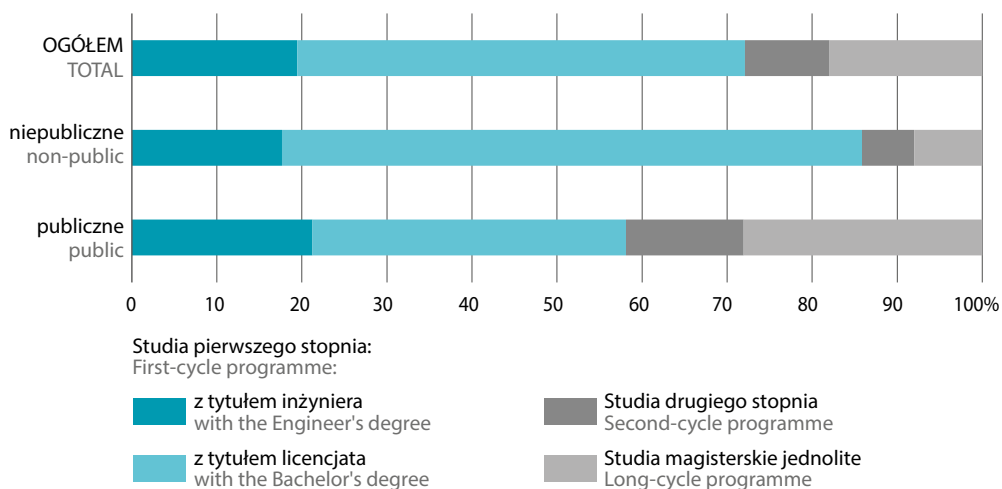
Wykres 38. **Studenci cudzoziemcy w podziale na formy własności uczelni**
 Chart 38. Foreign students by types of higher education institutions

W obu przypadkach, uczelnie publicznych i niepublicznych, liczba studentów cudzoziemców w badanym okresie znacząco wzrosła. Jednak w uczelniach niepublicznych dynamika wzrostu była wyjątkowo wysoka – w jedenaście lat nastąpił ponad 12-krotny przyrost (z 0,3 do 4,3 tys. osób). W uczelniach publicznych liczba studentów obcego pochodzenia wzrosła prawie 2,5-krotnie (z 2,0 do 4,5 tys. osób).

Wykres 39. **Studenci cudzoziemcy w podziale na poziom studiów i formy własności uczelni w roku akademickim 2023/2024**

Chart 39. Foreign students by level of studies and types of higher education institutions in the academic year 2023/2024

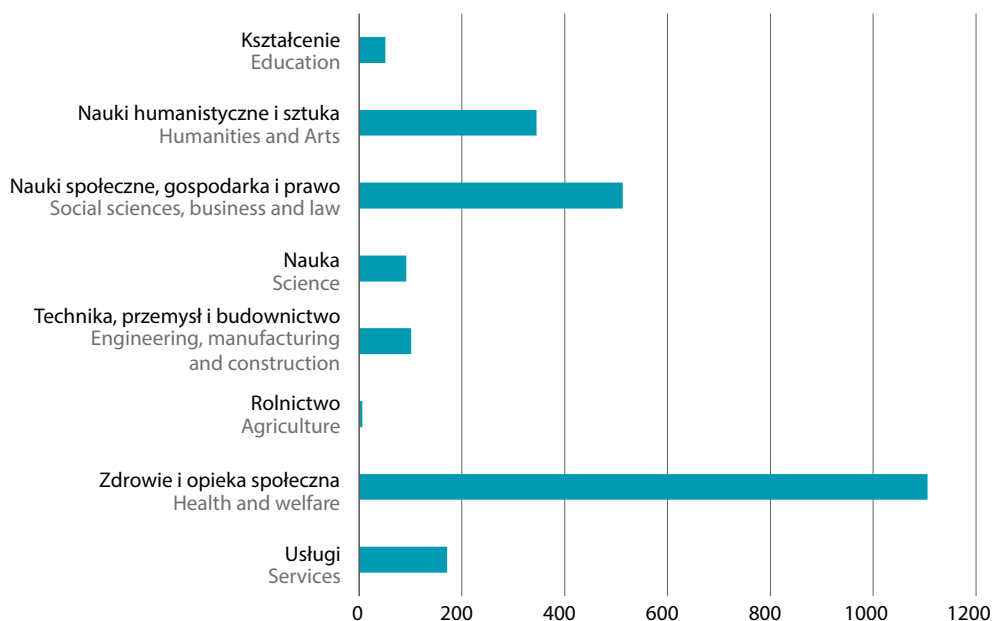

Interesujące zmiany zaszły w wyborze formy kształcenia przez studentów cudzoziemców. W roku akademickim 2012/2013 proporcje pomiędzy studiami stacjonarnymi i niestacjonarnymi były wyrównane. Do roku 2023/2024 zmieniły się one na korzyść studiów stacjonarnych, na które uczęszczało 86,9% studentów ogółem.

W roku akademickim 2023/2024 na studiach pierwszego stopnia kształciło się 72,1% studentów cudzoziemców lubelskich uczelni. Studia kończące się uzyskaniem tytułu licencjata skupiały 52,7% ogółu studentów, zaś tytułu inżyniera: 19,4%. Studenci drugiego stopnia stanowili 9,9%, a kształcący się na jednolitych studiach: 18,0% ogółu.

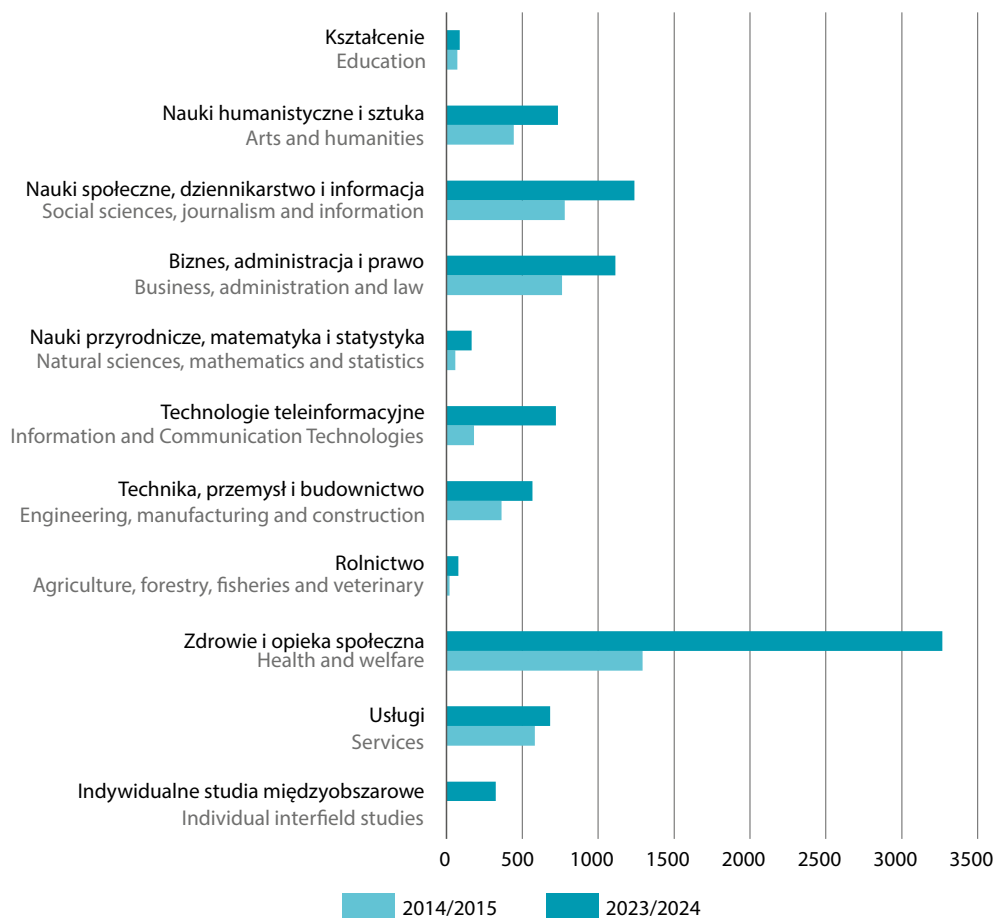
Wykres 40. Studenci cudzoziemcy w podziale na grupy kierunków kształcenia w roku akademickim 2012/2013

Chart 40. Foreign students by broad fields of education in the academic year 2012/2013

Struktura studentów cudzoziemców w podziale na poziomy studiów różniła się istotnie w zależności od formy własności uczelni. W uczelniach publicznych studenci drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich stanowili relatywnie wysoki odsetek – odpowiednio 13,6% oraz 27,7%. W uczelniach niepublicznych wyżej wymienione poziomy studiów odgrywały znacznie mniejsze znaczenie z udziałami na poziomie 6,1% i 8,0%. Najliczniejsza grupa studentów w uczelniach niepublicznych uczęszczała na studia pierwszego stopnia, było to łącznie 85,9% osób – z tytułem licencjata 68,2%, a z tytułem inżyniera 17,7%. Studenci pierwszego stopnia w uczelniach publicznych stanowili 57,3% – z tytułem licencjata 36,4%, a z tytułem inżyniera 21,0%.

Wykres 41. Studenci cudzoziemcy w podziale na grupy kierunków kształcenia
 Chart 41. Foreign students by broad fields of education

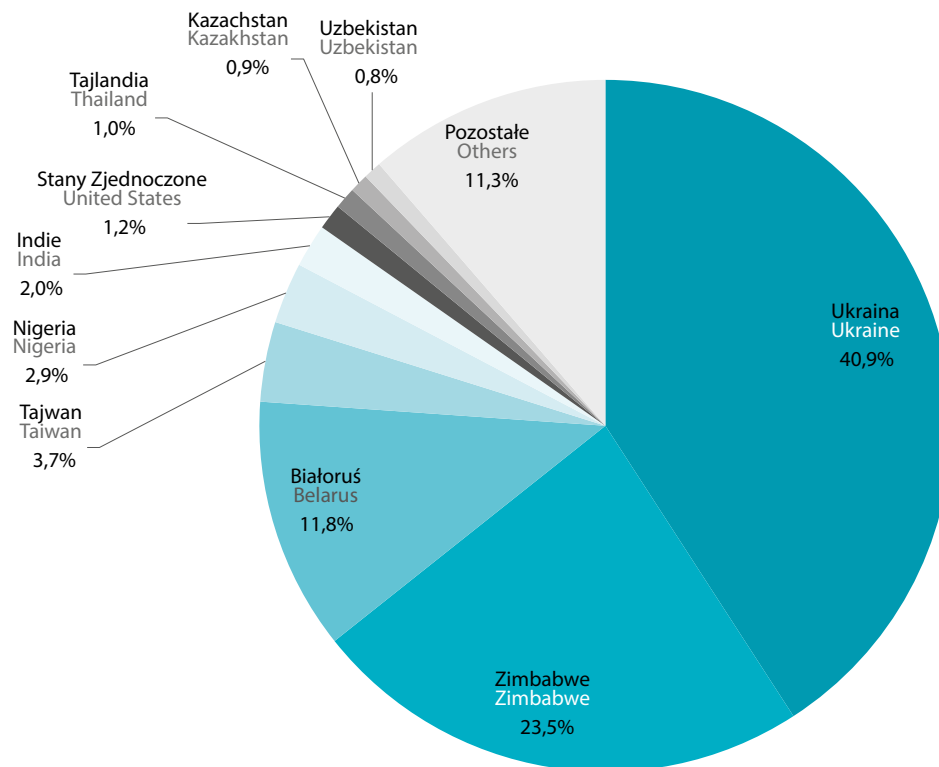
W roku akademickim 2012/2013 niemal połowę studentów cudzoziemców (46,4%) stanowili uczęszczający na kierunki z grupy Zdrowie i opieka społeczna. Wysokim udziałem odznaczały się również grupy kierunków Nauki społeczne, gospodarka i prawo (21,5%) oraz Nauki humanistyczne i sztuka (14,5%). Podgrupa medyczna gromadziła największą liczbę studentów (46,4% studentów cudzoziemców ogółem). Kolejne były Podgrupa humanistyczna (13,3%), Podgrupa ekonomiczna i administracyjna (10,4%) oraz Podgrupa społeczna (8,5%) i Podgrupa usług dla ludności (6,0%). Najmniejszym zainteresowaniem osób z zagranicy cechowały się grupy Rolnictwo (0,3%) i Kształcenie (2,1%).

W roku 2023/2024 co trzeci student z zagranicy (36,4%) kształcił się w ramach grupy kierunków Zdrowie i opieka społeczna. Dwie kolejne grupy z największą liczbą studentów to Nauki społeczne, dziennikarstwo i informacja (13,8%) oraz Biznes, administracja i prawo (12,6%). Najwięcej studentów z zagranicy zasiłało podgrupę medyczną (36,3%). Kolejnymi podgrupami były: społeczna z udziałem 12,2%, a także biznesu i administracji z odsetkiem 10,9% studentów cudzoziemców. Licznie reprezentowane były również podgrupy: technologii teleinformatycznych (8,0%), usług dla ludności (6,0%) oraz językowa (3,6%). Najmniejszym zainteresowaniem osób z zagranicy w roku akademickim 2023/2024 cechowały się grupy Rolnictwo (0,9%), Kształcenie (1,0%) oraz Nauki przyrodnicze, matematyka i statystyka (1,8%).

W przypadku każdej grupy kierunków kształcenia liczba studentów cudzoziemców w roku akademickim 2023/2024 była wyższa niż w roku 2014/2015. Największa zmiana, liczona w wartościach bezwzględnych,

dotyczy grupy Zdrowie i opieka społeczna, w ramach której w roku 2023/2024 studiowało niemal 2,0 tys. studentów więcej niż dziewięć lat wcześniej, co odpowiada wzrostowi o 152,7%. Jednak największe zmiany procentowe odnotowano w przypadku grup: Technologie informacyjne, w której studiowało 296,2% studentów więcej (zmiana z 182 na 721 osób), Rolnictwo ze wzrostem na poziomie 281% (zmiana z 21 na 80 osób), a także Nauki przyrodnicze, matematyka i statystyka ze wzrostem o 176,7% (zmiana z 60 na 166 osób). Grupy z najmniejszą dynamiką wzrostu to Usługi (zmiana o 17,3%) oraz Kształcenie (wzrost o 20,5%). Zmiana liczby studentów w pozostałych grupach wynosiła między 46,1% a 65,2%.

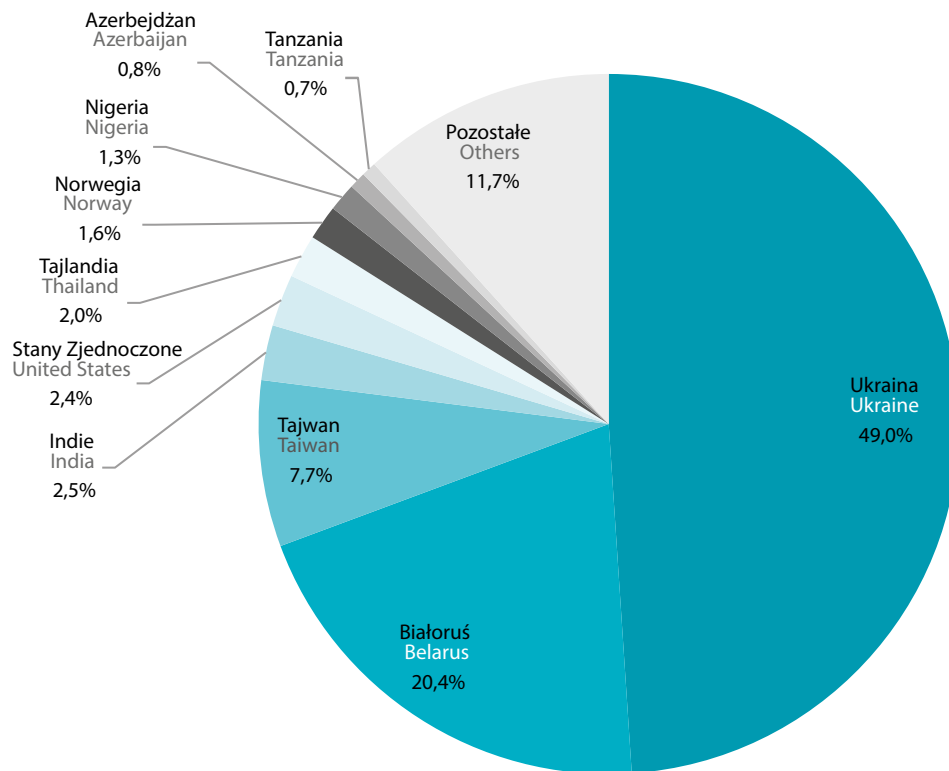
Wykres 42. **Studenci cudzoziemcy w podziale na państwa pochodzenia w roku akademickim 2023/2024**
Chart 42. Foreign students by country of origin in 2023/2024 academic year

W roku akademickim 2023/2024 studenci obcokrajowcy lubelskich uczelni pochodzili ze 107 państw położonych na wszystkich kontynentach. Ukraińcy stanowili największą grupę studentów liczącą 3,6 tys. osób. Niemal czwarta część obcokrajowców, 2067 osób, pochodziła z Zimbabwe. Na podium znaleźli się również obywatele Białorusi o liczebności 1040 studentów. Z wymienionych wyżej państw pochodziło łącznie 76,1% osób. Relatywnie dużo studentów pochodziło również z: Tajwanu (329 osób), Nigerii (252), Indii (178), Stanów Zjednoczonych (106), Tajlandii (89), Kazachstanu (77) oraz Uzbekistanu (74). Ich łączny udział wyniósł 12,5%.

Wykres 43. Studenci cudzoziemcy w uczelniach publicznych w podziale na państwa pochodzenia w roku akademickim 2023/2024

Chart 43. Foreign students in public higher education institutions by country of origin in the academic year 2023/2024

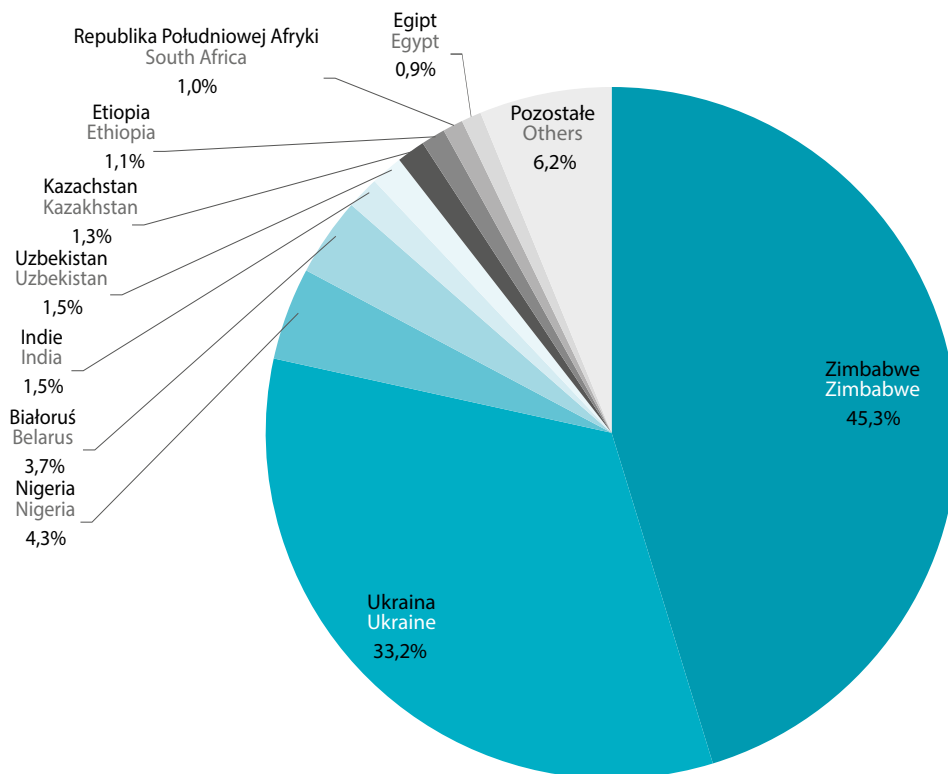

Struktura studentów zagranicznych według pochodzenia różniła się istotnie w zależności od formy własności uczelni. W przypadku publicznych instytucji co drugi cudzoziemiec miał obywatelstwo ukraińskie (2099 osób), a dwóch na dziesięciu studentów pochodziło z Białorusi (874). Licznie reprezentowani byli również obywatele Tajwanu (329), a także takich państw, jak: Indie (109), Stany Zjednoczone (103), Tajlandia (86), Norwegia (69), Nigeria (56), Azerbejdżan (33) oraz Tanzania (29).

Ponad połowa studentów kształcących się w uczelniach niepublicznych pochodziła z Afryki, w tym najczęściej reprezentowani byli studenci z Zimbabwe, liczący 2048 osób. Druga największa grupa cudzoziemców posiadała ukraińskie obywatelstwo (1051 osób). Duża część studentów pochodziła także z: Nigerii (196), Białorusi (166), Indii (69), Uzbekistanu (68), Kazachstanu (60), Etiopii (51), Republiki Południowej Afryki (43), a także Egiptu (42).

Wykres 44. Studenci cudzoziemcy w uczelniach niepublicznych w podziale na państwa pochodzenia w roku akademickim 2023/2024

Chart 44. Foreign students in non-public higher education institutions by country of origin in the academic year 2023/2024

4.5. Absolwenci

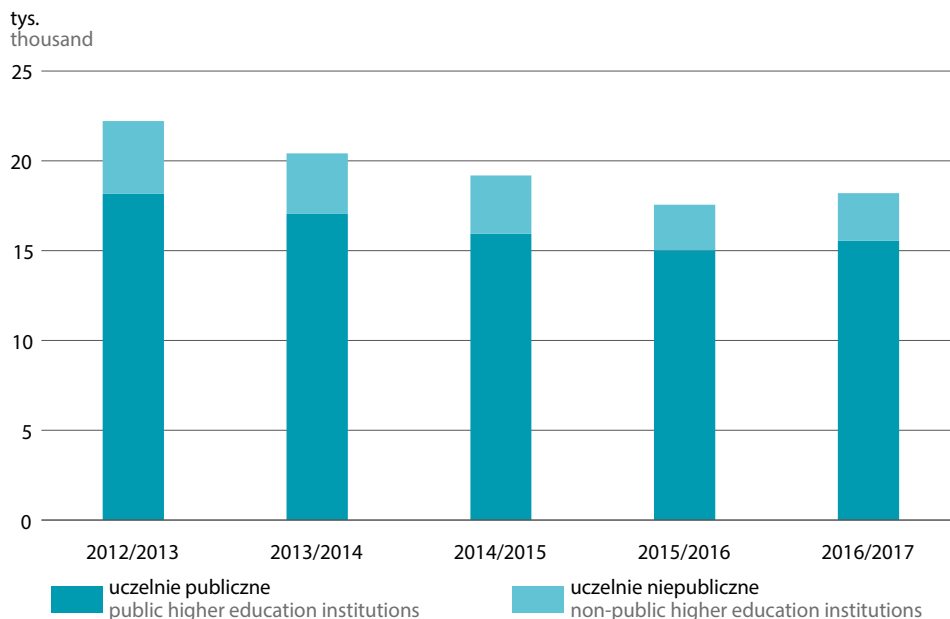
4.5. Graduates

W latach 2012–2023 studia na lubelskich uczelniach ukończyło ponad 190,7 tys. absolwentów. Uczelnie publiczne wydały 82,6% dyplomów (157,7 tys.), w tym samym czasie uczelnie niepubliczne – 17,4% (33,1 tys.). Spośród wszystkich absolwentów z zagranicy pochodziło 6,1%, czyli 11,6 tys. osób. Mimo że większość z nich ukończyła studia w uczelniach publicznych (8,1 tys.), w tej grupie uczelni stanowili niższy odsetek wśród absolwentów ogółem, wynoszący 5,2%. Dyplom uczelni niepublicznej zdobyło 3,5 tys. cudzoziemców, odpowiadając za 10,5% wszystkich absolwentów uczelni niepublicznych.

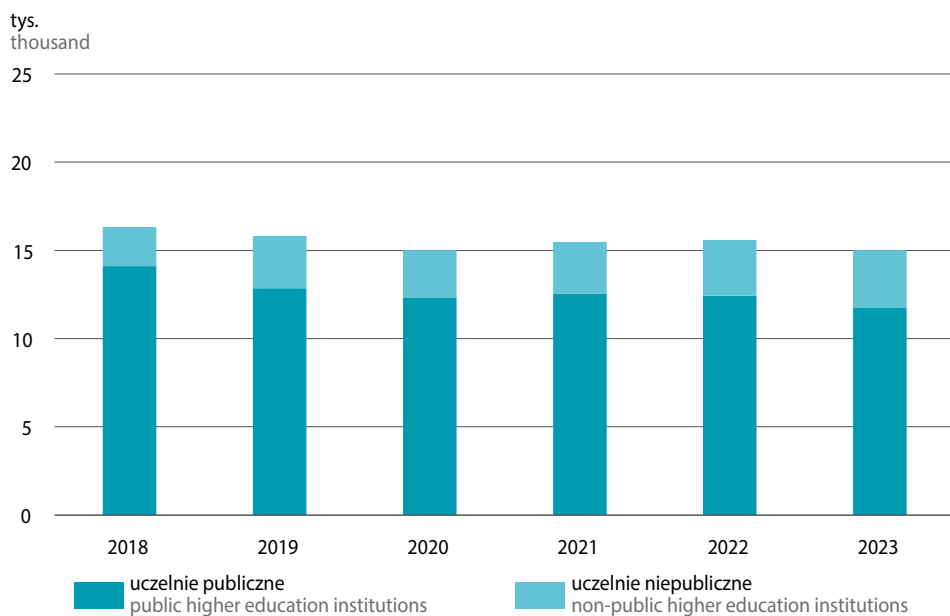
Z uwagi na zmiany w metodologii gromadzenia danych o absolwentach, zakres czasowy analizy został podzielony na dwie części: lata akademickie 2012/2013–2016/2017 oraz lata kalendarzowe 2018–2023. W przypadku danych dla 2018 r. uwzględniają one również grudzień 2017 r.

Liczba absolwentów uczelni w latach akademickich 2012/2013–2016/2017 zmniejszyła się o 18,1%, z 22,2 tys. do 18,2 tys. osób. W uczelniach niepublicznych liczba osób kończących studia spadła o jedną trzecią, z 4,0 tys. do 2,6 tys. W instytucjach publicznych, mimo że spadek absolutny był wyższy (2613 osób), to w wartościach procentowych wyniósł 14,4%.

Wykres 45. Absolwenci w podziale na formy własności uczelni w latach akademickich 2012/2013-2016/2017
 Chart 45. Graduates by types of higher education institutions in academic years 2012/2013-2016/2017

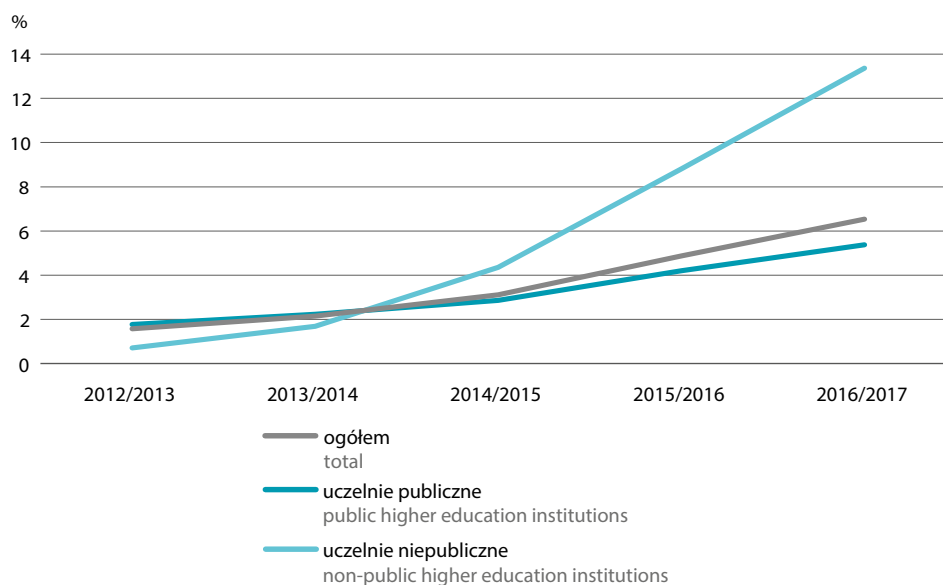

Wykres 46. Absolwenci w podziale na formy własności uczelni w latach 2018-2023
 Chart 46. Graduates by types of higher education institutions in years 2018-2023

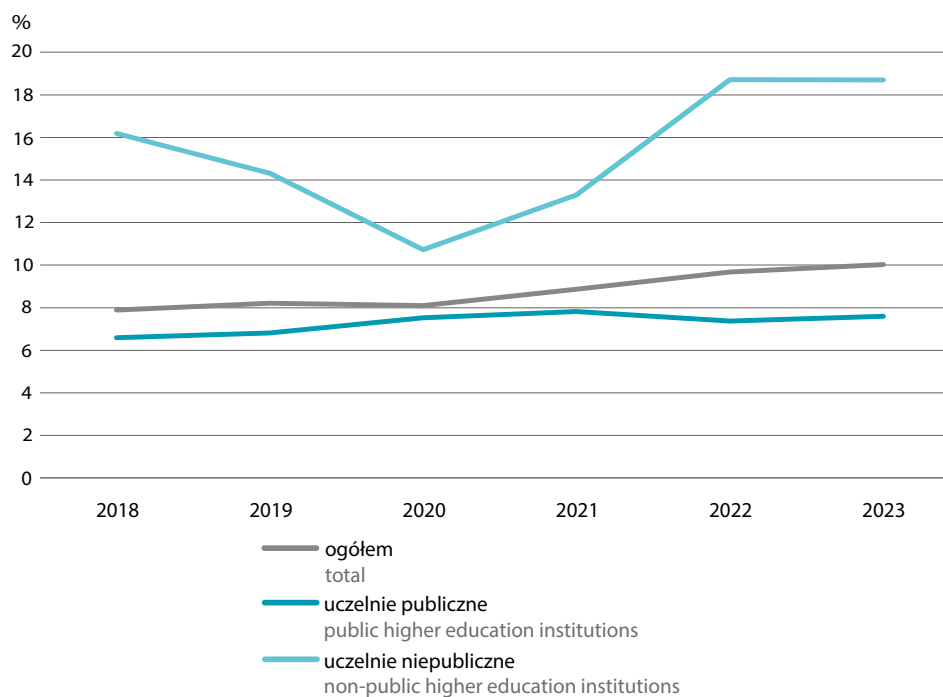
Wykres 47. Udział absolwentów cudzoziemców w ogólnej liczbie absolwentów w podziale na formy własności uczelni w latach akademickich 2012/2013-2016/2017

Chart 47. Share of foreign graduates in total number of students by types of higher education institutions in academic years 2012/2013-2016/2017

Wykres 48. Udział absolwentów cudzoziemców w ogólnej liczbie absolwentów w podziale na formy własności uczelni w latach 2018-2023

Chart 48. Share of foreign graduates in total number of students by types of higher education institutions in years 2018-2023

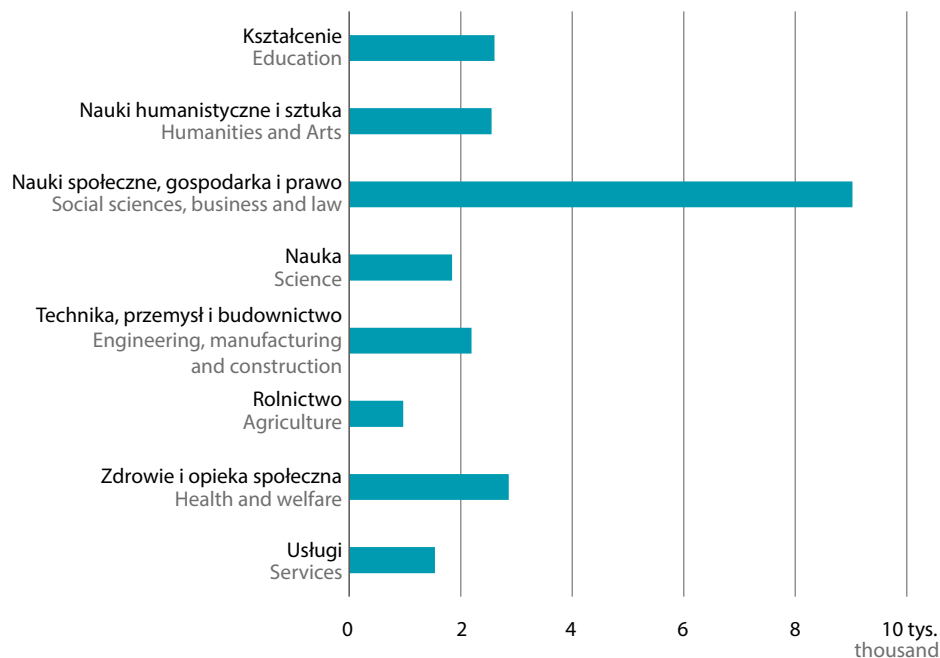
Liczba osób zagranicznego pochodzenia, które w 2023 r. uzyskały dyplomy ukończenia studiów w uczelniach publicznych i niepublicznych, wyraźnie wzrosła na przestrzeni obserwowanych lat. Łączny przyrost od roku 2012/2013 do 2016/2017 wyniósł 238,7%, z 351 do 1189 osób. W latach 2018-2023 dynamika wzrostu zmniejszyła się – zmiana wyniosła 17,1%, z 1287 do 1507 osób.

Towarzyszący spadkowi liczby absolwentów ogółem przyrost liczby absolwentów cudzoziemców wpływał na wzrost udziału procentowego tych drugich. W roku akademickim 2012/2013 wśród osób, które zdobyły dyplom ukończenia studiów w lubelskich uczelniach było 1,6% cudzoziemców. W roku 2016/2017 odsetek ten wzrósł do 6,5% w uczelniach ogółem, natomiast w uczelniach niepublicznych zagraniczne pochodzenie wykazywało 13,4% absolwentów.

Przewaga uczelni niepublicznych w tym aspekcie utrzymywała się również w kolejnych latach. W 2018 r. odsetek cudzoziemców wśród absolwentów wyniósł 16,2%, a w 2023 r. – 18,7%. Uczelnie publiczne również wykazywały się tendencją wzrostową, jednak o niższej dynamice. W roku akademickim 2016/2017 odsetek osób zagranicznego pochodzenia wśród kończących uczelnie publiczne wyniósł 5,4%. W 2018 r. udział wyniósł 6,6%, a pięć lat później – 7,6%.

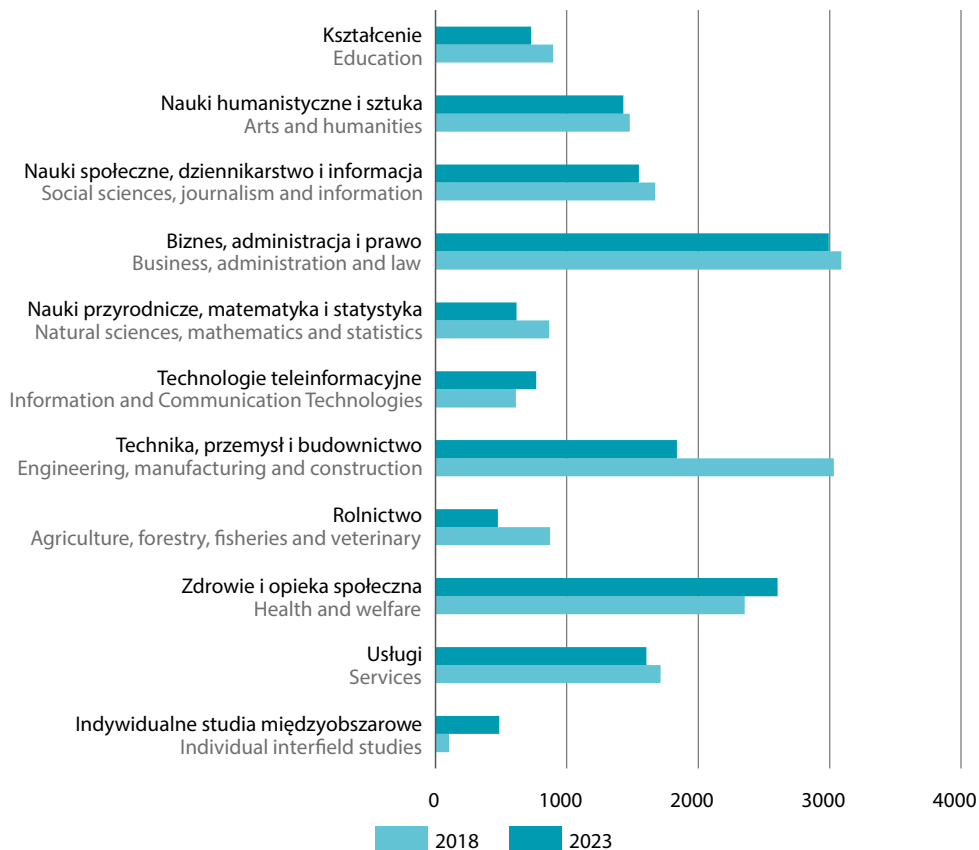
Wykres 49.
Chart 49.

Absolwenci w podziale na grupy kierunków kształcenia w roku akademickim 2012/2013
Graduates by broad fields of education in the academic year 2012/2013

W roku akademickim 2012/2013 najwięcej absolwentów ukończyło kierunki z grupy Nauki społeczne, gospodarka i prawo – stanowili oni 38,3% wszystkich absolwentów lubelskich uczelni. Podgrupa ekonomiczna i administracyjna gromadziła 20,2% wszystkich absolwentów, a Podgrupa społeczna – 12,1%. Na tle reszty wyróżniały się również grupy: Zdrowie i opieka społeczna (12,2%), Kształcenie (11,1%) oraz Nauki humanistyczne i sztuka (10,8%). Podobnie najwięcej absolwentów ukończyło kierunki z podgrup: medycznej (11,2%), pedagogicznej (11,1%) oraz humanistycznej (10,0%). Z kolei, najmniej osób ukończyło studia z grupy Rolnictwo (4,1%), a wśród podgrup kierunków, były to: weterynaryjna (0,6%), artystyczna (0,8%), ochrony i bezpieczeństwa, a także opieki społecznej (po 0,9%).

Wykres 50. Absolwenci w podziale na grupy kierunków kształcenia
Chart 50. Graduates by broad fields of education

Najwięcej osób, które uzyskały dyplom ukończenia studiów w 2023 r. kształciło się na kierunkach z następujących grup: Biznes, administracja i prawo (19,8% wszystkich absolwentów), Zdrowie i opieka społeczna (17,2%), Technika, przemysł, budownictwo (12,2%), Usługi (10,6%) oraz Nauki społeczne, dziennikarstwo i informacja (10,2%). Podobnie najwięcej absolwentów ukończyło studia z podgrup: medycznej (16,2% wszystkich absolwentów), biznesu i administracji (14,7%), oraz społecznej (8,9%). Najmniej absolwentów gromadziły grupy kierunków: Rolnictwo (3,2%), Nauki przyrodnicze, matematyka i statystyka (4,1%) i Kształcenie (4,8%), jak i następujące podgrupy kierunków: nauk o środowisku oraz higieny i bezpieczeństwa pracy (po 0,2%), a także matematycznej i statystycznej oraz leśnej (po 0,6%).

Zmiany liczby absolwentów poszczególnych grup kierunków w latach 2018-2023 przebiegały z różną dynamiką i kierunkiem. W grupach Rolnictwo oraz Technika, przemysł, budownictwo nastąpił największy spadek liczby absolwentów (o 45,4% i 39,4%). Zdecydowany regres odnotowano również w grupach: Nauki przyrodnicze, matematyka i statystyka (o 28,7%), a także Kształcenie (o 18,6%). Jedynie w przypadku dwóch grup kierunków doszło do wzrostu liczby absolwentów – były to grupy: Zdrowie i opieka społeczna (wzrost o 10,6%) oraz Technologie teleinformatyczne (o 25,5%).

Nieco inaczej przebiegały zmiany procentowych udziałów grup kształcenia w liczbie absolwentów ogółem. W największym stopniu zmniejszył się udział grupy Technika, przemysł i budownictwo (o 6,0 p.p.). Oprócz niej, regres odnotowano również w grupach kierunków, które ukończyło najmniej absolwentów, tj. Rolnictwo (o 2,1 p.p.), Nauki przyrodnicze, matematyka i statystyka (o 1,1 p.p.) oraz Kształcenie (o 0,5 p.p.). Zdecydowany wzrost udziału liczby absolwentów nastąpił w ramach grupy Zdrowie i opieka społeczna (o 3,1 p.p.).

W dniu 31 maja 2024 r. w Powiatowych Urzędach Pracy w województwie lubelskim zarejestrowanych jako bezrobotni było 410 absolwentów lubelskich uczelni, którzy zdobyli dyplom w 2023 r. Udział tej grupy w ogólnej liczbie absolwentów uczelni w Lublinie wyniósł 2,7%. Rok wcześniej w takiej sytuacji znajdowało się 390 osób (2,5%). Pomimo niewielkiego wzrostu, ogólna tendencja jest malejąca. Jeszcze w dniu 31 maja 2014 r. grupa bezrobotnych, do 12 miesięcy od ukończenia studiów, liczyła 1714 osób (7,4%), czyli ponad czterokrotnie więcej niż w 2024 r.

Badanie „Ekonomiczne Losy Absolwentów” wskazuje, że średnie wynagrodzenie brutto osób, które ukończyły studia drugiego stopnia i jednolite studia magisterskie w lubelskich uczelniach w 2022 r., wyniosło 4656,68 zł. Analogiczna średnia dla całej Polski wyniosła 5661,53 zł i była wyższa o 21,6%.

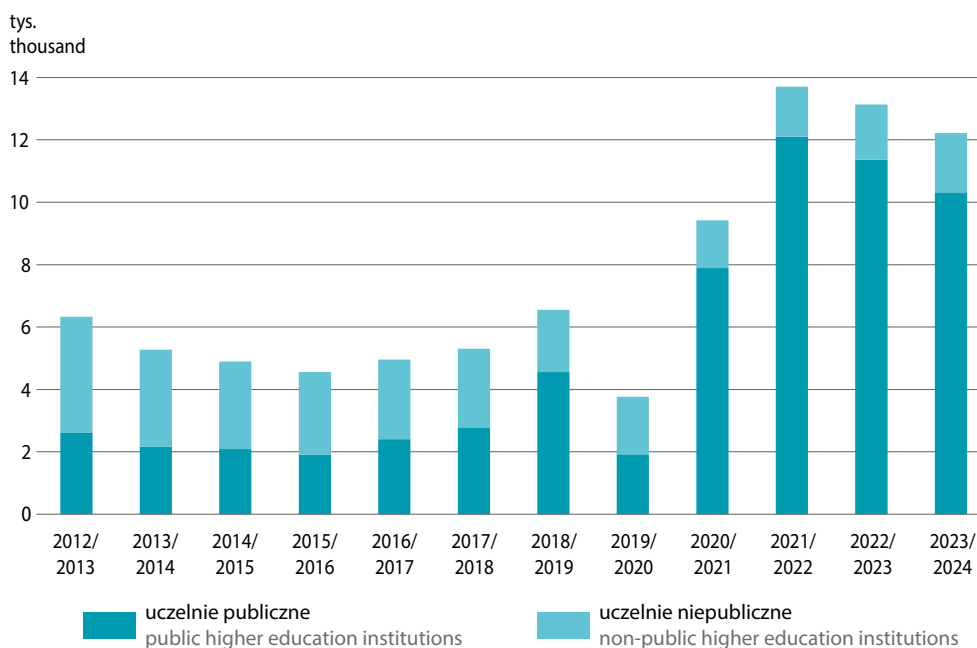
4.6. Studia podyplomowe

4.6. Post-graduate studies

Kształcenie w ramach studiów podyplomowych jest prowadzone przez wszystkie uczelnie w Lublinie. Zainteresowanie tą formą kształcenia zmienia się w czasie. W roku akademickim 2012/2013 liczba uczestników studiów podyplomowych wyniosła 6,3 tys. W ciągu trzech lat odnotowano spadek na poziomie 28,0% (2015/2016: 4,6 tys. uczestników). Od tamtego momentu ogólna liczebność stale rosła – w roku 2021/2022 osiągnęła najwyższy poziom 13,7 tys. osób. W roku akademickim 2023/2024 w lubelskich uczelniach kształciło się 12,2 tys. uczestników studiów podyplomowych.

Wykres 51.
Chart 51.

Uczestnicy studiów podyplomowych w podziale na formy własności uczelni
Students of non-degree programmes by types of higher education institutions

Uwaga: Niekompletne dane uczelni niepublicznych w latach akademickich 2017/2018 i 2019/2020.
Note: Incomplete data for non-public higher education institutions in the academic years 2017/2018 and 2019/2020.

Wrzaz ze zmianą liczebności ogółem zmieniała się też struktura uczestników studiów podyplomowych ze względu na formę własności uczelni. Podczas pierwszych pięciu analizowanych lat udział osób uczęszczających do publicznych uczelni stanowił większość, chociaż tendencja była wyraźnie spadkowa – od 58,9% w roku 2012/2013 do 51,4% w roku 2016/2017. Od roku akademickiego 2017/2018 następo-

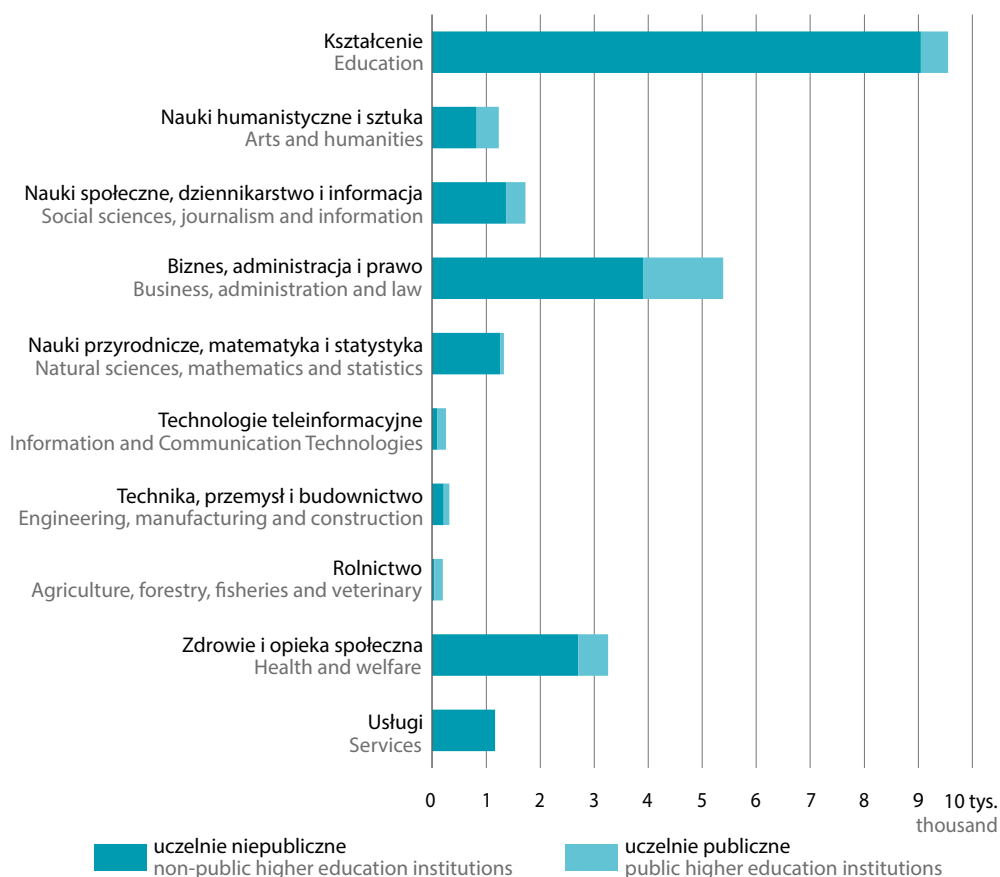
wał konsekwentny wzrost liczby uczestników w uczelniach niepublicznych – z tego powodu do roku 2021/2022 udział uczelni publicznych spadł do poziomu 11,7%, a dwa lata później uległ niewielkiej zmianie (2023/2024: 15,5%).

W roku akademickim 2023/2024 uczelnie w Lublinie oferowały możliwość podniesienia i uzupełnienia kwalifikacji w ramach 27 podgrup kierunków studiów. Największą popularnością odznaczały się podgrupy: pedagogiczna (skupiająca 37,7% wszystkich uczestników studiów podyplomowych), biznesu i administracji (20,1%), medyczna (12,3%), społeczna (5,0%) oraz humanistyczna (z wyłączeniem języków) (3,0%).

Ponadto niektóre podgrupy kształcenia w ramach studiów podyplomowych są dostępne jedynie na uczelniach publicznych. Taka sytuacja występuje w przypadku podgrup: weterynaryjnej, produkcji i przetwórstwa oraz inżynieryjno-technicznej. Sytuacja odwrotna, czyli podgrupy kształcenia, które są dostępne wyłącznie na uczelniach niepublicznych, dotyczy podgrup: usług transportowych, ochrony i bezpieczeństwa, higieny i bezpieczeństwa pracy, usług dla ludności, opieki społecznej, architektury i budownictwa oraz nauk o środowisku.

Wykres 52. Uczestnicy studiów podyplomowych w podziale na grupy kierunków kształcenia i na formy własności uczelni w roku akademickim 2023/2024

Chart 52. Students of non-degree programmes by broad fields of education and types of higher education institutions in the academic year 2023/2024

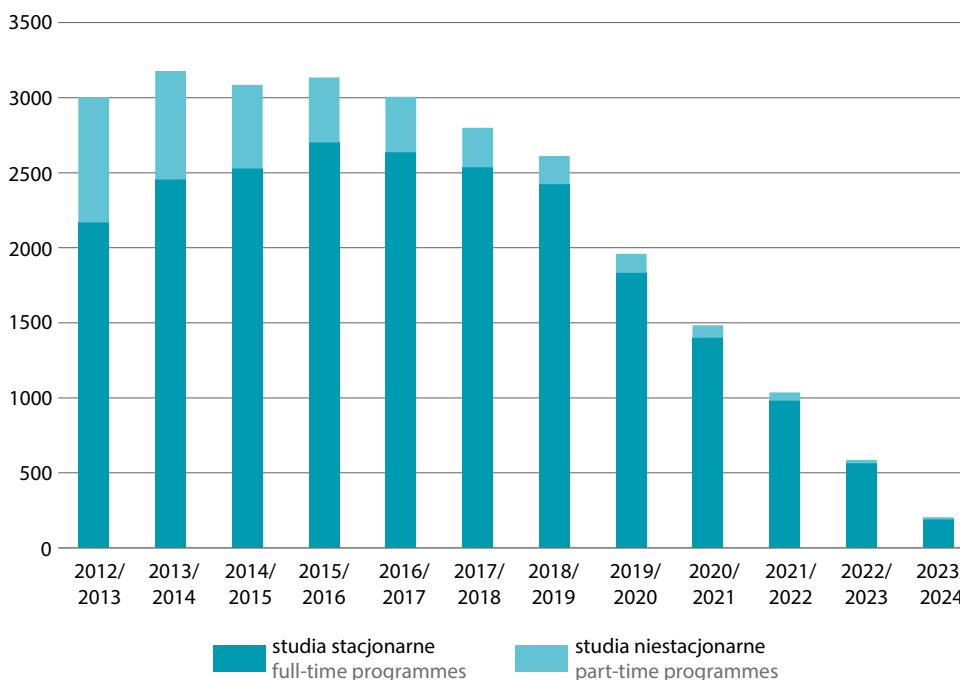
4.7. Studia doktoranckie/Szkoły doktorskie

4.7. Doctoral studies

Lata akademickie 2012/2013-2023/2024 obfitowały w przemiany systemu kształcenia doktorantów, co przełożyło się na liczne efekty jakościowe oraz ilościowe. Wynikało to przede wszystkim ze zmiany podstawy prawnej funkcjonowania studiów doktoranckich oraz zastąpienia ich szkołami doktorskimi. Wśród głównych powodów przeprowadzonej reformy wymieniano m.in.: umasowienie studiów doktoranckich i niski odsetek ich finalizacji, brak odpowiedniego wsparcia finansowego studentów, niski poziom umiędzynarodowienia, obniżający się poziom studiów i rozpraw doktorskich, a także problemy w realizowaniu interdyscyplinarnych projektów badawczych (Kierznowski 2018).

Do końca roku akademickiego 2018/2019 podstawę prawną funkcjonowania studiów doktoranckich stanowiła ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym wraz z trzema innymi ustawami². Ostatnia rekrutacja na studia trzeciego stopnia została przeprowadzona w roku akademickim 2018/2019, a wygaszenie „starego” modelu kształcenia nastąpiło w dniu 31 grudnia 2024 r. Obecnie system kształcenia doktorantów jest oparty na szkołach doktorskich. Regulacje prawne zostały zawarte w Ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Wykres 53. Doktoranci na studiach doktoranckich w podziale na formę studiów
Chart 53. Doctoral students in doctoral programmes by mode of studies

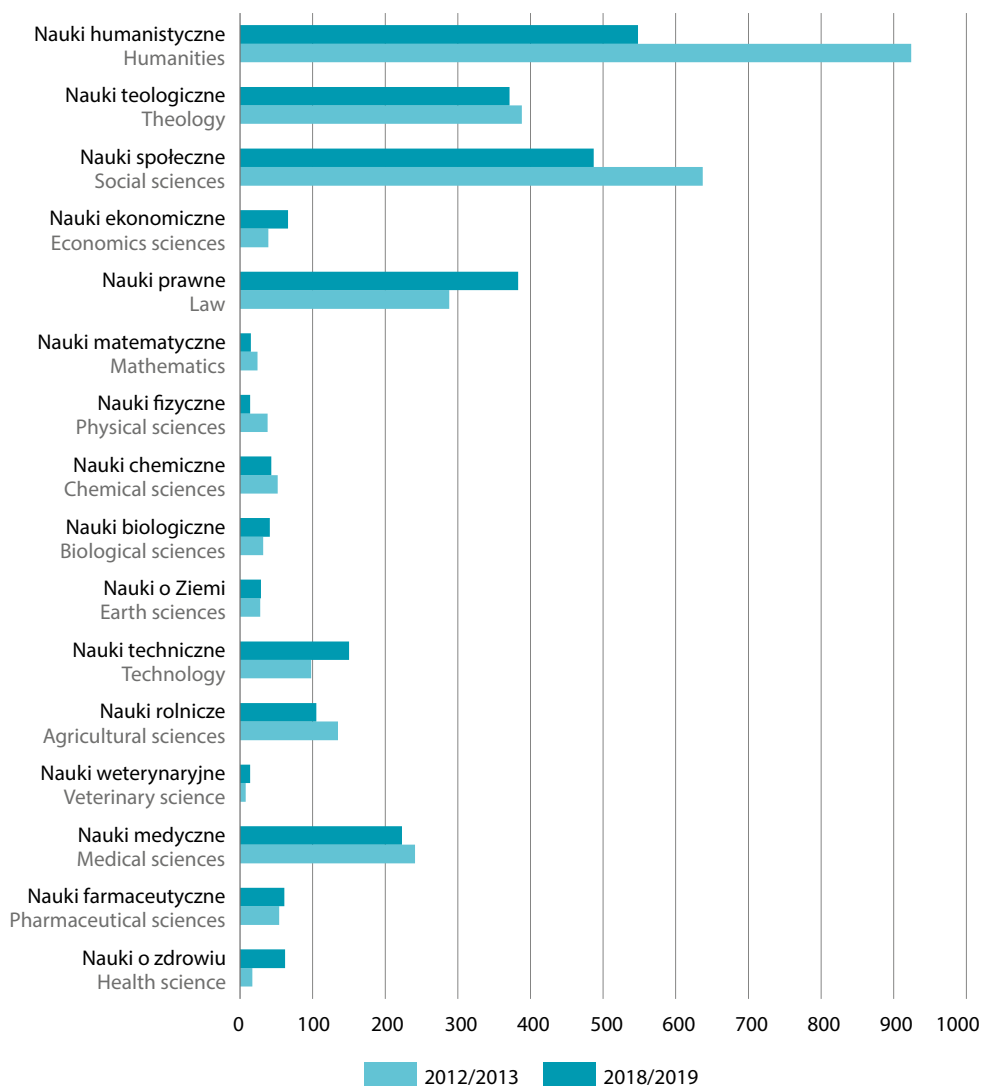
² Ustawa z dnia 17 lipca 1998 r. o pożyczkach i kredytach studenckich (Dz.U. Nr 108, poz. 685 ze zm.), ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. Nr 65, poz. 595 ze zm.) oraz ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki (Dz.U. Nr 96, poz. 615 ze zm.).

Uczestnikiem szkoły doktorskiej może zostać osoba posiadająca tytuł zawodowy magistra, magistra inżyniera lub równorzędny. W aktualnym stanie prawnym zlikwidowano podział na tryb kształcenia: stacjonarny i niestacjonarny, a także nie pobiera się opłat za kształcenie. Doktoranci przygotowani są do uzyskania stopnia naukowego doktora, a zatem przysposobienia umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej.

W latach 2012-2023 w Lublinie było łącznie 7 podmiotów oferujących kształcenie doktorantów w ramach studiów doktoranckich. W tej grupie znalazły się wszystkie publiczne szkoły wyższe, a także Instytut Medycyny Wsi im. Witolda Chodźki oraz Instytut Agrofizyki im. Bohdana Dobrzańskiego Polskiej Akademii Nauk.

Wykres 54.
Chart 54.

Doktoranci na studiach doktoranckich w podziale na dziedziny nauki
Doctoral students in doctoral programmes by fields of science

W 2012 r. liczba wszystkich uczestników studiów doktoranckich w Lublinie wyniosła 3003 osoby. Do 2018 r. liczebność podlegała niewielkim odchyleniom, jednak w końcu zmniejszyła się do 2612 osób, co odpowiadało 6,7% wszystkich doktorantów w Polsce. Był to zarazem ostatni rok, w którym odbyła się rekrutacja

nowych doktorantów na studia doktoranckie – w następnych rekrutacja odbywała się już wyłącznie do szkół doktorskich, a studia były stopniowo wygaszane. Wobec powyższego w latach 2019-2023 nastąpił gwałtowny spadek liczby studentów trzeciego stopnia – z 1959 do 204 osób.

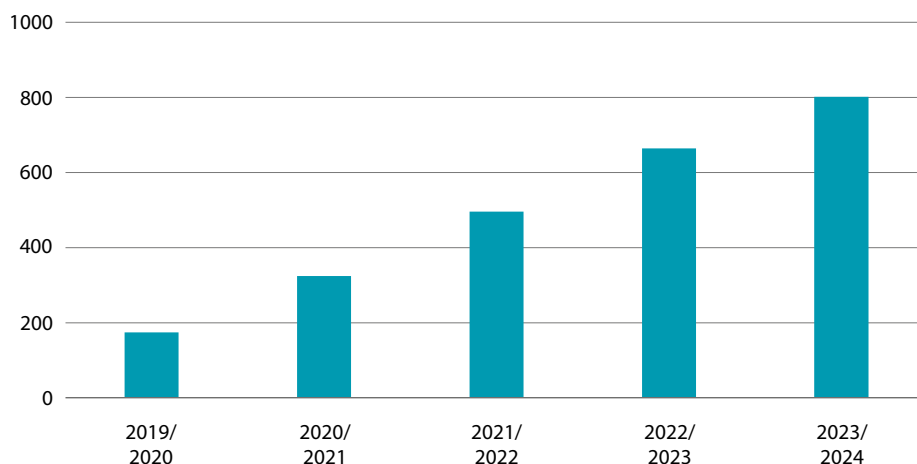
Zainteresowanie niestacjonarnymi studiami trzeciego stopnia konsekwentnie spadało. W roku akademickim 2012/2013 uczestnicy tej formy studiów stanowili 27,8% wszystkich doktorantów, natomiast do roku 2018/2019 ich udział spadł do 7,2%.

Największym zainteresowaniem odznaczały się dyscypliny nauk humanistycznych oraz społecznych – w 2018 r. tego wyboru dokonało 21,0% i 18,6% doktorantów w Lublinie. Wyraźnie dostrzega się jednak spadek ich znaczenia – od 2012 r. liczba uczestników studiów doktoranckich w ramach obu dyscyplin spadła odpowiednio o 40,7% oraz 23,5%. Liczna grupa studentów studiów trzeciego stopnia kształciła się w ramach nauk prawnych, teologicznych oraz medycznych – ich udział wynosił 14,7%, 14,2% oraz 8,5%. Na nauki techniczne oraz rolnicze uczęszczało mniej osób, chociaż wyróżniały się one na tle pozostałych dyscyplin – w 2018 r. ich odsetki w liczbie doktorantów ogółem wynosiły odpowiednio 5,7% i 4,0%. Udział studentów pozostałych 9 dyscyplin naukowych wyniósł 13,2% ogółu.

Porównując strukturę doktorantów w podziale na dyscypliny naukowe w całej Polsce oraz w Lublinie, największa różnica w 2018 r. zaznaczała się w przypadku nauk społecznych, które w lubelskim ośrodku akademickim stanowiły większy odsetek studentów, niż w Polsce (39,6% i 26,6%). Podobnie sytuacja wyglądała wśród studentów nauk prawnych (14,7% w Lublinie i 8,6% w Polsce) oraz nauk teologicznych (14,2% i 3,2%). Udział studentów nauk ekonomicznych w Lublinie był za to znacznie niższy niż w Polsce (2,5% i 8,0%). Zjawiskiem niekorzystnym dla gospodarki był niedobór doktorantów nauk technicznych (5,7% i 16,7%). Nauki medyczne, farmaceutyczne i nauki o zdrowiu charakteryzowały się zbliżonymi do poziomu ogólnokrajowego odsetkami studentów (łącznie 13,2% oraz 12,0%).

Wykres 55.
Chart 55.

Doktoranci w szkołach doktorskich
Doctoral students in doctoral schools

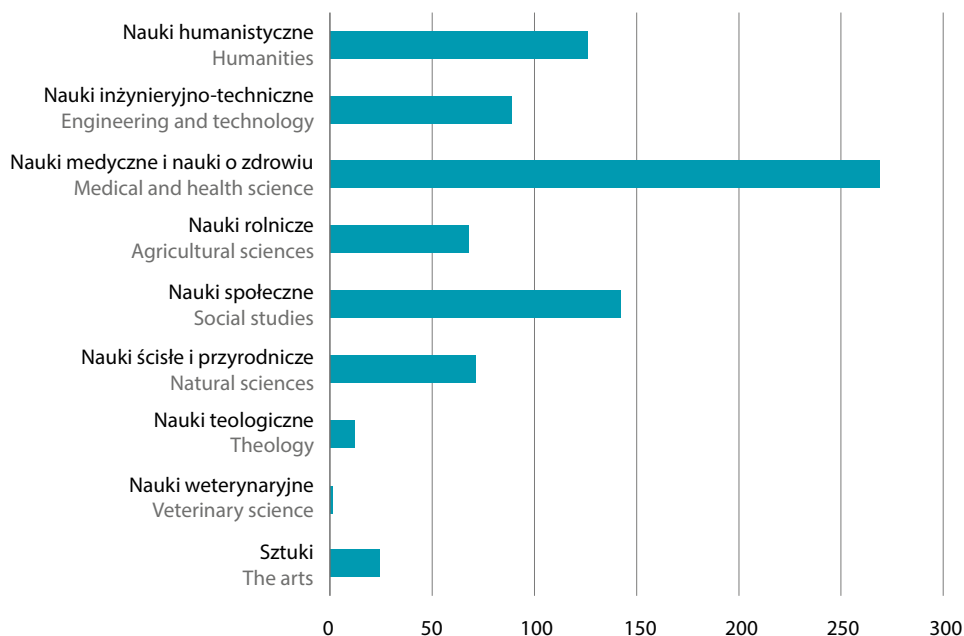
W latach 2019-2023 kształcenie w szkołach doktorskich oferowały wszystkie lubelskie uczelnie publiczne, a w 2023 r. do tego grona dołączyła również niepubliczna szkoła wyższa – Akademia WSEI. Po pierwszym naborze w 2019 r. liczba uczestników wszystkich szkół doktorskich w Lublinie wyniosła 174 osoby i wzrosła do 802 osób w 2023 r. W Lublinie kształci się 4,6% wszystkich doktorantów w szkołach doktorskich w Polsce. Jednocześnie w województwie lubelskim szkoły doktorskie działają wyłącznie w stolicy województwa.

Największym zainteresowaniem wśród uczestników lubelskich szkół doktorskich cieszy się dziedzina nauk medycznych i nauk o zdrowiu – jest to wybór co trzeciej osoby (dokładnie 33,5%). Na dziedzinę

nauk społecznych przypada 17,7% osób, zaś na dziedzinę nauk humanistycznych 15,7%. Sumarycznie w ramach tych trzech dziedzin kształci się ponad 2/3 uczęszczających do wszystkich szkół doktorskich. Zbliżonym udziałem cechują się dziedziny: nauk inżynieryjno-technicznych, nauk ścisłych i przyrodniczych oraz nauk rolniczych – jest to kolejno: 11,1%, 8,9% i 8,5%. Najmniej popularne są: dziedzina sztuki (3,0%), dziedzina nauk teologicznych (1,5%) oraz dziedzina nauk weterynaryjnych (0,1%).

Wykres 56. Doktoranci w szkołach doktorskich w podziale na dziedziny nauki w roku akademickim 2023/2024

Chart 56. Doctoral students in doctoral schools by fields of science in 2023/2024 academic year

Biorąc pod uwagę strukturę uczestników szkół doktorskich według dziedzin kształcenia i przyrównując ją do całego państwa, wyróżnia się nadreprezentacja dziedziny nauk medycznych i nauk o zdrowiu (33,5% wobec 13,9% w Polsce). Wyjątkowo dużo uczestników szkół doktorskich kształci się również w dziedzinie nauk rolniczych (8,5% wobec 3,8% w Polsce) – wszak, województwo lubelskie cechuje się znaczącą rolą sektora rolniczego w gospodarce. Nauki humanistyczne oraz nauki społeczne są reprezentowane przez zbliżony odsetek doktorantów (15,7% i 17,7% w Lublinie wobec 11,6% i 17,6% w Polsce). Niekorzystny dla gospodarki jest niedobór doktorantów w dyscyplinach nauk inżynieryjno-technicznych i nauk ścisłych i przyrodniczych (11,1% i 8,9% w Lublinie wobec 24,1% i 25,4%).

4.8. Jakość kształcenia

4.8. Quality of education

Zewnętrzny system ewaluacji jakości kształcenia jest przedmiotem działania Polskiej Komisji Akredytacyjnej (do 2011 r. Państwowej Komisji Akredytacyjnej) – niezależnej instytucji, która przedstawia ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego opinie dotyczące utworzenia nowej uczelni oraz przyznania danej uczelni uprawnień do prowadzenia studiów na danym kierunku i określonym poziomie kształcenia. Prezentuje również wnioski dotyczące dokonanej oceny kształcenia na danym kierunku oraz przestrzegania warunków prowadzenia studiów.

Polska Komisja Akredytacyjna działa zgodnie z Ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz Statutem Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Dokonuje się oceny w formie:

- 1) programowej, która dotyczy oceny jakości kształcenia na kierunku studiów. Ewaluacja kończy się wydaniem oceny pozytywnej lub negatywnej;
- 2) kompleksowej, dotyczącej oceny działań na rzecz zapewnienia jakości kształcenia na uczelni. Ewaluacja kończy się wydaniem oceny pozytywnej lub odmową wydania oceny pozytywnej.

Obecnie obowiązująca skala ocen przewiduje wydanie:

- 1) oceny pozytywnej na okres do 6 lat, przy czym:
 - jeżeli wszystkie szczegółowe kryteria oceny programowej są spełnione, a opinia Zespołu zawiera jedynie rekomendacje dotyczące nowych możliwości doskonalenia kształcenia, ocena przyznawana jest na okres 6 lat;
 - natomiast jeśli przynajmniej jedno szczegółowe kryterium oceny programowej zostało spełnione w części, a opinia Zespołu zawiera zalecenia o charakterze naprawczym, ocena przyznawana jest na okres do 2 lat;
- 2) oceny negatywnej, jeżeli:
 - co najmniej jedno szczegółowe kryterium oceny programowej zostało niespełnione przez błędy i uchybienia o stałym charakterze,
 - w wyniku powtórnego postępowania oceniającego stwierdzono, że uczelnia nie zrealizowała zaleceń naprawczych,
 - uczelnia uniemożliwia lub utrudnia przeprowadzenie oceny programowej.

Do czasu wejścia w życie nowej ustawy, ewaluacja jakości kształcenia działała w oparciu o Ustawę z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym oraz Statutem Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wszystkie postępowania wszczęte do końca roku akademickiego 2017/2018 przewidywały następującą skalę oceny programowej:

- 1) ocena wyróżniająca przyznawana na 8 lat, oraz ocena pozytywna przyznawana na 6 lat, jeśli nie zaistnieją przesłanki do przeprowadzenia kolejnych ocen w krótszym terminie;
- 2) ocena warunkowa – kolejna ocena dokonywana jest w terminie wskazanym w uchwale Prezydium PKA, najczęściej w kolejnym roku akademickim;
- 3) ocena negatywna.

W latach 2011-2016 dokonywana była również ocena instytucjonalna, która obejmowała ocenę działalności podstawowych jednostek organizacyjnych uczelni oraz ocenę jakości kształcenia na studiach doktoranckich i studiach podyplomowych.

W latach akademickich 2012/2013-2017/2018 Polska Komisja Akredytacyjna przeprowadziła w lubelskich uczelniach 92 oceny programowe i 10 ocen instytucjonalnych, przy czym 69,6% ocen programowych oraz wszystkie 10 ocen instytucjonalnych dotyczyło uczelni publicznych. Pozytywnym aspektem jest zdecydowana przewaga ocen pozytywnych (87,0% wśród ogółu ocen programowych i 90,0% wśród ogółu ocen instytucjonalnych). Wśród ocen programowych obecne są również nieliczne oceny wyróżniające (3,3%) oraz warunkowe (9,8%), a 1 wśród 10 ocen instytucjonalnych jest warunkowa.

Tablica 9. Oceny programowe i oceny instytucjonalne wydane przez Polską Komisję Akredytacyjną
 Table 9. Programme and institutional assessments issued by the Polish Accreditation Committee

Wyszczególnienie Specification	Lata akademickie Academic years							
	2012/2013–2017/2018					2018/2019–2023/2024		
	Ogółem Total	Oceny Assessments				Ogółem Total	Oceny Assessments	
		wyróżniające outstanding	pozytywne positive	warunkowe conditional	negatywne negative		pozytywne positive	negatywne negative
Ocena programowa Programme assessment								
Ogółem Total	92	3	80	9	-	116	116	-
publiczne public	64	3	56	5	-	97	97	-
niepubliczne non-public	28	-	24	4	-	19	19	-
Ocena instytucjonalna Institutional assessment								
Ogółem Total	10	-	9	1	-	-	-	-
publiczne public	10	-	9	1	-	-	-	-
niepubliczne non-public	-	-	-	-	-	-	-	-

Pomiędzy latami akademickimi 2018/2019 oraz 2023/2024 w lubelskich uczelniach dokonano 116 ocen programowych, a udział uczelni publicznych w tym zakresie wyniósł 83,6%. Wszystkie wydane oceny były pozytywne. Nie było natomiast żadnego przypadku przeprowadzenia oceny kompleksowej.

Uwagi ogólne

1. Uczelnie w Polsce działały w oparciu o ustawę **Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r.**

W polskim systemie szkolnictwa wyższego istnieje podział uczelni na akademickie i zawodowe.

Uczelnia akademicka prowadzi działalność naukową i posiada kategorię naukową A+, A albo B+ w co najmniej 1 dyscyplinie naukowej albo artystycznej, kształci na studiach pierwszego stopnia oraz studiach drugiego stopnia lub jednolitych studiach magisterskich, może prowadzić też kształcenie doktorantów.

Uczelnia zawodowa jest placówką, która nie spełnia warunku uczelni akademickiej i kształci na studiach wyłącznie o profilu praktycznym. Prowadzi studia pierwszego stopnia, może też prowadzić studia drugiego stopnia, jednolite studia magisterskie i kształcenie specjalistyczne.

2. Publikacja zawiera dane o uczelniach w latach akademickich 2012/13-2023/24. Dane o studentach, uczestnikach studiów podyplomowych, doktorantach, nauczycielach akademickich, stypendiach, domach i stołówkach studenckich, jeśli nie zaznaczono inaczej, prezentowane są według stanu w dniu 31 grudnia.

3. Źródłem prezentowanych danych są:

- 1) Zintegrowany System Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowany przez ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego i nauki,
- 2) System RAD-on będący częścią Zintegrowanej Sieci Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym,
- 3) roczne sprawozdania statystyczne dla uczelni prowadzonych przez kościoły i inne związki wyznaniowe:
 - S-10 (o studiach w uczelniach prowadzonych przez kościoły i inne związki wyznaniowe),
 - S-11 (o świadczeniach dla studentów i doktorantów w uczelniach prowadzonych przez kościoły i inne związki wyznaniowe),
 - S-12 (o stypendiach naukowych, studiach podyplomowych, kształceniu specjalistycznym, doktorantach oraz zatrudnieniu w uczelniach prowadzonych przez kościoły i inne związki wyznaniowe).

4. Studentów wykazano tyle razy, na ilu kierunkach studiowali. Jeżeli absolwent w danym roku akademickim ukończył dwa lub więcej kierunki studiów, to również został wykazany wielokrotnie.

5. Studenci i absolwenci według grup i podgrup kierunków studiów zostali wykazani zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia ISCED–F 2013.

6. Studentów i absolwentów według województw wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych uczelni łącznie z filiami.

7. Informacje o studentach cudzoziemcach ogółem dotyczą studentów cudzoziemców, którzy planują studiować w Polsce przynajmniej przez rok akademicki.

8. Na potrzeby porównań międzynarodowych polskie poziomy edukacji przyporządkowywane są do poziomów Międzynarodowej Klasyfikacji ISCED 2011. Szkolnictwo wyższe (Tertiary education) obejmuje:

- poziom 5 – kolegia pracowników służb społecznych (w polskiej statystyce wykazywane w szkolnictwie ponadpodstawowym),

- poziom 6 – studia pierwszego stopnia oraz studia podyplomowe,
- poziom 7 – studia magisterskie jednolite, studia drugiego stopnia,
- poziom 8 – studia doktoranckie i szkoły doktorskie.

9. W związku z przyjętym w obliczeniach zaokrągleniem liczb do jednego miejsca po przecinku, sumy wskaźników struktury mogą nieznacznie różnić się od 100%.

General notes

1. Higher education institutions (HEIs) in Poland operated according to the **Act of 20 July 2018, the Law on Higher Education and Science**.

In the education system in Poland, higher education institutions are divided into university-type and non-university-type higher education institutions.

A university-type higher education institution conducts research activity and has the A +, A or B + research rating in at least one scientific or artistic discipline, provides first-cycle and second-cycle programmes or long-cycle programmes, and may also provide education for doctoral students.

A non-university-type higher education institution is an institution which does not fulfil the criteria for a university-type HEI and offers only practice-oriented programmes. It provides first-cycle programmes and may also provide second- and long-cycle programmes, as well as specialist education.

2. The publication contains data regarding higher education institutions in the 2012/13-2023/24 academic year. Data on students, postgraduate students, doctoral students, academic teachers, scholarships and grants, student dormitories and canteens, unless otherwise indicated, are presented as of 31 December.

3. The figures presented in the study were derived from:

- 1) POL-on, the Integrated System of Information on Science and Higher Education, administered by the minister responsible for higher education and science,
- 2) RAD-on system, which is part of the Integrated Science and Higher Education Information Network
- 3) annual statistical reports for HEIs governed by churches and other religious associations:
 - S-10 (on tertiary education in HEIs run by churches and other religious associations),
 - S-11 (on financial support for students, including doctoral students, in HEIs run by churches and other religious associations),
 - S-12 (on research scholarships, postgraduate studies, specialist education, doctoral students and employment in HEIs run by churches and other religious associations).

4. Students were counted as many times as the number of programmes they were enrolled in. If a graduate completed two or more programmes in the academic year, he/she was also listed accordingly.

5. Students and graduates by broad and narrow fields of education are presented according to the International Classification of Fields of Education and Training ISCED-F 2013.

6. Students and graduates by voivodships are presented according to the seat of higher education institutions together with their branches.

7. Information on foreign students in total concerns foreign students planning to study in Poland for at least one academic year.

8. For international comparisons, Polish levels of education have been assigned to the ISCED 2011 classification.

The tertiary education covers:

- short-cycle tertiary (level 5) – colleges of social work (classified in the group of post-primary

schools in Polish statistics),

- Bachelor's or equivalent (level 6) – first-cycle programmes and postgraduate studies,
- Master's or equivalent (level 7) – (long-cycle programmes), second-cycle programmes,
- doctoral programmes and doctoral schools (level 8).

9. As a result of the rounding procedure applied in the calculations, i.e. one decimal place, the sum of indices of the structure may slightly differ from 100%.

Uwagi metodyczne

1. Uczelnia – jednostka stanowiąca część systemu nauki i edukacji, prowadząca studia na co najmniej jednym kierunku.
2. Studia – studia pierwszego stopnia, studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, prowadzone przez uczelnię uprawnioną do ich prowadzenia.
3. Jednolite studia magisterskie – forma kształcenia, na którą są przyjmowani kandydaci posiadający świadectwo dojrzałości, kończąca się uzyskaniem kwalifikacji drugiego stopnia.
4. Studia pierwszego stopnia (licencjackie i inżynierskie) – forma kształcenia, na którą są przyjmowani kandydaci posiadający świadectwo dojrzałości, kończąca się uzyskaniem kwalifikacji pierwszego stopnia.
5. Studia drugiego stopnia (uzupełniające studia magisterskie) – forma kształcenia, na którą są przyjmowani kandydaci posiadający co najmniej kwalifikacje pierwszego stopnia, kończąca się uzyskaniem kwalifikacji drugiego stopnia.
6. Studia doktoranckie – studia przygotowujące do uzyskania stopnia naukowego doktora, prowadzone przez uprawnioną jednostkę organizacyjną uczelni, instytut naukowy Polskiej Akademii Nauk, instytut badawczy lub międzynarodowy instytut naukowy działający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej utworzony na podstawie odrębnych przepisów, na które są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje drugiego stopnia, kończące się uzyskaniem kwalifikacji trzeciego stopnia. Funkcjonują do 31 grudnia 2024 r.
7. Szkoła doktorska – zorganizowana forma kształcenia doktorantów, prowadzona przez uprawnione uczelnie i instytuty w co najmniej dwóch dyscyplinach funkcjonująca od roku akademickiego 2019/20. Kształcenie doktoranta przygotowuje do uzyskania stopnia doktora i kończy się złożeniem rozprawy doktorskiej.
8. Studia podyplomowe – forma kształcenia, na którą są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje co najmniej pierwszego stopnia, prowadzona w uczelni, instytucie naukowym Polskiej Akademii Nauk, instytucie badawczym lub Centrum Medycznym Kształcenia Podyplomowego, kończąca się uzyskaniem kwalifikacji podyplomowych.
9. Student uczelni – osoba kształcąca się na studiach pierwszego lub drugiego stopnia albo jednolitych studiach magisterskich, wpisana do ewidencji studentów w uczelniach, łącznie ze studentami korzystającymi z urlopów dziekańskich. Słuchacze studiów podyplomowych i doktoranckich tworzą odrębne zbiorowości. Dane o studentach pierwszego roku studiów dotyczą studentów studiów jednolitych magisterskich oraz pierwszego stopnia: inżynierskich i licencjackich.
10. Absolwent uczelni – osoba, która uzyskała dyplom stwierdzający ukończenie studiów (w roku akademickim 2022/23 w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2023 r.). Absolwenci studiów magisterskich (jednolitych, drugiego stopnia) uzyskują tytuły magistra (w zależności od kierunku studiów): magistra ekonomii, magistra filologii, itd., lekarza medycyny, lekarza stomatologa, lekarza weterynarii. Absolwenci studiów pierwszego stopnia uzyskują (w zależności od kierunku studiów) tytuł zawodowy inżyniera lub licencjata.
11. Tytuł zawodowy – tytuł licencjata, inżyniera, magistra, magistra inżyniera lub tytuł równorzędny.
12. Stopień naukowy – stopień doktora, stopień doktora habilitowanego określonej dziedziny nauki w zakresie danej dyscypliny naukowej bądź artystycznej. Stopnie naukowe nadawane są w jednostkach organizacyjnych, które posiadają uprawnienia do ich nadawania. Prezentowane w publikacji dane o nadanych stopniach naukowych pochodzą z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

13. Tytuł naukowy – tytuł profesora określonej dziedziny nauki albo określonej dziedziny sztuki nadawany przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

14. Nauczyciel akademicki w uczelni – osoba zatrudniona na stanowisku: profesora, profesora uczelni, docenta (stanowisko funkcjonujące według wcześniej obowiązujących przepisów), adiunkta, asystenta oraz innym. W publikacji wykazano pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych nauczycieli akademickich w przeliczeniu na pełne etaty. Nauczyciele zatrudnieni w więcej niż jednej uczelni wykazani zostali w każdym miejscu pracy.

Methodological notes

1. Higher education institution (HEI) – a unit constituting a part of the system of science and education, providing study programmes in at least one field of study.
2. Degree programmes – first-cycle, second-cycle or long-cycle programmes of study provided by a higher education institution authorised to provide such programmes.
3. Long-cycle programmes – a stage of learning open to holders of the secondary school matriculation certificate and leading upon successful completion to the award of a second-cycle qualification.
4. First-cycle programmes (Bachelor's and Engineer's studies) – a stage of learning open to holders of the secondary school matriculation certificate, which leads upon successful completion to the award of a first-cycle qualification.
5. Second-cycle programmes (supplementary Master's studies) – a stage of learning open to holders of a minimum first-cycle qualification, which leads upon successful completion to the award of a second-cycle qualification.
6. Doctoral programmes – third-cycle programmes preparing for a doctoral degree, open to holders of a second-cycle qualification and leading upon successful completion to the award of a third-cycle qualification conferred by an authorised academic unit of a higher education institution, scientific institute of the Polish Academy of Sciences, a research institute or an international scientific institute established under separate legislation and active on the territory of the Republic of Poland. Doctoral programmes operated until 31 December 2024.
7. Doctoral school – an organised form of doctoral education, provided by authorised higher education institutions and institutes in at least two disciplines, operating since the 2019/20 academic year. The education prepares students for a doctoral degree and ends upon submitting the doctoral dissertation.
8. Non-degree postgraduate programmes – a level of education open to holders of a minimum first-cycle qualification and provided by a higher education institution, scientific institute of the Polish Academy of Sciences, research institute or the Centre for Postgraduate Medical Studies, leading to the award of postgraduate qualifications.
9. Student of a higher education institution – a person studying in the first-cycle, second-cycle or long-cycle programmes, registered as a student in higher education institutions, together with students on dean's leave. The students of postgraduate programmes and doctoral students are separate groups. The data on first-year students concern only the students of long-cycle programmes and first-cycle programmes – undergraduate studies.
10. Graduate of a higher education institution – a person who obtained a diploma certifying the completion of higher education (in the 2022/23 academic year, between 1 January and 31 December 2023). Graduates of Master's studies (second-cycle and long-cycle programmes) are granted the Master's degree (depending on the field of study) in economics, philology, etc. and graduates of medical faculties: general practitioner, dentist, veterinarian. Graduates of first-cycle programmes obtain (depending on the field of study) the Engineer's or Bachelor's degree.
11. Professional degree – a degree of Bachelor (licencjat), Engineer (inżynier), Master of Arts/Sciences or equivalent.
12. Academic degree – a degree of Doctor (Ph.D.), a degree of Habilitated Doctor (post-doctoral degree) in a specific field of science within a given scientific or artistic discipline. Academic degrees are conferred by organisational units which are authorised to confer them. The data on conferred degrees presented in the publication were provided by the Ministry of Science and Higher Education.

13. Academic title – the title of professor in a specific field of science or a specific field of art conferred by the President of the Republic of Poland.

14. Academic teacher – a person employed in a higher education institution as: professor, associate professor, docent (an appointment awarded under previously applicable regulations), assistant professor, assistant lecturer or other. The publication presents full-time and part-time academic teachers, expressed in full-time equivalent (FTE). Teachers employed in more than one higher education institution were reported in each of the workplaces independently.

Bibliografia

Bibliography

- Edukacja w Lublinie na przestrzeni wieków*, 2016, Teatr NN – Ośrodek Brama Grodzka. <http://teatrnn.pl/instrukcja/edukacja-w-lublinie-na-przestrzeni-wiekow/>.
- Gawarecki H., 1974, *O dawnym Lublinie. Szkice z przeszłości miasta*, Lublin: Wydawnictwo Lubelskie.
- Jakubowski A., 2018, *Lublin jako ośrodek nauki*, w: W. Janicki, (red.), *Lublin. Historia - społeczeństwo - gospodarka*, Lublin: Wydawnictwo UMCS, s. 95-107.
- Jakubowski A., Dziaduch S., 2013, *Lubelski Ośrodek Akademicki. Szanse i zagrożenia rozwoju*, Lublin: Urząd Statystyczny w Lublinie.
- Jakubowski A., Bronisz U., Łoś E., 2018, *Historia Lublina w liczbach*, Lublin: Urząd Statystyczny w Lublinie.
- Kierznowski Ł., 2018, *Szkoły doktorskie. Komentarz do art. 198-216 oraz 259-264 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, Warszawa: Wydawnictwo Difin.
- Kociuba D., 2008, *Rola wyższych uczelni w rozwoju przestrzennym Lublina*, w: T. Markowski, D. Drzazga (red.), *Rola wyższych uczelni w rozwoju społeczno-gospodarczym i przestrzennym miast*, Studia. Polska Akademia Nauk. Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, nr 121, Warszawa: KPZK PAN, s. 257–272.
- Komornicki T., Wiśniewski R., Jakubowski A., Szejgiec-Kolenda B., Maruniak E., 2025, *Cross-Border Mobility in Eastern European Union Countries. External Shocks and Regional Resilience*, London: Routledge.
- Marczuk J., 1975, *Oświata i nauka*, w: S. Krzykała (red.), *Dzieje Lublina*, t. 2, s. 190–212, Lublin: Wydawnictwo Lubelskie.
- Młodak A., 2006, *Analiza taksonomiczna w statystyce regionalnej*, Warszawa: Wydawnictwo Difin.
- Olszewski E., 1980, *Oblicze oświaty i kultury 1918–1939*, w: A. Kopruckowniak, W. Śladkowski (red.), *Z przeszłości dalekiej i bliskiej. Szkice z dziejów Lubelszczyzny*, Lublin: Wydawnictwo Lubelskie, s. 310–323.
- Popiński K., 2018, *System szkolnictwa wyższego w II Rzeczypospolitej i jego wpływ na funkcjonowanie uczelni polskich po 1945 roku*, *Społeczeństwo i Ekonomia*, 1(9), s. 25-53. DOI: 10.15611/sie.2018.1.02.
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym (Dz.U. z 2015 r., poz. 2013)*
- Statut Polskiej Komisji Akredytacyjnej z 2016 r.*, Załącznik do uchwały Nr 3/2016 Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 29 listopada 2016 r.
- Statut Polskiej Komisji Akredytacyjnej z 2018 r.*, Załącznik do uchwały Nr 4/2018 Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 13 grudnia 2018 r ze zm.
- Strahl D., 1990, *Metody programowania rozwoju społeczno-gospodarczego*, Warszawa: PWE.
- Szkolnictwo wyższe. Dane podstawowe*, 1990. Warszawa: Ministerstwo Edukacji Narodowej.
- Szkoły wyższe i ich finanse 2011, 2012*, Warszawa: Główny Urząd Statystyczny.
- Śladkowski W., 1980, *Po utracie niepodległości 1795–1831*, w: A. Kopruckowniak, W. Śladkowski, (red.), *Z przeszłości dalekiej i bliskiej. Szkice z dziejów Lubelszczyzny*, Lublin: Wydawnictwo Lubelskie, s. 159–175.
- Śleszyński P., 2011, *Hierarchia funkcjonalna miast. W: Znaczenie ośrodków miejskich oraz ich hierarchicznych*

powiązań dla regionalnego i lokalnego rozwoju ekonomicznego i społecznego Polski Wschodniej. Warszawa: Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

Tworek S., 1980, *W epoce Jagiellonów*, w: A. Koprucki, W. Śladkowski (red.), *Z przeszłości dalekiej i bliższej. Szkice z dziejów Lubelszczyzny*. Lublin: Wydawnictwo Lubelskie, s. 39–60.

Ustawa z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 65, poz. 386 ze zm.)

Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 poz. 1668 ze zm.)

Ustawa z dnia 26 czerwca 1997 r. o wyższych szkołach zawodowych (Dz. U. Nr 96, poz. 59 ze zm.)

Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. 2005 Nr 164 poz. 1365 ze zm.)

Ziołek J., 1997, *Lublin uniwersytecki*, w: T. Radzik, A. A. Witusik (red.), *Lublin w dziejach i kulturze Polski*, Lublin: Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Lublinie; Krajowa Agencja Wydawnicza, Lublin, s. 383–403.